

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ФАКУЛЬТЕТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ**

**Збірка
робочих програм
з психологічних
навчальних
дисциплін**

Видавництво «КНТ»
Київ-2022

УДК 159.9(075.8)
ББК 88Я73

*Рекомендовано до друку вченою радою Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка,
протокол № 13 від 28 жовтня 2021 р.*

Рецензенти:

Олена Сечейко – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету.

Наталія Дідик – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

ISBN 978-966-373-936-6

Збірка робочих програм з психологічних навчальних дисциплін. *Автори: Тетяна Дуткевич, Наталія Панчук, Ольга Савицька, Ольга Столяренко, Світлана Дорофей / За ред. Т.Дуткевич.* Кам'янець-Подільський, 2022.-236 с.

«Збірка...» вміщує розробки робочих програм з психологічних навчальних дисциплін, які є базовою складовою сучасного навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти. Робочі програми використовуються під час організації психологічної підготовки майбутніх фахівців різних галузей знань – таких, як 01 Освіта/Педагогіка, 07 Управління та адміністрування, 05 Соціальні та поведінкові науки тощо. Кожна робоча програма розроблена у відповідності із «Положенням про комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (2019 рік) за єдиною формою і містить мету, обсяг і статус дисципліни, передумови для її вивчення, програмні компетентності навчання, очікувані результати навчання з дисципліни, засоби діагностики результатів навчання, перелік тем навчальної дисципліни, форми поточного та підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання, рекомендовану літературу.

УДК 159.9(075.8)
ББК 88Я73

ISBN 978-966-373-936-6

© ТОВ «КНТ», 2022

ЗМІСТ

ВІД АВТОРІВ.....	5
АРТ-ТЕРАПІЯ.....	6
ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ.....	11
ДІАГНОСТИЧНІ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕХНОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	17
ДИТЯЧА РОЗВИВАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ.....	22
ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ.....	27
ЕТНОПСИХОЛОГІЯ З ТРЕНІНГОМ.....	34
ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.....	40
ЗАГАЛЬНА ТА ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ.....	48
ЗООПСИХОЛОГІЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.....	56
ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ.....	61
КОНФЛІКТОЛОГІЯ.....	66
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	70
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	76
ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ ...	80
ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ.....	86
ПСИХОЛОГІЯ.....	99
ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	107
ПСИХОЛОГІЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ.....	112
ПСИХОЛОГІЯ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ.....	118
ПСИХОЛОГІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ.....	124
ПСИХОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНА.....	129
ПСИХОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ.....	136
ПСИХОЛОГІЯ ОБДАРОВАНОСТІ.....	143
ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА.....	149
ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТИ.....	155
ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ.....	161
ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ.....	167
ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП.....	173
ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ.....	179
ПСИХОЛОГІЯ СПОРТУ.....	184
ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ (СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 ПСИХОЛОГІЯ)....	191
ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ (ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 24 СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ).....	197

ТЕХНІКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	204
ТРЕНІНГ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	211
ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	217
ФІЗІОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ	224
Критерії оцінювання відповідей студентів під час практичних занять	231
Критерії оцінювання усної чи письмової відповіді на екзамені.....	233
Рейтингова оцінка з кредитного модуля.....	234
Рекомендовані джерела інформації.....	235

ВІД АВТОРІВ

Представлена «Збірка робочих програм з психологічних навчальних дисциплін» є результатом навчально-методичної роботи колективу науково-педагогічних працівників кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка впродовж 2018-2021 рр. Опублікування робочих програм спрямовано на створення сучасного навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти, що є актуальною проблемою сьогодення.

Матеріали «Збірки...» розроблено у відповідності із «Положенням про комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (2019 рік), пройшли практичну перевірку, були апробовані під час організації психологічної підготовки майбутніх фахівців різних галузей знань – таких, як 01 Освіта/Педагогіка, 07 Управління та адміністрування, 05 Соціальні та поведінкові науки, 24 Сфера обслуговування тощо. У «Збірці...» вміщено близько сорока робочих програм, які відповідають сучасному рівню розвитку психологічної науки, віддзеркалюють реформаційні та модернізаційні процеси у змісті та формах психологічної підготовки, дозволяють здобувачам вищої освіти глибоко засвоювати навчальний матеріал і набувати необхідних компетентностей, як загальних, так і фахових.

Висловлюємо сподівання, що «Збірка робочих програм з психологічних навчальних дисциплін» стане у нагоді при організації сучасного освітнього процесу у закладах вищої освіти, дозволить на належному науково-методичному рівні різнобічно окреслити зміст та форми навчальної роботи з низки найбільш актуальних в умовах сьогодення психологічних дисциплін.

АРТ-ТЕРАПІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні і поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: С.В.Дорофей, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни «Арт-терапія»** - професійна підготовка майбутніх психологів до організації і проведення різних форм арт-терапевтичної роботи з клієнтами (арт-терапевтичний тренінг, індивідуальна та групова терапія).

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: набути досвіду практичного застосування арт-терапії в групі; розвивати уміння інтерпретувати, прогнозувати, корегувати поведінку іншої людини, опираючись на продукти арт-діяльності, сприяти розвитку емпатії, саморефлексії, формуванню професійної свідомості та етики, розвивати творчий підхід до вирішення професійних завдань та здібності до комунікації.

2. **Обсяг дисципліни**

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	4
Семестр вивчення	1
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних	48
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	28
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	72
Форма підсумкового контролю	залік

3. **Статус дисципліни** – нормативна.

4. **Передумови для вивчення дисципліни:** знання з вікової психології, основ практичної психології.

5. **Програмні компетентності навчання** згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

-Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

-Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

-Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

-Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

-Здатність дотримуватися норм професійної етики.

-Здатність до розроблення і проведення психологічної корекції з різними категоріями населення.

-Здатність до розроблення та проведення психологічних консультацій з різними категоріями населення.

-Здатність до організації психологічного захисту громадян, що перебувають у кризових ситуаціях; до проведення реабілітаційних та адаптаційних заходів.

6. **Очікувані результати навчання з дисципліни.**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

-Розробляти і проводити психологічну корекцію з різними категоріями населення.

-Розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення.

-Організовувати психологічний захист громадян, що перебувають у кризових ситуаціях; проводити реабілітаційні та адаптаційні заходи.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати зміст основних понять арт-терапії, закономірності та механізми використання художньої творчості в психоконсультаванні та терапії, основні методи арт-терапевтичної практики, механізми, що викликають терапевтичний ефект; особливості роботи з різними образотворчими матеріалами; технології арт-терапії, що спрямовані на вирішення психологічних проблем та управління негативними емоційними станами; особливості роботи з різними категоріями клієнтів.

вміти практично застосовувати різноманітні форми творчої психотерапевтичної діяльності в групі; аналізувати результати творчої діяльності інших людей; усвідомлювати невербальні компоненти спілкування; перевіряти власні проєкції та фантазії про психічні стани людини, усвідомлювати та долати власні тенденції до інтерпретаційних викривлень; використовувати різні способи самовираження; усвідомлювати почуття при малих ступенях їхньої інтенсивності та вербалізувати їхній зміст; співвідносити актуальний психологічний стан з більш широким життєвим контекстом.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	У тому числі						
	Разом	Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Особливості арт-терапії як галузі психотерапії	12	2	2	-	-	8	-
Тема 2. Форми та етапи арт-терапевтичної роботи	12	2	2	-	-	8	-
Тема 3. Організація арт-терапевтичної діяльності	12	2	4	-	-	6	-
Тема 4. Образотворча терапія	12	2	4	-	-	6	-
Тема 5. Танцювальна арт-терапія	12	2	2	-	-	8	-
Тема 6. Ігрова та фототерапія	12	2	4	-	-	6	-
Тема 7. Казкотерапія	12	2	2	-	-	8	-
Тема 8. Музична терапія	12	2	2	-	-	8	-
Тема 9. Пісочна терапія	12	2	2	-	-	8	-
Тема 10. Галузі практичного застосування арт-терапії	12	2	4	-	-	6	-
Разом	120	20	28	-	-	72	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, оформлення таблиць, структурно-логічних схем, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При

отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів (включно). При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Ільченко І. С. Арт-терапія : навчальний посібник для студентів. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві». 2013. 150 с.
2. Вознесенська О. Арт-терапія в роботі практичного психолога. К.: Главник. 2008. 118 с
3. Підлипишина Л. В. Основи арт-терапії. К.: Марич, 2009. 59 с.
4. Тіунова О. В. Основи теорії і практики арт-терапії : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль : ТНПУ імені Володимира Гнатюка. 2011. 260 с.
5. Яценко Т. С. Арт-терапевтичні технології в роботі психолога. К.: Марич. 2009. 68 с.

Допоміжна

1. Бернацька О.Б. Арт-терапія у вихованні самостійності підлітків. К.: Редакції загальнопедагогічних газет. 2012. 117 с.
2. Куртішова І. Арт-терапія для дітей : майстер-клас для педагогів. Психолог дошкілля. 2015. № 7. С. 24–26.
3. Підлипна Л. В. Психотерапія мистецтвом : програма з основ арттерапії. Психологічна газета. 2008. № 6. С. 3–15.
4. Полозюк Ю. Застосування технік фототерапії в діяльності психолога. Психолог. 2014. № 23. С. 21–23.
5. Полякова Н. Корекція емоційно-поведінкових розладів засобами музичної терапії. *Психолог. Шкільний світ*. 2005. № 39. С. 27–31.
6. Снар О. Арт-терапевтична техніка «колаж» у роботі психолога. *Психолог. Шкільний світ*. 2009. № 9. С. 12–14.
7. Сорока О. В. Арт-терапія: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. 2014. 188 с.

8. Станішевська В.І. Можливості арт-терапії в подоланні внутрішньоособистісного конфлікту у підлітків. *Психологічний журнал*. Умань. 2020. Вип. №4. С. 47-54.
9. Стреж Л. Техніка «мандала» : техніка з трансперсонального напрямку арт-терапії. *Психолог дошкілля*. 2013. № 1. С. 18–21.
10. Терлецька Л. Г. Арт-терапія як метод дослідження творчого аспекту психічного здоров'я особистості. *Психологічна газета*. 2006. № 1. С.3–14.
11. Федій О.А. Естетотерапія. К. : Центр учбової літератури. 2012. 303 с.

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** за освітньо-професійною програмою **Практична психологія спеціальності 053 Психологія** галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** мова навчання **українська**

Розробники програми:

О.Б.Столяренко, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Вікова та педагогічна психологія: Вікова психологія» - формування у студентів діалектичного підходу до розуміння психіки конкретної людини; озброєння ефективними засобами керування процесом становлення особистості і розвитку психіки на різних вікових етапах.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни є: формування знань про базові особливості і закономірності розвитку людської психіки в ході онтогенезу; розвиток умінь і навичок правильно і науково обґрунтовано пояснювати, вивчати і досліджувати особливості і закономірності розвитку людської психіки в ході онтогенезу; формування уявлення про зв'язок психічних явищ з віком; ознайомлення студентів зі принципами досліджень в віковій психології; вироблення у студентів практичних вмінь та навичок використання знань із вікової психології в подальшій професійній діяльності психолога; розвиток потреби у науково-дослідній діяльності в галузі психологічної науки.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	2

Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Кількість годин навчальних занять	74
Лекційні заняття	38
Практичні заняття	36
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	76
Форма підсумкового контролю	іспит

3. Статус дисципліни - нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни: знання з предметів: вступ до спеціальності, загальна психологія, історія психології.

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
- Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність працювати в команді.
- Уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей.
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- Здатність виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища.
- Володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності.

6. Очікувані результати навчання

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні:

знати основні психологічні теорії розвитку в зарубіжній і вітчизняній психології; передумови й умови психічного розвитку особистості; загальні закономірності психічної діяльності людини у процесі розвитку і саморозвитку, виховання і самовиховання, навчання і самонавчання; взаємозв'язок психічного розвитку, діяльності, спілкування й навчання; вікову періодизацію психічного розвитку; фундаментальні теоретичні основи вікової психології; загальнопсихологічні фундаментальні проблеми, вирішувані віковою психологією; розуміти складність і неоднозначність процесів психологічного розвитку людини як культурно-історичного суб'єкта, різноманіття його суб'єктивного світу; аналізувати сучасні проблеми розвитку психологічної науки.

вміти здійснювати порівняльний аналіз психологічних концепцій, теорій, дослідницьких підходів вікової психології; аналізувати прояви психічних явищ, визначати на цій основі рівень психічного і особистісного розвитку індивіда; проводити елементарне дослідження стану вікового розвитку психіки; аналізувати відповідність розвитку особистості віковим нормативам, здійснювати соціально-психологічний аналіз соціалізації та розвитку особистості; застосовувати здобуті знання, вміння та навички з метою аналізу психолого-педагогічних проблем суб'єктів педагогічного процесу.

7. Засоби діагностики результатів навчання:

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Р ^а	У тому числі

		Лекційні	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Предмет і основні поняття вікової психології	5	2	2	-	-	1	-
Тема 2. Основні закономірності розвитку психіки та особистості в дитинстві	5	2	2	-	-	1	-
Тема 3. Основні концепції розвитку психіки та особистості.	5	2	2	-	-	1	-
Тема 4. Вікова періодизація психічного розвитку	5	2	2	-	-	1	-
Тема 5. Психічний розвиток новонародженого та немовляти	10	2	2	-	-	6	-
Тема 6. Психологічні особливості дітей раннього віку	10	2	2	-	-	6	-
Тема 7. Психологічні особливості дітей дошкільного віку	10	2	2	-	-	6	-
Тема 8. Психологічна готовність до навчання в школі	10	2	2	-	-	6	-
Тема 9. Провідна діяльність і розвиток пізнавальних процесів у молодшому шкільному віці	10	2	2	-	-	6	-
Тема 10. Формування особистості молодшого школяра	10	2	2	-	-	6	-
Тема 11. Розвиток психіки і особистості підлітка	10	2	2	-	-	6	-
Тема 12. Криза підліткового віку	10	2	2	-	-	6	-
Тема 13. Розвиток пізнавальних процесів і здібностей у юнацькому віці	10	2	2	-	-	6	-
Тема 14. Становлення особистості у юнацькому віці.	10	2	2	-	-	6	-
Тема 15. Особливості професійної діяльності у період молодості	10	2	2	-	-	6	-
Тема 16. Особливості розвитку самосвідомості молодої людини	5	2	2	-	-	1	-
Тема 17. Психологічні особливості людей зрілого віку	5	2	2	-	-	1	-
Тема 18. Професійна діяльність людей зрілого віку	5	2	-	-	-	3	-
Тема 19. Психологічні особливості людей похилого віку	5	2	2	-	-	1	-
Разом годин	150	38	36	-	-	76	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10.Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Підсумкова оцінка
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40	100
20	30	10		

Поточний контроль

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку: (Сер. бал.х 0,05 +0,4) х 20

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався

до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 16 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Бех І. Д. Виховання особистості: навч. метод, посіб. : У 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. Київ : Либідь, 2003. 342 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник. / За ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднічук та ін. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.
3. Дьоміна Г.А. Вікова та педагогічна психологія: Методичні рекомендації для практичних занять, самостійної роботи та модульного контролю знань студентів. 2-е вид., випр. і доп. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 56 с.
4. Дуткевич Т.В., Терещенко В.А. Вікова і педагогічна психологія (курс лекцій і практикум): Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори, 2012. 228 с.
5. Сергеєнкова О. Вікова психологія : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.
6. Савчин М.В. Вікова психологія: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 368 с.

Додаткова

1. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Практикум. Київ : КНТ, 2018. 204 с.
2. Дарвиш О. Б. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. 031000 "Педагогика и психология". Москва : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. 264 с.
3. Заброцький М. М. Вікова психологія. Київ : МАУП, 1998. 89 с.
4. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
5. Кулагина И. Ю. Возрастная психология. Развитие человека от рождения до поздней зрелости : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва : ТЦ Сфера, 2009. 464 с.
6. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самост. роботи студ. Київ : Ака-демвидав, 2011. 373 с.
7. Столяренко О.Б., Чайковська О.М. Вікова психологія : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2016. 252 с.

ДІАГНОСТИЧНІ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕХНОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні і поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми:

С.В.Дорофей, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни – сформувати у майбутніх практичних психологів знання про основні підходи, технології, конкретні дослідницькі методи психологічних досліджень, сформувати вміння та навички проведення психологічного дослідження.

Основними завданнями вивчення дисципліни :

- ознайомити студентів зі структурою психологічного дослідження;
- ознайомити з основними технологіями і дослідницькими методами психологічних досліджень;
- навчити планувати і проводити експериментально-психологічне дослідження;
- розвинути у студентів навички психолога-експериментатора.

2.Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	3
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних	48
Лекційні заняття	18
Практичні заняття	16
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	14
Самостійна та індивідуальна	72
Форма підсумкового контролю	екзамен

3.Статус дисципліни – обов'язкові компоненти: дисципліна професійної підготовки.

4.Передумови для вивчення дисципліни: загальна психологія, основи наукових досліджень, математичні методи у психології.

5.Програмні компетентності навчання

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
- здатність виявляти стан і створювати психологічні умови для поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний підхід;
- здатність самостійно планувати, організовувати і здійснювати психодіагностичне дослідження;
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати;
- здатність дотримуватися норм професійної етики;
- здатність здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації;
- здатність працювати за фахом у міжнародному контексті.

6.Очікувані результати навчання з дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
 -розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;

- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;
- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження;
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем в процесі професійної діяльності, приймати та аргументовати власні рішення щодо їх розв'язання;
- знати, розуміти та дотримуватись етичних принципів професійної діяльності психолога.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати: особливості застосування методів наукових психологічних пошуків; структуру психологічного дослідження; основні поняття курсу, методологічні основи дисципліни; соціально-психологічні та етичні аспекти наукового дослідження;

вміти оперувати понятійно-категоріальним апаратом дисципліни; робити свідомий вибір методів дослідження для вибірки; планувати психологічне дослідження; орієнтуватись у психологічних явищах життя та визначати їх у якості незалежної та залежної експериментальної змінних; провести і проаналізувати пілотажне дослідження; визначати власний дослідницький статус; здійснити основне психологічне дослідження, проаналізувати і інтерпретувати результати; дотримувати етичних вимог при проведенні експериментального дослідження.

7.Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт, виконання ІНДЗ);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8.Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин <i>У тому числі</i>
-------------------------------	--

	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост.	індивід.робот
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Теоретико-методологічні засади психологічних досліджень.	10	2	2	-	-	6	-
Тема 2. Соціально-психологічні та етичні аспекти наукового дослідження.	10	2	2	-	-	6	-
Тема 3. Спостереження як метод психологічного дослідження.	15	2	2	-	2	9	-
Тема 4. Специфіка психологічного експерименту	15	2	2	-	2	9	-
Тема 5. Тестування в психологічних дослідженнях	15	2	2	-	2	9	-
Тема 6. Характеристика методу соціометрії	15	2	2	-	2	9	-
Тема 7. Проективний метод: історія та застосування в сучасних дослідженнях	15	2	2	-	2	9	-
Тема 8. Методи опитування в психологічному дослідженні. Анкетування, інтерв'ю та бесіда, як методи психологічних досліджень	15	2	2	-	2	9	-
Тема 9. Інтерпретація та оформлення результатів психологічного дослідження	10	2		-	2	6	-
Разом	120	18	16	-	14	72	-

11.Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, може проводитись в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, оформлення таблиць, структурно-логічних схем, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

12.Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)	Екзамен	Сума
Модуль 1 (100 балів)		100

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40	
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною, і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання

яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Галян О. І., Галян І. М. Експериментальна психологія : навчальний посібник Київ : «Академвидав». 2012. 400 с.
2. Максименко С. Д. Експериментальна психологія. Київ : ЦУЛ. 2019. 360 с.
3. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / З.М.Адамська та ін. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2020. 214 с.
4. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження : навч.-метод. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”. 2018. 206 с.

Допоміжна

1. Боровик Л. В., Журавльов В. В. Основи математичного моделювання у психолого-педагогічних дослідженнях : навчально-методичний посібник. Хмельницький : НАДПСУ. 2006. 104 с.

2. Горбунова В.В. Стратегії та плани експериментального дослідження. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Київ : Професіонал. 2007. С. 105–129.

3. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології. Київ : Ніка-Центр. 2003. 204 с.

4. Столяренко О. Б., Бабюк Т.Й. Методи психолого-педагогічного дослідження: навчальний посібник. Кам'янець – Подільський : ПП «Медобори-2006». 2019. 142 с

ДИТЯЧА РОЗВИВАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**

галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

спеціальності **053 Психологія**

мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор кафедри психології освіти, професор.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Дитяча розвивально-корекційна психологія» - розкриття специфіки основних труднощів психічного розвитку дитини на різних вікових етапах сходження особистості до зрілості та оволодіння компетентностями розвивально-корекційної роботи практичного психолога з дітьми різного віку.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: набуття знань щодо типових труднощів психічного розвитку дитини дошкільного, молодшого шкільного та підліткового вікових періодів; розвиток вмій та навичок розвивально-корекційної роботи з урахуванням вікових особливостей психічного та особистісного розвитку дитини.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	3
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	
Самостійна та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус дисципліни: вибіркова.

4. Передумови для вивчення дисципліни. Дитяча розвивально-корекційна психологія спирається на знання студентами вступу до спеціальності, загальної психології, педагогіки. Тісно пов'язана з курсами вікової психології, педагогічної психології, психокорекції.

5. Програмні компетентності навчання:

- Уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей у процесі розвивально-корекційної роботи з дітьми.
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) дітям різного віку.
- Здатність дотримуватися норм професійної етики у процесі розвивально-корекційної роботи з дітьми.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- Здатність до розуміння та володіння технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин дітей різного віку.

- Здатність до розроблення та проведення психологічних консультацій з питань психічного розвитку дітей різного віку.
- Здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості дитини.

6. Очікувані результати навчання

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **уміти**:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання в інтересах забезпечення вікових норм психічного розвитку дітей.
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті розвивально-корекційних професійних завдань.
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки щодо стану психічного розвитку дітей різного віку.
- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Розробляти і проводити психологічну корекцію з дітьми різного віку.
- Виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного соціального середовища психічного розвитку дітей.
- Організовувати психологічний захист дітей, що перебувають у кризових ситуаціях; проводити реабілітаційні та адаптаційні заходи.

7. Засоби діагностики результатів навчання: усне поточне опитування, письмова самостійна робота, реферат, контрольна робота, звіт про виконані дослідження, презентація результатів виконаних завдань та досліджень, студентська презентація та виступ на наукових заходах, тестові, практичні і творчі завдання; залік.

8. Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Поняття про дитячу розвивально-корекційну психологію	9	2	1	-	-	5	-
Тема 2. Поняття психічного розвитку	9	-	1	-	-	7	-

особистості та його періодизація							
Тема 3. Інформаційна база розвивально-корекційної роботи з дитиною	9	1	1	-	-	7	-
Тема 4. Характеристика основних етапів психічного розвитку особистості у дошкільному дитинстві	9	1	1	-	-	7	-
Тема 5. Розвиток і корекція спілкування дошкільника	8	2	2	-	-	4	-
Тема 6. Психологічне забезпечення розвитку гри дошкільника	8	2	2	-	-	4	-
Тема 7. Психолого-методичні умови розумового розвитку дошкільника	9	2	2	-	-	4	-
Тема 8. Подолання труднощів особистісного розвитку дошкільника	8	2	2	-	-	4	-
Тема 9. Розвивально-корекційна робота з підготовки дитини до школи	9	2	2	-	-	5	-
Тема 10. Труднощі розвитку психіки і особистості молодшого школяра	8	1	1	-	-	6	-
Тема 11. Робота психолога щодо розумового розвитку молодшого школяра	9	1	1	-	-	7	-
Тема 12. Проблеми у розвитку особистості підлітка і старшокласника	8	2	2	-	-	4	-
Тема 13. Напрямки і засоби розвивально-корекційної роботи з підлітками	9	1	1	-	-	7	-
Тема 14. Робота психолога зі старшокласниками	8	1	1	-	-	6	-
Разом годин	120	20	20	-	-	80	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, тестового і експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	100
30	51	19	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку: $(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали

середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (19 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 19 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (51 бал) складається з трьох завдань, кожне з яких оцінюється у 17 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 51 балів. При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. [текст] Модульний навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 304 с.
2. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посіб. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.
3. Андрушко Я. С. Психокорекція: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 212 с.

Додаткова

1. Дуткевич Т.В. Психологія дитяча: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 348 с.
2. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Практикум. Київ: КНТ, 2018. 204 с.
3. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навч. посіб. Київ : Академ-видав, 2008. 432с.
4. Практикум із групової психокорекції: підручник / С.Д. Максименко, О.О. Прокоф'єва, О.В. Царькова, О.В. Кочкурова. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2015. 414 с.
5. Столяренко О.Б., Чайковська О.М. Вікова психологія: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2016. 252 с.

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** за освітньо-професійною програмою спеціальності **Дошкільна освіта спеціальності 012 Дошкільна освіта**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор кафедри психології освіти, професор.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Дитяча психологія» полягає у засвоєнні студентами основних закономірностей психічного розвитку дитини на різних вікових етапах сходження особистості до зрілості та у детальному висвітленні психологічних особливостей дитини дошкільного віку, формування здатності послуговуватись засвоєними знаннями у професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дитячої психології є:

- розкрити психологічний зміст послідовних етапів онтогенезу; охарактеризувати вікову динаміку психічних процесів і особистісних особливостей в період дитинства з урахуванням впливу культурно-історичних, етнічних та соціально-економічних умов; сформувати вміння встановлювати та аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між факторами, умовами і змістом психічного розвитку дитини;
- сформувати вміння і навички психологічно грамотно організовувати освітній процес, спілкування, психологічну допомогу в різних періодах дитинства, опанувати методи діагностики і контролю перебігу, змісту і умов психічного розвитку дитини.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	3
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	48
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	24
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	72
Форма підсумкового контролю	іспит

3. Статус дисципліни: нормативна, професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни. Дитяча психологія спирається на знання студентами загальної психології. Тісно пов'язана з

курсами педагогіки, вікової фізіології, дошкільної педагогіки, конкретними методиками дошкільного виховання.

5. Програмні компетентності навчання :

- здатність використовувати психологічні знання і вміння в організації та здійсненні освітнього процесу у закладах дошкільної освіти;
- обізнаність із психологічними умовами створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей дошкільного віку;
- володіння системними знаннями про норми психічного розвитку особистості у дитинстві та вміннями враховувати ці знання з метою створення освітньо-розвивального середовища у закладах дошкільної освіти;
- здатність сприяти становленню особистості дошкільників та їхній соціалізації;
- усвідомлення ціннісної значущості єдності фізичного, психічного і морального здоров'я дитини.

6. Очікувані результати навчання

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- Поняття, основні закономірності, умови психічного розвитку дитини.
- Методи дитячої психології.
- Психологічну періодизацію вікового розвитку особистості.
- Особливості розвитку спілкування дитини з дорослими і ровесниками
- Особливості розвитку різних видів діяльності (ігрової, конструктивної, трудової, побутової) дитини до 7 років.
- Особливості розвитку пізнавальних та емоційно-вольових процесів дитини до 7 років.
- Особливості розвитку особистості та її індивідуально-психологічних властивостей у дитини до 7 років..
- Складові психологічної готовності дитини до навчання у школі.
- Загальну характеристику розвитку психіки та особистості дитини у молодшому шкільному, підлітковому віці.
- Психолого-педагогічні умови розвитку психіки й особистості дитини.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **уміти**:

- Тлумачити поняття, основні закономірності, умови психічного розвитку дитини.
- Спілкуватись та взаємодіяти з дитиною (до 7 років) відповідно до психологічних особливостей кожного вікового періоду.
- Використовувати знання з дитячої психології при організації різних видів діяльності дитини дошкільного віку.
- Аналізувати властивості психічних процесів дитини на різних етапах її онтогенезу та пропонувати рекомендації з їх розвитку.
- Визначати сформованість та недоліки розвитку психіки й особистості дошкільника, проектувати шляхи усунення виявлених недоліків.

- Визначати властивості й типи темпераменту дітей, проектувати педагогічну діяльність з урахуванням цих властивостей.
- Аналізувати психолого-педагогічні умови розвитку психіки й особистості дитини та складати психолого-педагогічні рекомендації щодо їх поліпшення.

7. Засоби діагностики результатів навчання: усне поточне опитування, письмова самостійна робота, реферат, контрольна робота, звіт про виконані дослідження, презентація результатів виконаних завдань та досліджень, студентська презентація та виступ на наукових заходах, тестові, практичні і творчі завдання; іспит.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Дитяча психологія							
Тема 1. Предмет і основні поняття дитячої психології	4	1	1	-	-	2	-
Тема 2. Принципи і методи дитячої психології	4	1	1	-	-	2	-
Тема 3. Короткий огляд історії та сучасного стану дитячої психології	4	-	-	-	-	2	-
Тема 4. Психологічна періодизація вікового розвитку особистості	4	1	1	-	-	2	-
Тема 5. Основні закономірності розвитку психіки та особистості в дитинстві	5	1	1	-	-	3	-
Тема 6. Розвиток спілкування дитини з дорослими	5	1	1	-	-	3	-
Тема 7. Розвиток спілкування між дітьми	4	1	1	-	-	2	-
Тема 8. Ігрова діяльність та її розвиток у дошкільному дитинстві	5	1	1	-	-	3	-
Тема 9. Нормативні показники та способи оптимізації сюжетно-рольової гри дошкільника:	4	1	1	-	-	2	-
Тема 10. Психологічні особливості побутової діяльності дошкільника	4	1	1	-	-	2	-
Тема 11. Психологічні особливості трудової діяльності в дошкільному віці	4	1	1	-	-	2	-
Тема 12. Психологічні особливості конструктивної та образотворчої діяльності дитини	5	1	1	-	-	3	-

Тема 13. Розвиток уваги у дошкільному віці	4	1	1	-	-	2	-
Тема 14. Розвиток мовлення дитини	5	1	1	-	-	3	-
Тема 15. Розвиток сенсорно-перцептивної сфери дошкільника	5	1	1	-	-	3	-
Тема 16. Розвиток пам'яті в дошкільному віці	4	1	1	-	-	2	-
Тема 17. Особливості розвитку мислення дитини-дошкільника	5	1	1	-	-	3	-
Тема 18. Розвиток уяви у дитини до 7 років	4	1	1	-	-	2	-
Тема 19. Розвиток емоцій дошкільника	4	1	1	-	-	2	-
Тема 20. Розвиток волі й системи мотивів дошкільника	4	1	1	-	-	2	-
Тема 21. Розвиток самосвідомості дошкільника	4	1	1	-	-	2	-
Тема 22. Етичний розвиток дошкільника	4	1	1	-	-	2	-
Тема 23. Розвиток здібностей у дошкільному дитинстві	4	1	1	-	-	2	-
Тема 24. Становлення темпераменту дитини у дошкільному віці	4	1	1	-	-	2	-
Тема 25. Психологічна готовність дитини до систематичного навчання в школі	5	1	1	-	-	3	-
Тема 26. Психологія молодших школярів	4	-	-	-	-	2	-
Тема 27. Розвиток психіки та особистості у підлітковому віці	4	-	-	-	-	2	-
Тема 28. Розвиток психіки та особистості у ранній юності	4	-	-	-	-	2	-
Разом годин	120	24	24	-	-	72	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, тестового і експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;

- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1	Самостійна робота	МКР		
20 балів	10 балів	30 балів	40	100

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна сумарна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях, складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальному занятті – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 20-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

Пропущені заняття студент зобов'язаний відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів) оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів) складається з трьох завдань, кожне з яких оцінюється у 10 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Семестровий екзамен (40 балів)

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують рейтингову оцінку від 36 до 60 балів й допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Екзамен вважається складеним за умови кількості набраних студентом від 24 до 40 балів.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Вікова та педагогічна психологія : Навч. посіб. за наук. ред. О.В. Скрипченко. Київ : Каравела, 2012. 400 с.
2. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. [текст] Модульний навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 304 с.
3. Дуткевич Т.В. Психологія дитяча: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 348 с.
4. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Практикум. К.: КНТ, 2018. 204 с.
5. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навч. посіб. Київ : Академ-видав, 2008. 432с.

Додаткова

1. Савчин М.В. Вікова психологія: навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2011. 368 с.
2. Столяренко О.Б., Бабюк Т.Й. Методи психолого-педагогічного дослідження : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2019. 142 с.

ЕТНОПСИХОЛОГІЯ З ТРЕНІНГОМ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського рівня вищої освіти)**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробник програми: О.В.Савицька, доцент кафедри психології освіти, кандидат психологічних наук, доцент

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етнопсихологія з тренінгом» є формування у студентів етнопсихологічних знань як теоретичного фундаменту гармонізації міжособистісних, міжнаціональних стосунків, забезпечення майбутніх фахівців з практичної психології інструментами поширення знань про національну самобутність, формування національної самосвідомості, етнічної ідентичності та толерантності, забезпечити виконання професійних функцій з врахуванням етнокультурної специфіки соціального середовища.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розкрити історичну та природну зумовленість психології етносів, основні етнопсихологічні властивості особистості та групи, закономірності та механізми етогенезу, міжетнічної взаємодії, етнокультурної варіативності соціалізації, взаємозв'язок культури та етносу та специфіку процесів адаптації до нового культурного середовища;
- розвивати вміння та навички конструктивної взаємодії, навчати конструктивним способам поведінки в конфліктній ситуації, вміння вислуховувати іншу людини, навички соціальної перцепції, навчати міжкультурному розумінню і толерантній поведінці в міжетнічних стосунках.
- ознайомити студентів з інтерактивними технологіями роботи практичного психолога з питань міжетнічних стосунків.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
-------------------------	--------------------------------------

	денна форма навчання
Рік навчання	4
Семестр вивчення	8
Кількість кредитів ЄКТС	6
Загальний обсяг годин	180
Кількість годин навчальних занять	72
Лекційні заняття	28
Практичні заняття	20
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	24
Самостійна та індивідуальна робота	108
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни – нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни знання студентами загальної психології, соціальної психології, психології уконфлікту та посередництва.

5. Програмні компетентності навчання:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології.

Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність працювати в команді.

Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту

Здатність дотримуватися норм професійної етики

Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Здатність до розуміння та володіння технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин.

Володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: психологічну сутність етнічної ідентичності, етнічної свідомості та самосвідомості, специфіку прояву етнопсихологічних особливостей особистості, етнопсихологічні функції культури, чинники, типологію та способи розв'язання міжетнічних конфліктів, становлення та розвиток етнопсихології як науки; основні напрямки і школи етнічної психології, історію її розвитку, сучасні досягнення;

вміти: здійснювати етнопсихологічний аналіз соціальних ситуацій і взаємодії в них з врахуванням їх наслідків з плином часу; розуміти і аналізувати вплив культури на психічний розвиток людини в процесі інкультурації, на формування певного типу особистості, специфіку норм, правил і статевої поведінки індивіда в конкретному культурному середовищі; враховувати етнокультурні фактори розвитку особистості при наданні психологічної допомоги; забезпечувати формування етнічної ідентичності, етнічної самосвідомості, етнічної толерантності; здійснювати теоретичний аналіз наукової етнопсихологічної літератури, проводити елементарні етнопсихологічні дослідження.

7. Засоби діагностики результатів навчання. Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: тестові завдання поточного контролю, обговорення проблемних питань, розв'язування ситуаційних завдань, виконання домашніх творчих завдань, завдання модульної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальна робота
Тема 1. Етнічна психологія як міждисциплінарна галузь знань	13	4	2	-	-	7	-

Тема 2. Історія зародження етнопсихологічних ідей в європейській і американській науці	10	2	1	-	-	7	-
Тема 3. Основні напрямки етнопсихологічних досліджень	10	2	1	-	-	7	-
Тема 4. Культура як основний чинник диференціації народів	9	2	-	-	-	7	-
Тема 5. Розвиток і трансформація етнічної ідентичності	13	4	2	-	-	7	-
Тема 6. Національний характер. Ментальність. Архетипічність	11	2	2	-	-	7	-
Тема 7. Етнічна свідомість та самосвідомість. Національна свідомість і самосвідомість	11	2	2	-	-	7	-
Тема 8. Етнокультурна варіативність соціалізації	11	2	2	-	-	7	-
Тема 9. Міжетнічна взаємодія як сфера вияву національно-психологічних особливостей людей	11	2	2	-	-	7	-
Тема 10. Етнічні конфлікти: чинники виникнення та шляхи врегулювання	11	2	2	-	-	7	-
Тема 11. Адаптація до нового культурного середовища	11	2	2	-	-	7	-
Тема 12. Практична етнічна психологія: етнопсихологічний тренінг	11	2	2	-	-	7	-
Тема 13. Толерантність і нетерпимість: два полюси	12	-	-	-	6	6	-
Тема 14. Я і група: толерантність до себе	12	-	-	-	6	6	-
Тема 15. Толерантність до інших	12	-	-	-	6	6	-
Тема 16. Межі толерантності	12	-	-	-	6	6	-
Разом годин	180	28	20		24	108	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Формою підсумкового контролю успішності навчання є екзамен

Формами поточного контролю знань є опитування (усне і письмове), підготовка звітів про виконання лабораторних завдань, тестові опитування.

Форма модульного контролю: у формі письмової модульної контрольної роботи та/або комп'ютерного тестування.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль (60 балів)			40	100
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота		
15	15	30		

Поточний контроль (15 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних та лабораторних заняттях складає 15 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних заняттях).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12.

Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 15-бальну систему за формулою:

$$(\text{Сер. бал.} * 0,05 + 0,4) * 15$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (15 балів)

Перевірку питань та тем самостійної роботи, які здобувачі вищої освіти

готують на практичні та лабораторні заняття, здійснює викладач, який їх проводить. Їх оцінювання є складником загальної оцінки, яка виставляється на практичному занятті.

Окрім того студентам пропонується виконати творче завдання, яке передбачає застосування теоретичних знань з етнопсихології у практичній діяльності практичного психолога. Як правило студент може обрати з кількох альтернатив (підготовка програми етнопсихологічного тренінгу, проведення етнопсихологічного дослідження або портфоліо етнопсихологічного феномену). Оцінка за одне завдання — 15 балів, зокрема:

— вміння добирати наукову інформацію та аналізувати її, ґрунтовність, повнота та логічність її викладу — 5 балів;

— самостійність та оригінальність способів вирішення прикладних проблем і психологічних задач професійної діяльності — 5 балів;

— вміння презентувати результати власних теоретико-емпіричних досліджень, оформлення текстової інформації, креативність та оригінальність представлення звіту про виконане завдання — 5 балів.

За самостійну роботу студент може отримати до 15 балів. При отриманні менше 9 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

Передбачено написання модульної контрольної роботи у тестовій формі. Модульна контрольна робота складається з 30 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал.

Отже, за контрольну роботу студент може отримати до 30 балів.

При отриманні 17 балів і менше модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи (18 балів), а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Семестровий іспит (40 балів)

Іспит передбачає виконання 80 тестових завдань. Кожне з них оцінюється у 0,5 балів. Бали нараховуються за правильну відповідь.

Оцінювання екзамену:

40-36 балів — «відмінно»

35-29 балів — «добре»

28-24 бали — «задовільно»

23 бали і менше — «незадовільно».

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до іспиту. Вони допускають до іспиту

після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю.

Студентам, які отримали за іспит незадовільну оцінку, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки. Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час визначений графіком ліквідації академічної заборгованості та допускається не більше двох разів.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Вивчення навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука/персонального комп'ютера з під'єднанням до мережі Інтернет. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Львовичкіна А. М. Етнопсихологія: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2016.
2. Махній М.М. Етнічна психологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2015. 272 с.
3. Павленко В. М. Етнопсихологія : підручник. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2019. 448 с.
4. Савицька О.В., Співак Л.М. Етнопсихологія: навч. посібник. Київ: Каравела, 2016. 264 с.

Допоміжна

1. Етнопсихологія : навч. посібн. для студентів спеціальності «Початкова освіта. Практична психологія». Автор-упорядник О.П. Цюняк. Івано-Франківськ : ЯРИНА, 2017. 132 с
2. Шилова Г. П. Етнопсихологія : навчально-методичний посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2010. 304 с.

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців першого (бакалаврського рівня вищої освіти)
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробник програми: О.В.Савицька, доцент кафедри психології освіти, кандидат психологічних наук, доцент.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія» є створення фундаменту психологічних знань, що полягає у вивченні та засвоєнні ними основних методологічних та теоретичних засад психологічної науки, оволодінні методами наукового дослідження психологічних явищ.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:
засвоєння фундаментальних законів, принципів, основних ідей психології в контексті історії та логіки розвитку сучасної психологічної думки;

ознайомити студентів з основами поняттями, принципами, концепціями та теоріями сучасної психології;

формування вміння застосовувати набуті знання для пояснення фактів поведінки та особливостей діяльності;

розвивати в студентів прагнення до самопізнання та самовдосконалення як професійного, так і особистісного.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	1
Семестр вивчення	1, 2
Кількість кредитів ЄКТС	12
Загальний обсяг годин	360
Кількість годин навчальних занять	180
Лекційні заняття	94
Практичні заняття	86
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	180
Форма підсумкового контролю	Залік, екзамен

3. Статус дисципліни – нормативна

4. Передумови для вивчення дисципліни: знання шкільного курсу біології.

5. Програмні компетентності навчання

а) інтегральні:

здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології;

б) загальні:

здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

здатність бути критичним і самокритичним;

здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність генерувати нові ідеї (креативність);

здатність працювати у команді;

здатність до усного і писемного спілкування рідною мовою;

в) спеціальні (фахові і предметні):

здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;

здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

здатність організовувати та надавати психологічну допомогу;

здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту;

здатність дотримуватися норм професійної етики;

здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

здатність до проведення психодіагностичного обстеження та психологічної експертизи;

здатність виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища;

здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості; володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;

розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;

обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;

пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання;

складати та реалізовувати програму психопрофілактичних і просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо відповідно до вимог замовника.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: методологічні принципи психологічного дослідження та етапи його проведення; розуміти природу та сутність психіки людини; зміст, психологічні механізми і умови становлення і розвитку свідомості та самосвідомості людини; сутність, структуру та психологічні властивості особистості як системної якості індивіда; зміст, основні характеристики та умови розвитку когнітивної, регулятивної афективної сфер особистості; індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності) та можливості впливу на їх розвиток; зміст, структуру і види діяльності та поведінки як психологічних феноменів тощо

вміти: працювати з науковою літературою; вступати у наукові дискусії, демонструючи як наукові знання, так і власну позицію; пояснювати психологічний зміст та механізми становлення і розвитку різних форм прояву психіки (психічних процесів, станів і властивостей особистості, свідомих і неусвідомлюваних психічних явищ); аналізувати психологічний зміст, структуру, психологічні механізми і умови розвитку особистості та окремих її складових; застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості тощо. гностичних, які дають підстави для вивчення і аналізу психолого-педагогічних явищ; визначати цілі та перспективи впливу і взаємодії з людьми і групами, стратегій і способів досягнення взаєморозуміння; конструювати власну діяльність і взаємодію з іншими людьми.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є:

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі тестових завдань, письмових самостійних робіт, презентації результатів наукових досліджень студентів, аналізу психологічних ситуацій.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку (після першого семестру та іспиту після закінчення вивчення навчальної дисципліни).

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
-------------------------------	-----------------

	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	Індивід.робота
Змістовий модуль 1. Вступ до психології							
ТЕМА 1. Предмет психології	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 2. Будова, задачі та методи сучасної психології.	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 3. Методи психологічного дослідження.	10	2	6	-	-	2	-
ТЕМА 4. Проблема і природа психічного.	11	4	2	-	-	5	-
ТЕМА 5. Розвиток психіки у філогенезі.	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 6. Історія розвитку психологічної науки.	8	2	1	-	-	5	-
ТЕМА 7. Історія становлення психології як самостійної науки.	8	2	1	-	-	5	-
ТЕМА 8. Школи психології: Біхевіоризм.	8	2	1	-	-	5	-
ТЕМА 9. Школи психології: Психоаналіз.	8	2	1	-	-	5	-
ТЕМА 10. Школи психології: Гештальтпсихологія.	7	2		-	-	5	-
ТЕМА 11. Поняття про особистість у психології.	15	6	4	-	-	5	-
ТЕМА 12. Огляд основних теорій особистості.	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 13. Діяльність.	11	2	4	-	-	5	-
ТЕМА 14. Мотивація поведінки і діяльності.	11	2	4	-	-	5	-
Разом за змістовий модуль 1	135	36	32	-	-	67	-
Змістовий модуль 2. Психічні процеси, стани і властивості							
ТЕМА 1. Психологія соціальних груп	14	4	4	-	-	6	-
ТЕМА 2. Особистість у групі.	14	4	4	-	-	6	-
ТЕМА 3. Спілкування .	12	2	4	-	-	6	-
ТЕМА 4. Психологія впливу при спілкуванні.	12	2	4	-	-	6	-
ТЕМА 5. Увага.	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 6. Відчуття.	14	4	2	-	-	6	-

ТЕМА 7. Сприймання.	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 8. Пам'ять.	14	4	4	-	-	6	-
ТЕМА 9. Мислення.	14	4	4	-	-	6	-
ТЕМА 10. Поняття про інтелект та його вимірювання.	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 11. Мова та її роль в психічній діяльності.	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 12. Уява і уявлення.	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 13. Вольова діяльність людини.	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 14. Почуття та емоції.	14	4	4	-	-	6	-
ТЕМА 15. Психологічна характеристика творчості.	12	4	2	-	-	6	-
ТЕМА 16. Психічні стани та їх регуляція.	16	6	4	-	-	6	-
ТЕМА 17. Темперамент.	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 18. Характер.	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 19. Здібності.	12	4	2	-	-	6	-
РАЗОМ ЗА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	225	58	54	-	-	113	-
РАЗОМ ГОДИН	360	94	86	-	-	180	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік у першому семестрі та іспит у другому семестрі.

Формами поточного контролю знань є опитування (усне і письмове), написання есе, самостійних робіт, тестових експрес-опитувань, підготовка творчих завдань, написання модульної контрольної роботи, підготовка міні-доповідей та презентацій тощо.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

1 СЕМЕСТР

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	100
30	50	20	

2 СЕМЕСТР

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Іспит	Сума
Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	40	100
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях у першому семестрі складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять), у другому семестрі — 20 балів.

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12.

Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30(20)-бальну систему за формулою:

$$(\text{Сер. бал.} * 0,05 + 0,4) * 30 (20)$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Контроль за самостійною роботою здійснює лектор, використовуючи тестові завдання розміщені в системі MOODLE. Студентами опрацьовуються теми та запитання, що винесені на самостійне опрацювання.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів в першому семестрі та до 10 балів у другому семестрі. При отриманні менше 12 (6) балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

Передбачено написання модульної контрольної роботи в кожному семестрі.

Модульна контрольна робота виконується у тестовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий

бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота за перший змістовий модуль складається з 50 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал, модульна контрольна робота за другий змістовий модуль складається з 60 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 0,5 балів. За модульну контрольну роботу в першому семестрі студент може отримати до 50 балів, а у другому семестрі — до 30 балів.

Семестровий іспит (40 балів)

До підсумкового контролю (іспиту) допускаються студенти, які відвідали всі лекційні заняття, виконали на позитивну оцінку (4-12) або отримали за роботу 60% балів, від максимальної кількості балів, відведених на її оцінку, або вчасно, відпрацювали пропущені заняття або виконали види робіт повторно.

Іспит проводиться і оцінюється відповідно до нормативних та розпорядчих документів, що регламентують підсумковий контроль знань студентів.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

12. Рекомендована література

Основна

1. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
2. Загальна психологія: Хрестоматія / Долинська Л.В. та ін. Київ: Каравела, 2017. 640 с.
3. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. Київ: Вища школа, 2000. 479.
4. Савчин Мирослав Загальна психологія: підручник. Київ: ВЦ: Академія, 2018, 2020. 344 с.
5. Скрипченко О.В., Долинська Л.В. Загальна психологія: підручник. Київ: Каравела, 2017. 464 с.

Допоміжна

1. Бенеш Г. Психологія. Довідник: пер. з нім. Київ: Знання-Прес, 2007.
2. Загальна психологія : практикум : навч. посіб. 4-те вид. Київ. : Каравела, 2011. 279 с.
3. Загальна психологія: Хрестоматія / Долинська Л.В. та ін. Київ: Каравела, 2017. 640 с.
4. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
5. Психологічна енциклопедія. / автор-упорядник О. М. Степанов. Київ : «Академвидав», 2006. 424 с.
6. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с.

ЗАГАЛЬНА ТА ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** за освітньо-професійною програмою **Дошкільна освіта** спеціальності **012 Дошкільна освіта** галузі знань **01 Освіта / Педагогіка** мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор кафедри психології освіти, професор; О.Б.Столяренко, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти, доцент.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Загальна та дитяча психологія» – базова підготовка майбутніх педагогів системи дошкільної освіти з основ психологічних знань, умінь і навичок; розкриття основних понять психологічної науки та закономірностей психічного розвитку на різних вікових етапах дитинства; формування у студентів діалектичного підходу до розуміння психіки дитини; озброєння ефективними засобами психологічного забезпечення процесу становлення особистості та розвитку психіки дитини на різних вікових етапах.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	7	7
Загальний обсяг годин	210	210
Кількість годин навчальних занять	84	24
Лекційні заняття	42	12
Практичні заняття	42	12
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	126	186
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

3. Статус дисципліни-нормативна дисципліна професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни: вивчається у першому семестрі, знання шкільного курсу біології.

5. Програмні компетентності навчання:

- розуміння понять загальної та дитячої психології; основних закономірностей функціонування та розвитку психіки і особистості дитини; особливостей психічних процесів в умовах навчання і виховання.
- здатність аналізувати прояви психічних явищ, показники психічного розвитку особистості, визначати на цій основі рівень психічного і особистісного розвитку дитини, обґрунтовувати організацію різних форм професійної діяльності;
- здатність створювати психологічні умови та використовувати психологічні засоби в організації освітнього процесу, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей дошкільного віку у закладах дошкільної освіти;
- здатність досягати педагогічних результатів засобами психологічно обґрунтованої комунікативної взаємодії з дітьми.

6. Очікувані результати навчання

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- Предмет, завдання, принципи, методи, галузі, напрями, поняття загальної та дитячої психології;
- Основні закономірності функціонування і розвитку психіки і особистості дитини; особливості психічних процесів в умовах навчання і виховання.
- Особливості розвитку спілкування з дорослими і ровесниками у дитини від народження до 7 років.
- Особливості розвитку різних видів діяльності (ігрової, конструктивної, трудової, побутової) дитини до 7 років.
- Особливості розвитку пізнавальних та емоційно-вольових процесів дитини до 7 років.
- Особливості розвитку особистості та її індивідуально-психологічних властивостей у дитини до 7 років.
- Складові психологічної готовності дитини до навчання у школі.
- Загальну характеристику розвитку психіки та особистості дитини у молодшому шкільному, підлітковому віці.
- Психолого-педагогічні умови розвитку психіки й особистості дитини.

7. Засоби діагностики результатів навчання: усне поточне оцінювання, написання самостійних робіт, стандартизовані тести, реферати, контрольні роботи, написання звітів виконаних досліджень, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах, завдання на лабораторному обладнанні; іспит.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		лекції	практичні	семінари	лабораторні	само- стійна	індиві- дуальна
Змістовий модуль 1. Загальна психологія							
Тема 1. Поняття про психологію як науку	9	2	2	-	-	5	-
Тема 2. Поняття про особистість у психології	10	2	2	-	-	6	-
Тема 3. Поняття про діяльність і спілкування у психології	9	2	2	-	-	5	-
Тема 4. Поняття про соціально-психологічні феномени	9	2	2	-	-	5	-
Тема 5. Сенсорно-перцептивні психічні процеси	9	2	2	-	-	5	-
Тема 6. Мислення. Пам'ять. Уява.	10	2	2	-	-	6	-
Тема 7. Емоційно-вольова сфера особистості	10	2	2	-	-	6	-
Тема 8. Індивідуально-психологічні властивості особистості	9	2	2	-	-	5	-
Разом за змістовим модулем 1	75	16	16	-	-	43	-
Змістовий модуль 2. Дитяча психологія							
Тема 1. Предмет і основні поняття дитячої психології	7	1	1	-	-	5	-
Тема 2. Основні закономірності розвитку психіки та особистості в дитинстві	7	1	1	-	-	5	-
Тема 3. Вікова періодизація розвитку психіки і особистості дитини	7	1	1	-	-	5	-
Тема 4. Психологічні особливості дітей немовлячого та раннього віку	8	1	1	-	-	6	-
Тема 5. Розвиток спілкування дитини з	8	2	2	-	-	4	-

дорослими і однолітками							
Тема 6. Ігрова діяльність та її розвиток у дошкільному дитинстві	8	2	2	-	-	4	-
Тема 7. Психологічні особливості побутової і трудової діяльності дошкільника	7	1	1	-	-	5	-
Тема 8. Психологічні особливості конструктивної та образотворчої діяльності дитини	7	1	1	-	-	5	-
Тема 9. Розвиток сенсорно-перцептивних процесів дитини (увага, відчуття, сприйняття)	8	2	2	-	-	4	-
Тема 10. Розвиток мовлення і пам'яті дитини	8	2	2	-	-	4	-
Тема 11. Розвиток мислення і уяви дитини	8	2	2	-	-	4	-
Тема 12. Емоційно-вольова сфера дитини	8	2	2	-	-	4	-
Тема 13. Розвиток самосвідомості дитини. Етичний розвиток дитини	8	2	2	-	-	4	-
Тема 14. Індивідуально-типологічні властивості особистості дитини	8	2	2	-	-	4	-
Тема 15. Психологічна готовність до шкільного навчання	7	2	2	-	-	3	-
Тема 16. Розвиток психіки і особистості молодшого школяра	7	2	2	-	-	3	-
Тема 17. Розвиток психіки і особистості підлітка	7	-	-	-	-	7	-
Тема 18. Розвиток психіки і особистості старшокласника	7	-	-	-	-	7	-
Разом за змістовим модулем 2	135	26	26	-	-	83	-

Разом	210	42	42	-	-	126	-
--------------	------------	-----------	-----------	----------	----------	------------	----------

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		лекції	практичні	семінари	лабораторні	самостійна	індивідуальна
Змістовий модуль 1. Загальна психологія							
Тема 1. Поняття про психологію як науку	9	1	1	-	-	7	-
Тема 2. Поняття про особистість у психології	10	1	1	-	-	8	-
Тема 3. Поняття про діяльність і спілкування у психології	9	-	-	-	-	9	-
Тема 4. Поняття про соціально-психологічні феномени	9	-	-	-	-	9	-
Тема 5. Сенсорно-перцептивні психічні процеси	9	1	1	-	-	7	-
Тема 6. Мислення. Пам'ять. Уява.	10	1	1	-	-	7	-
Тема 7. Емоційно-вольова сфера особистості	10	-	-	-	-	10	-
Тема 8. Індивідуально-психологічні властивості особистості	9	-	-	-	-	9	-
Разом за змістовим модулем 1	75	4	4	-	-	67	-
Змістовий модуль 2. Дитяча психологія							
Тема 1. Предмет і основні поняття дитячої психології.	7	1	1	-	-	5	-
Тема 2. Основні закономірності розвитку психіки та особистості в дитинстві	7	-	-	-	-	7	-
Тема 3. Вікова періодизація розвитку психіки і особистості дитини	7	1	1	-	-	5	-
Тема 4. Психологічні особливості дітей	8	-	-	-	-	8	-

немовлячого та раннього віку							
Тема 5. Розвиток спілкування дитини з дорослими і однолітками	8	1	1	-	-	6	-
Тема 6. Ігрова діяльність та її розвиток у дошкільному дитинстві	8	1	1	-	-	6	-
Тема 7. Психологічні особливості побутової і трудової діяльності дошкільника	7	-	-	-	-	7	-
Тема 8. Психологічні особливості конструктивної та образотворчої діяльності дитини	7	-	-	-	-	7	-
Тема 9. Розвиток сенсорно-перцептивних процесів дитини (увага, відчуття, сприйняття)	8	1	1	-	-	6	-
Тема 10. Розвиток мовлення і пам'яті дитини	8	-	-	-	-	8	-
Тема 11. Розвиток мислення і уяви дитини	8	1	1	-	-	6	-
Тема 12. Емоційно-вольова сфера дитини	8	1	1	-	-	6	-
Тема 13. Розвиток самосвідомості дитини. Етичний розвиток дитини	8	1	1	-	-	6	-
Тема 14. Індивідуально-типологічні властивості особистості дитини	8	-	-	-	-	8	-
Тема 15. Психологічна готовність до навчання в школі	7	-	-	-	-	7	-
Тема 16. Розвиток психіки і особистості молодшого школяра	7	-	-	-	-	7	-
Тема 17. Розвиток психіки і особистості підлітка	7	-	-	-	-	7	-
Тема 18. Розвиток психіки	7	-	-	-	-	7	-

і особистості старшокласника							
Разом за змістовим модулем 2	135	8	8	-	-	119	-
Разом	210	12	12	-	-	186	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

Розподіл балів, які отримують студенти
Змістовий модуль 1/Змістовий модуль 2

Поточний і модульний контроль (30/30 балів)			Екзамен	Сума
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР		
10/10	5/5	15/15	40	100

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна оцінка поточної успішності студентів на навчальних заняттях становить 12 балів.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Оцінка за самостійну роботу входить в загальну оцінку за поточний контроль, що становить 60 балів. З них десять балів нараховуються за самостійну роботу

Модульна контрольна робота (30 балів)

Мета її написання – виявити рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок студентів.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Екзамен (40 балів)

Допускаються до екзамену студенти, які відпрацювали пропущені навчальні заняття, виправили оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; виконали МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи (не менше, ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт). Діапазон позитивних оцінок на іспиті від 24 (мінімально) до 40 (максимально).

11. Рекомендована література

Основна

1. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія : Навч. посібник. Реком. МОНмолодьспорт України для студ. ВНЗ Київ : ЦУЛ, 2012. 424 с.
2. Дуткевич Т.В. Загальна психологія : теоретичний курс : Навчальний посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 388 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія. Вид. 5-те, перер. та доповнене. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 272 с.
4. Сергеєнкова О. П. та ін. Загальна психологія : навч. посібник / [Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В.]. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
5. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навч. посіб. Київ : Академ-видав, 2008. 432с.

Додаткова

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Київ : Либідь, 2003. Кн. 1 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. 282 с.
2. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / за наук. ред. О.В. Скрипченко. Київ : Каравела, 2012. 400 с.
3. Савчин М.В. Вікова психологія : навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2011. 368 с.
4. Столяренко О.Б. Психологія: Практикум. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори – 2006», 2012. 224 с.
5. Столяренко О.Б., Чайковська О.М. Вікова психологія : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2016. 252 с.

ЗООПСИХОЛОГІЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **першого(бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Н.П. Панчук, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти, доцент.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни «Зоопсихологія та порівняльна психологія»:** сформувати у студентів знання з наукового розуміння загального процесу становлення та розвитку психіки, проблеми біологічного і соціального в поведінці, ролі біологічних детермінант у психіці. Вивчення психологічних особливостей на тваринах, їх порівняння з особливостями людини дасть можливість майбутнім психологам підвищити професійну компетентність, усвідомити загальні та принципові відмінності у відображенні навколишнього світу, поведінки на різних рівнях філогенезу, якнайповніше розуміти передумови виникнення людської свідомості.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: вивчення істотних функціональних властивостей психіки на всіх філогенетичних рівнях її організації з позицій системного підходу в психології; формування уявлення про особливості типів та форм поведінки тварин та їх становлення у процесі філогенезу; характеристика відмінностей психіки людини і тварини та визначення чинників їх походження.

2. **Обсяг дисципліни**

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	3
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Кількість годин навчальних	60
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	36
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	90
Форма підсумкового контролю	залік

3. **Статус дисципліни:** нормативна дисципліна професійної підготовки

4. **Передумови для вивчення дисципліни :** знання з анатомії і фізіології людини, загальної психології.

5. **Програмні компетентності навчання**

- Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

6. **Очікувані результати навчання з дисципліни**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.
- Розробляти і проводити психологічну корекцію з різними категоріями населення.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні :

знати:

- якісну різницю між людською психікою та психікою тварин
- механізм онтогенетичного розвитку поведінки тварин
- основні фактори інстинктивної поведінки, навчання та адаптивної перебудови тварин до умов середовища в процесі онтогенезу.
- принципи, завдання, методи дослідження зоопсихології, порівняльної психології
- історію дослідження мислення тварин.
- основні властивості психічної діяльності тварин ;
- морфофізіологічні основи мислення тварин;
- класифікацію форм індивідуально-приспосувальної діяльності тварин;
- антропогенез і еволюцію психіки

вміти:

- аналізувати прояви психічних явищ, визначати на цій основі рівень психічного і коректно аналізувати різні функції, властивості психіки люди і тварини, що відрізняються по своєму походженню, розвитку та прояву
- розрізняти вплив природних і соціальних факторів на психіку людини і тварини
- співставляти фактори біологічного та соціального в психіці людини.
- визначати умови проведення методів дослідження для одержання об'єктивних даних.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

	Кількість годин	
	Разом	у тому числі

Назви змістових модулів і тем		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні	індивідуальна	самостійна робота
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Предмет, завдання галузі, методи дослідження зоопсихології та порівняльної психології.	14	2	2	-	-	10
Тема 2. Основні форми поведінки тварин.	18	4	4	-	-	10
Тема 3. Інстинктивна поведінка тварин.	16	2	4	-	-	10
Тема 4. Елементарна сенсорна психіка.	18	4	4	-	-	10
Тема 5. Розвиток психічної діяльності тварин в онтогенезі.	18	4	4	-	-	10
Тема 6. Механізми поведінки тварин.	16	2	4	-	-	10
Тема 7. Елементарне мислення тварин.	16	2	4	-	-	10
Тема 8. Комунікативна поведінка тварин.	16	2	4	-	-	10
Тема 9. Еволюція психіки в антропогенезі.	18	4	4	-	-	10
Разом годин	150	26	34	-	-	90

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови

виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів) складається з 50 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів (включно). При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Москалець В. П. Зоопсихологія і порівняльна психологія [текст] : підручник. Київ : «Центр учбової літератури». 2014. 200 с.
2. Панчук Н. П. Порівняльна психологія: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2019. 206 с.
3. Шевців М., Філоненко М. Зоопсихологія з основами етології. Київ: Центр учбової літератури. 2013. 242с.

Додаткова:

1. Гічан І. С. Порівняльна психологія. Зоопсихологія. Конспект лекцій. Київ: НАУ. 2003. 73с.
2. Губко О. Т. Основи зоопсихології. Навчальний посібник. Київ: Світогляд. 2006. 190с.
3. Туриніна О. Л., Сердюк Л. З. Порівняльна психологія: Навчальний посібник. Київ: МАУП. 2005. 228с.
4. Чайченко Г. М. Поведінка та психіка тварин. Київ: Київський ун-т. 2000.199 с.

ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** за освітньо-професійною програмою **Практична психологія** галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія** мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, професор кафедри психології освіти, кандидат психологічних наук, професор; С.В.Дорофей, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти.

1.Мета вивчення навчальної дисципліни «Історія психології» – є розкриття логіки формування поглядів на предмет психології та на її основні проблеми у різні історичні періоди, а також аналіз історично послідовних концепцій та теорій, спрямованих на вирішення провідної проблематики психологічної науки.

2.Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	3
Семестр вивчення	5
Кількість кредитів ЄКТС	4,5
Загальний обсяг годин	135
Кількість годин навчальних занять	54

Лекційні заняття	28
Практичні заняття	26
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	81
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни – нормативна, цикл професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни: знання шкільного курсу історії, загальна психологія, соціальна психологія, психологія особистості.

5. Програмні компетентності навчання (відповідно до ОПП):

- Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку.
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

- Вміє аналізувати та пояснювати психічні явища.
- Вміє ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- Вміє складати та реалізовувати програму психопрофілактичних і просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо.

7. Засоби діагностики результатів навчання - екзамен.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

	Кількість годин
	<i>У тому числі</i>

Назви змістових модулів і тем	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост.	індивід.робот
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Історія психології як наукова дисципліна	8	2	2	-	-	4	-
Тема 2. Психологічні ідеї Стародавнього світу	8	2	2	-	-	4	-
Тема 3. Психологія Античності	8	2	2	-	-	2	-
Тема 4. Психологія в епоху Середньовіччя (V-XV ст.)	8	2	2	-	-	4	-
Тема 5. Розвиток психологічних знань в епоху Відродження	8	2	2	-	-	4	-
Тема 6. Психологічні вчення у XVII ст.	8	2	2	-	-	4	-
Тема 7. Досягнення психологічної думки в епоху Просвітництва (XVIII століття)	8	2	2	-	-	4	-
Тема 8. Асоціанізм у психології XVIII століття	7	-	-	-	-	8	-
Тема 9. Вчення про нервово-психічні функції і здібності у психології XVIII століття	7	-	-	-	-	8	-
Тема 10. Огляд психології XIX ст.	7	2	2	-	-	3	-
Тема 11. Психологія на природничій основі у XIX ст.	7	-	-	-	-	8	-
Тема 12. Структуралізм у психології XIX ст.	7	-	-	-	-	8	-
Тема 13. Психологічні дослідження свідомості і суспільних явищ у XIX ст..	8	-	-	-	-	8	-
Тема 14. Огляд психології першої половини XX ст.	8	2	2	-	-	4	-
Тема 15. Основні напрями психології першої половини XX ст. (біхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз, радянська психологія).	8	2	2	-	-	4	-
Тема 16. Огляд психології другої половини XX-початку XXI ст.	8	2	2	-	-	4	-
Тема 17. Розвиток психології в Україні	12	6	6	-	-	4	-
Разом	135	28	26	-	-	81	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

- Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.
- Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, співбесіда, розв'язання ситуаційних задач, виконання практичних та тестових завдань..
- Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.
- Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення змістового модуля та у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10.Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (60 балів)				
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота		
20 балів	30 балів	10	40	100

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 20-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент зобов'язаний відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-

бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів) складається з трьох завдань, кожне з яких оцінюється у 10 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. ; Вид. друге, допов. Харків : Константа, 2020. 320 с.
2. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.
3. Махній М.М., Скок М.А. Історія психологічної думки: Навч. посібник. [Електронний ресурс]. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2010. Режим доступу: <http://makhnii-history.blogspot.com/>

Допоміжна

1. Дуткевич Т.В. Психологія як наука. Короткий огляд історичного розвитку психології. В кн.: Загальна психологія : теоретичний курс : Навч.-метод. посіб Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д.Г., 2015. С. 14-78.
2. Роменець В.А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2005. 916 с.
3. Роменець В.А. Історія психології епохи Просвітництва: Навч. пос. Київ: Вища школа, 1993. 568 с.
4. Роменець В.А. Історія психології ХІХ-початку ХХ століття. Київ: Вища школа, 1995. 614 с.

КОНФЛІКТОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **другого (магістерського рівня вищої освіти)**
за освітньо-професійною програмою **Дошкільна освіта**
спеціальності **012 Дошкільна освіта**
галузі знань **01 Освіта**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук,
професор кафедри психології освіти, професор.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни “Конфліктологія”

- засвоєння теоретичних знань з управління конфліктами, формування і розвиток навичок профілактики, діагностики та залагодження конфліктів у системі дошкільної освіти.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: розкрити сутність конфлікту як психосоціального явища; охарактеризувати конфлікти у сім'ї та у системі дошкільної освіти, сформувані вміння встановлювати та аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між факторами, умовами і змістом конфліктів у системі дошкільної освіти, сформувані елементарні вміння попередження та залагодження конфліктів у системі дошкільної освіти.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	1
Семестр вивчення	1
Кількість кредитів ЄКТС	3
Загальний обсяг годин	90
Кількість годин навчальних	30
Лекційні заняття	16
Практичні заняття	14
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	60
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус дисципліни – вибіркова циклу загальної підготовки.

4. **Передумови для вивчення дисципліни:** знання загальної психології, педагогіки.

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- Здатність працювати в команді;
- Здатність до професійного спілкування;
- Здатність до виховання дитячого колективу, до формування гуманістичних цінностей міжособистісних стосунків у дітей.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

сутність, закономірності, особливості конфліктів, їх динаміку, структуру та класифікацію; систему зовнішніх та внутрішніх чинників виникнення конфліктів; особливості різних типів конфліктів у системі дошкільної освіти; способи та засоби їх попередження і прогнозування, діагностики і залагодження;

вміти:

аналізувати різні конфліктні ситуації, оцінювати міру їх глибини; проводити роботу по попередженню, прогнозуванню (вивчення умов виникнення конфлікту та передбачення їх наслідків) та розв'язанню конфліктних ситуацій у системі дошкільної освіти.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	Разом	Лекційні	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							

ТЕМА 1. Поняття про конфлікт	11	2	1	-	-	8	
ТЕМА 2. Причини, функції та класифікація конфліктів	11	2	1			8	
ТЕМА 3. Механізми виникнення і динаміка конфліктів	11	2	2	-	-	7	
ТЕМА 4. Конфлікти за участю дітей в сім'ї та в установах дошкільної освіти	12	2	2	-	-	8	
ТЕМА 5. Основи розв'язання міжособистісних конфліктів	11	2	2	-	-	7	
ТЕМА 6. Методи аналізу міжособистісних конфліктів	11	2	2	-	-	7	
ТЕМА 7. Залагодження і профілактика конфліктів між дітьми	12	2	2	-	-	8	
ТЕМА 8. Залагодження і профілактика педагогічних конфліктів	11	2	2	-	-	7	
Разом за змістовим модулем 1	90	16	14	-	-	60	

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, оформлення таблиць, структурно-логічних схем, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів) За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів (включно). При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна конфліктологія. Вінниця : Нілан ЛТД, 2015.
2. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005.
3. Карамушка Л.М. Управління конфліктами в освітніх організаціях: Навч.

посіб. Київ: Шкільний світ, 2011.

Допоміжна

1. Долинська Л.В., Матяш-Заяц Л.П. Психологія конфлікту: навч. посібн. Київ: Каравела, 2010. 304 с.
2. Заброцький М.М., Максименко С.Д. Комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування. К.-Житомир: Волинь, 2000. 32 с.
3. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту. Теорія і сучасна практика: навч. посібн. Київ: Професіонал, 2006. 416 с.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

для підготовки фахівців другого (магістерського рівня вищої освіти)
за освітньо-професійною програмою **Дошкільна освіта**
спеціальності **012 Дошкільна освіта**
галузі знань **01 Освіта**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук,
професор кафедри психології освіти, професор.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни** «Методика викладання дитячої психології у вищій школі» є формування у студентів готовності до викладання дитячої психології у закладі вищої освіти відповідно до кваліфікації за навчальним планом «Викладач дошкільної педагогіки і психології».

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	2
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних	46	16
Лекційні заняття	24	8
Практичні заняття	22	8
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	74	104

Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен
-----------------------------	---------	---------

3. Статус дисципліни – нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни знання студентами «Дитячої психології».

5. Програмні компетентності навчання

- Володіння сучасними методами, концепціями і теоретичними підходами у здійсненні фахової діяльності
- Вміння застосовувати набуті теоретичні знання і практичні навички з метою використання методологічного апарату наукових досліджень для вирішення теоретичних і прикладних задач
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.
- Здатність до адаптації в професійно-педагогічному середовищі
- Здатність оцінювати результати педагогічних впливів і забезпечувати
- якісне навчання
- Здатність до педагогічної рефлексії.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

ЗНАТИ: основні поняття методики психології, закономірності їх взаємозв'язку, методичні умови проведення різних форм аудиторної та позааудиторної роботи з дитячої психології у вищій школі.

ВМІТИ: розробляти навчально-методичне забезпечення викладання дитячої психології, планувати і проводити лекційні, практичні, лабораторні заняття з дитячої психології у вищій школі.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитись в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	У тому числі						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	Індивідуальна робота
Тема 1. Дитяча психологія як навчальний предмет у вищій школі	8	1	1	-	-	6	-
Тема 2. Цілі, принципи і завдання викладання дитячої психології у вищій школі	8	1	1	-	-	6	-
Тема 3. Методичні особливості викладання теоретичних питань дитячої психології у вищій школі	8	2	-	-	-	6	-
Тема 4. Методичні особливості викладання прикладної дитячої психології у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 5. Навчально-методичне забезпечення викладання дитячої психології у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 6. Загальні вимоги до діяльності та особистості викладача дитячої психології	8	2	2	-	-	4	-
Тема 7. Психолого-методичні умови розуміння психологічних знань студентами	8	2	2	-	-	4	-
Тема 8. Методика підготовки і проведення лекційних занять з дитячої психології	8	2	2	-	-	4	-
Тема 9. Методика підготовки і проведення практичних занять з дитячої психології у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 10. Методика підготовки і проведення лабораторних занять з дитячої психології у вищій школі	8	1	1	-	-	6	-
Тема 11. Методика організації практики студентів з дитячої психології у вищій школі	8	1	1	-	-	6	-
Тема 12. Методика організації самостійної роботи студентів з дитячої психології у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 13. Використання інноваційних педагогічних технологій у викладанні дитячої психології у вищій школі	8	1	1	-	-	6	-

Тема 14. Методи контролю знань студентів з дитячої психології у вищій школі	8	1	1	-	-	6	-
Тема 15. Методика організації науково-дослідницької роботи студентів з дитячої психології у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Разом годин	120	24	22	-	-	74	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	Індивідуальна
Тема 1. Дитяча психологія як навчальний предмет у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 2. Цілі, принципи і завдання викладання дитячої психології у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 3. Методичні особливості викладання теоретичних питань дитячої психології у вищій школі.	8	-	-	-	-	8	-
Тема 4. Методичні особливості викладання прикладної дитячої психології у вищій школі.	8	-	-	-	-	8	-
Тема 5. Навчально-методичне забезпечення викладання дитячої психології у вищій школі	8	-	-	-	-	8	-
Тема 6. Загальні вимоги до діяльності та особистості викладача дитячої психології.	8	-	-	-	-	8	-
Тема 7. Психолого-методичні умови розуміння психологічних знань студентами	8	-	-	-	-	8	-
Тема 8. Методика підготовки і проведення лекційних занять з дитячої психології	8	2	2	-	-	4	-
Тема 9. Методика підготовки і проведення практичних занять з дитячої психології у вищій школі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 10. Методика підготовки і проведення лабораторних занять з дитячої психології у вищій школі	8	-	-	-	-	8	-
Тема 11. Методика організації практики студентів з дитячої психології у вищій школі	8	-	-	-	-	8	-
Тема 12. Методика організації самостійної роботи студентів з дитячої психології у вищій школі	8	-	-	-	-	8	-

Тема 13. Використання інноваційних педагогічних технологій у викладанні дитячої психології у вищій школі	8	-	-	-	-	8	-
Тема 14. Методи контролю знань студентів з дитячої психології у вищій школі	8	-	-	-	-	8	-
Тема 15. Методика організації науково-дослідницької роботи студентів з дитячої психології у вищій школі	8	-	-	-	-	8	-
Разом годин	120	8	8	-	-	104	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

- Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.
- Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.
- Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.
- Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Екзамен	Сума
Модуль 1 (100 балів)			40	100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота		
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів,

виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 5 балів. При отриманні менше 3 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 15 балів (включно). При отриманні менше 9 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Давидюк Н. М. Методика викладання психології : [навч. посіб.]. Чернівці : Технодрук, 2016. 132 с.
2. Романовський О. Г., Резнік С. М. Методика викладання психології : навчально-методичний посібник. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 51 с.

Додаткова

1. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии. М.-СПб.: ПИТЕР, 2007. 250 с. <http://psy-dnu.com.ua/?p=38>
2. Семиченко В.А. Пути повышения эффективности изучения психологии. К.: "Магістр-S", 1997.

3. Смолярчук І.В., Чернышова В.М. Методика преподавания психологии : Учеб. пособ. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. ун-та, 2002. 210 с. <http://psy-dnu.com.ua/?p=38>

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою **Практична психологія** спеціальності **053 Психологія** галузі знань **05 Соціальні і поведінкові науки** мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор кафедри психології освіти, професор.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни** «Методика викладання психології у закладах загальної середньої освіти» є формування у студентів готовності до проведення навчальних занять (уроків) з психології у закладах загальної середньої освіти.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: засвоєння студентами знань щодо методики викладання психології; вироблення вмінь по створенню методичного забезпечення викладання психології (навчальних і робочих програм, конспектів уроків з психології різного типу; лекцій, практичних і лабораторних робіт, контрольних завдань); сформувати навички й вміння ведення різних форм навчальних занять зі школярами.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	4
Семестр вивчення	1
Кількість кредитів ЄКТС	3,5
Загальний обсяг годин	105
Кількість годин навчальних	54
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	30
Семінарські заняття	-

Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	51
Форма підсумкового контролю	залік

3. **Статус дисципліни** – вибіркова, циклу професійної підготовки.
4. **Передумови для вивчення дисципліни:** знання з загальної психології, вікової та педагогічної психології, педагогіки.
5. **Програмні компетентності навчання** згідно з вимогами освітньо-професійної програми:
 - Здатність спілкуватись та взаємодіяти з колегами, виконувати спільні проєкти.
 - Здатність до оволодіння новими знаннями, методичними розробками, новітніми технологіями в галузі психології.
 - Здатність виявляти стан і створювати умови поліпшення психолого-педагогічного процесу та відповідного соціального середовища.
6. **Очікувані результати навчання з дисципліни – вміння:**
 - Спілкуватись та взаємодіяти з колегами, виконувати спільні проєкти.
 - Оволодівати новими знаннями, методичними розробками, новітніми технологіями в галузі психології.
 - Виявляти стан і створювати умови поліпшення освітнього процесу та відповідного соціального середовища.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8. Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	денна форма				
	Разом	у тому числі			
		Лекції	емінарські/ практичні	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Предмет, мета і завдання методики викладання психології	8	2	2	-	4
ТЕМА 2. Завдання і принципи навчання психології у закладах загальної середньої	8	2	2	-	4

освіти					
ТЕМА 3. Огляд історії становлення шкільної психологічної освіти	8	2	2	-	4
Тема 4. Загальні вимоги до діяльності та особистості вчителя психології у закладах загальної середньої освіти	9	2	2	-	5
Тема 5. Навчально-методичне забезпечення викладання психології у закладах загальної середньої освіти	9	2	4	-	3
Тема 6. Методи навчання психології у закладах загальної середньої освіти	9	2	4	-	3
Тема 7. Поняття про урок як основну форму навчання психології у закладах загальної середньої освіти	9	2	2	-	5
Тема 8. Методичні особливості організації різних типів уроків з психології	9	2	4	-	3
Тема 9. Особливості викладання психології залежно від віку учнів	9	2	2	-	5
Тема 10. Методика проведення позаурочної, позакласної, позашкільної роботи з психології	9	2	2	-	5
Тема 11. Методи контролю знань учнів з психології	9	2	2	-	5
Тема 12. Шляхи і засоби підвищення ефективності викладання психології у закладах загальної середньої освіти	9	2	2	-	5
Разом	105	24	30	-	51

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, оформлення таблиць, структурно-логічних схем, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів (включно). При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Заняття психолога з підлітками / упоряд. Т. Гончаренко. Київ : Вид. дім «Шкільний світ», 2006. 120 с.
2. Класні години з психологом / укладач О. В. Скворчевська, О. С. Нурєєва. Х. : Вид. група «Основа», 2008. 240 с.
3. Помиткіна Л.В., Помиткін Е.О. Уроки психології для учнів початкової школи. Навчально-методичний посібник. Київ : Освіта України, 2011. 244 с.
4. Попова М.В. Психология как учебный предмет в школе. М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2002. 288 с. <http://psy-dnu.com.ua/?p=38>
5. Романовський О. Г. , Резнік С. М. Методика викладання психології : навчально-методичний посібник. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 51 с.

Додаткова

1. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии. М.: ВЛАДОС, 1999. С. 95-141. 303 с. <http://psy-dnu.com.ua/?p=38>
2. Давидюк Н. М. Методика викладання психології : [навч. посіб.] Чернівці : Технодрук, 2006. 132 с.
3. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии. М.-СПб.: ПИТЕР, 2007. 250 с. <http://psy-dnu.com.ua/?p=38>
4. Семиченко В.А. Пути повышения эффективности изучения психологии. К.: «Магістр-S», 1997.

ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: О.Б.Столяренко, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти, доцент.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності: практична психологія» - формування систематизованих знань про теоретико-методологічні засади практичної психології, про законодавчо-правові та нормативні основи діяльності практичного психолога у різних сферах соціальної практики; оволодіння узагальненою характеристикою професії практичного психолога; оволодіння знаннями про освітньо-

кваліфікаційні вимоги до спеціалістів у галузі практичної психології, основними вимогами до особистості практикуючого психолога; формування у студентів загального уявлення про професію практичного психолога; забезпечення мотивації до формування та розвитку особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: формування системи знань теоретичного та практичного характеру, які стосуються вивчення змісту понять «психологія», «практична психологія», «прикладна психологія», «наукова психологія», «психологічна служба»; ознайомлення студентів зі специфікою діяльності психолога у різних сферах соціальної практики (система освіти, Збройні сили України, правоохоронні органи, мистецтво, наука, культура, медицина, бізнес і економіка тощо), її завдань, функцій та цілей; формування системи знань теоретичного та практичного характеру, які стосуються основних етичних принципів діяльності психолога, освітньо-кваліфікаційних характеристик, прав і обов'язків психолога, форм професійної взаємодії практикуючих психологів; ознайомлення студентів з вимогами щодо особистісних характеристик психолога та з основними шляхами вдосконалення його професійних якостей та властивостей; вмінь, які регламентують діяльність психологічної служби конкретної сфери соціальної практики; формування практичних умінь визначати мету, завдання, функції діяльності психолога в певній сфері соціальної практики; розвиток потреби у науково-дослідній діяльності в галузі психологічної науки.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	1
Семестр вивчення	1
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних	48
Лекційні заняття	26
Практичні заняття	22
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	72
Форма підсумкового контролю	іспит

3. Статус дисципліни - нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни: дисципліна вивчається у першому семестрі 1 року навчання.

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо професійної програми:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
- Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- Володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинені:

знати теоретичні основи викладання курсу, суть сучасної освітньої парадигми; основні положення міжнародних та міжрегіональних документів про права людини та дитини; законодавчі акти про соціально-психологічну службу України; специфіку основних видів та форм діяльності практичного психолога; історичні витоки психологічної науки; основні ознаки наукового пізнання; основні тенденції розвитку сучасної психології; аналізувати сучасні проблеми розвитку психологічної науки.

вміти трансформувати теоретичні знання у відповідні практичні орієнтири; на основі документів, які регламентують діяльність психологічної служби, визначати мету, завдання, функції діяльності практичного психолога в певній сфері соціальної практики; виявляти зв'язки

в розробці психологічних проблем, змістовно співставляти теорії та концепції; самостійно проводити порівняльний аналіз психологічних уявлень, визначати науковий напрямок; застосовувати здобуті знання, вміння та навички з метою аналізу психолого-педагогічних проблем суб'єктів педагогічного процесу.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальна робота
Тема 1. Місце психології в системі людинознавства	9	2	2	-	-	5	-
Тема 2. Структура та основні проблеми прикладної психології	9	2	2	-	-	5	-
Тема 3. Міжнародні та регіональні документи про права людини	11	2	1	-	-	8	-
Тема 4. Законодавчі акти України про соціально-психологічну службу	11	2	1	-	-	8	-
Тема 5. Характеристика професії практичного психолога	10	2	2	-	-	6	-
Тема 6. Особистість практичного психолога	9	2	2	-	-	5	-
Тема 7. Психологічна служба промислових	9	2	2	-	-	5	-

підприємств							
Тема 8. Психологічна служба системи освіти	9	2	2	-	-	5	-
Тема 9. Основні види діяльності соціально-психологічної служби: профілактична робота	9	2	2	-	-	5	-
Тема 10. Основні види діяльності: психологічне консультування	9	2	2	-	-	5	-
Тема 11. Основні види діяльності: психологічна корекція.	9	2	2	-	-	5	-
Тема 12. Загальна характеристика психотерапії.	8	2	1	-	-	5	-
13. Характеристика основних напрямків психотерапії	8	2	1	-	-	5	-
Разом годин	120	26	22	-	-	72	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Підсумкова оцінка
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40	100
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на

навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку: (Сер. бал.х 0,05 +0,4) х 20

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перекладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 16 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перекладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Бочелюк В.Й. Психологія : вступ до спеціальності: Навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 288 с.
2. Данчева О.В., Швалб Ю.М. Практична психологія в економіці та бізнесі Навчальний посібник. Київ : Лібра, 2016. 270 с.

3. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія : вступ до спеціальності Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 256 с.
4. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 184 с.
5. Савчин М.В. Вступ до спеціальності: Психолог, практичний психолог: Навчальний посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 400 с.

Додаткова

1. Дубровина И.В. Школьная психологическая служба: Вопросы теории и практики. Москва : Педагогика, 1991. 232с.
2. Карандашев В.Н. Психология: Введение в профессию: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2005. 382 с.
3. Практична психологія в системі освіти: Питання організації та методики / За ред. В.Г. Панка. Київ : Либідь, 2012. 204 с.
4. Про затвердження форм документів з підготовки кадрів у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації: Наказ МОНмолодьспорту України № 384 від 29 березня 2012 р..
5. Психологія особистості: Словник-довідник / за ред.. П.П. Горностая. Київ : Рута, 2011. 219 с.
6. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога в образовании: Учебное пособие. Москва : ВЛАДОС, 1996. 529с.

ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: О.Б.Столяренко, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна психологія»** - формування у студентів систематизованих психолого-педагогічних уявлень, теоретичних знань і практичних умінь здійснювати психологічний супровід навчальної діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: засвоєння студентами концептуальних підходів у педагогічній психології щодо принципів побудови навчального процесу, психологічні аспекти освітньої діяльності, педагогічної та навчальної діяльності; психологічні особливості тих, хто навчається, та педагогів, психологічні характеристики навчання у школі,

проблеми виховання та організації виховної роботи в закладах освіти; формування у студентів системи знань про принципи, методи, форми, типи навчання, компоненти навчальної діяльності; історію виникнення та розвитку педагогічної психології як науки; розкриття психологічної сутності діяльності педагога з різними віковими категоріями; вироблення знань про психологічну сутність педагогічного процесу у закладах освіти; отримання студентами навичок застосування психодіагностичних методик вивчення компонентів навчальної діяльності.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	2
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Кількість годин навчальних	60
Лекційні заняття	28
Практичні заняття	32
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	90
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни: нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни знання з предметів: вступ до спеціальності, загальна психологія, історія психології, вікова психологія, педагогіка.

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
- Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології;
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.

- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність працювати в команді.
- Уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей.
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- Здатність виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища.
- Володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності

6. Очікувані результати навчання

За підсумками вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати понятійно-категоріальний апарат педагогічної психології; психологічні закономірності навчання та виховання; основні і додаткові сучасні методи дослідження педагогічної психології; особливості вітчизняного та зарубіжного підходів до наукового розуміння психологічних принципів, закономірностей і методів ефективного виховання особистості; науковий зміст психолого-педагогічної компетентності педагога, провідні чинники становлення фахівця в сучасній освітній системі; індивідуальну та вікову специфіку формування особистості у навчально-виховному процесі; психологічні особливості оволодіння знаннями, вміннями та навичками, формування пізнавальних інтересів; фактори детермінації розвитку особистості під час навчально-виховного процесу; психолого-педагогічні моделі провідних типів сучасного навчання; особливості педагогічної діяльності; задачі психологічної служби в закладах освіти; психологічні умови формування професійної компетентності педагога;

вміти здійснювати порівняльний аналіз психологічних концепцій, теорій, дослідницьких підходів педагогічної психології; застосовувати здобуті знання, вміння та навички з метою аналізу психолого-педагогічних проблем суб'єктів педагогічного процесу; використовувати основні методичні засоби дослідження практичних психолого-педагогічних проблем в індивідуальній практиці; здійснювати психологічне керування процесом навчання; розвивати власні психолого-педагогічні здібності; встановлювати раціональні взаємини між учасниками педагогічного процесу; аналізувати специфіку навчально-виховного процесу середньої школи.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Педагогічна психологія							
Тема 1. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки.	10	2	2	-	-	6	-
Тема 2. Методологічні засади і методи педагогічної психології.	10	2	2	-	-	6	-
Тема 3. Теоретичні основи педагогічної психології.	10	2	2	-	-	6	-
Тема 4. Психологічна характеристика процесу навчання	10	2	2	-	-	6	-
Тема 5. Психологія навчання обдарованих і невстигаючих дітей	10	2	2	-	-	6	-
Тема 6. Вікові аспекти навчання	20	2	6	-	-	12	-
Тема 7. Психологічні основи оптимізації навчання	10	2	2	-	-	6	-
Тема 8. Психологічні основи керівництва процесом виховання	10	2	2	-	-	6	-
Тема 9. Психологічні основи організації самовиховання	10	2	2	-	-	6	-
Тема 10. Психологічні основи педагогічної діяльності	10	2	2	-	-	6	-
Тема 11. Проблемний характер педагогічної діяльності	10	2	2	-	-	6	-
Тема 12. Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності	10	2	2	-	-	6	-

Тема 13. Психологічна характеристика особистості вчителя	10	2	2	-	-	6	-
Тема 14. Педагогічна психологія екстремальних випадків	10	2	2	-	-	6	-
Разом годин	150	28	32	-	-	90	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

11.Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Підсумкова оцінка
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40	100
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку: (Сер. бал.х 0,05 +0,4) х 20

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 16 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Бех І. Д. Виховання особистості: навч. метод, посіб. : У 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. Київ : Либідь, 2003. 342 с.
2. Дьоміна Г.А. Вікова та педагогічна психологія: Методичні рекомендації для практичних занять, самостійної роботи та модульного контролю знань студентів. 2-е вид., випр. і доп. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 56 с.
3. Дуткевич Т.В., Терещенко В.А. Вікова і педагогічна психологія (курс лекцій і практикум): Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори, 2012. 228 с.
4. Савчин М. Педагогічна психологія. Дрогобич: "Відродження", 1998. 142 с.

5. Сергеєнкова О. Вікова психологія : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.

Додаткова

1. Булах І. С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навчально-методичний посібник. М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : НПУ, 2002. 114 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник. / За ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднічук та ін. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.
3. Видра О. Г. Психологічна культура особистості майбутнього вчителя трудового навчання: Монографія. Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2008. 164 с.
4. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
5. Савчин М. В. Соціальна педагогічна психологія: Навчальний посібник для студентів вузів. Дрогобич: Відродження, 1998. 298 с.

ПСИХОКОРЕКЦІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Н.П.Панчук, кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психокорекція»:
забезпечення професійної компетентності у сфері психокорекційної діяльності; розширення психологічних знань та формування практичних умінь проведення індивідуальної та групової корекційної роботи як складової професійної діяльності, сприяння особистісному розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: оволодіння студентами знаннями з основних питань та актуальних проблем психокорекції; оволодіння вміннями розробляти і здійснювати психокорекційний вплив, використовувати методи корекційної роботи у межах різноманітних підходів.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
--------------------------------	---

	денна форма навчання
Рік навчання	3
Семестр вивчення	6
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Кількість годин навчальних	48
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	10
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	18
Самостійна та індивідуальна	102
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни: нормативна дисципліна професійної підготовки

4. Передумови для вивчення дисципліни: знання з основ наукових досліджень, загальної психології, вікової психології, математичних методів в психології, психології індивідуальних відмінностей, педагогіки, психології соціальних груп, психодіагностики.

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

– Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

– Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв’язання.

– Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

– Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

– Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

– Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров’я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

– Розробляти і проводити психологічну корекцію з різними категоріями населення.

– Виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного соціального середовища.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.
- Уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей.
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
- Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- Володіння позитивною мотивацією до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших.
- Здатність до розроблення і проведення психологічної корекції з різними категоріями населення.
- Здатність виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища.
- Здатність до розуміння та володіння технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин.
- Здатність до організації психологічного захисту громадян, що перебувають у кризових ситуаціях; до проведення реабілітаційних та адаптаційних заходів.
- Володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні :

знати:

- визначення предмету психологічної корекції;
- види психокорекційного впливу;
- підходи до психокорекційного впливу на особистість у кожному з фундаментальних теоретичних напрямів психології;
- особливості застосування психокорекційних процедур виходячи з індивідуальних відмінностей людей;
- особливі вимоги до проведення індивідуальної та групової корекції;
- види психокорекційних груп;

– **вміти:**

- діяти професійно згідно з етичним кодексом психолога;
- успішно та ефективно взаємодіяти у соціумі;
- розуміти поведінку іншої людини, свою власну поведінку, а також діяти відповідно до ситуації.
- обирати доречну стратегію психопрактичної діяльності на підставі аналізу власних базових компетенцій і клієнтського запиту.
- співпрацювати із фахівцями суміжних галузей з метою надання комплексної допомоги клієнту.
- налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами.
- визначати обсяг та характер психологічної допомоги, необхідної клієнтові.
- ефективного прогнозування розвитку групових / суспільних відносин.
- аналізувати власні індивідуально-психологічні особливості, психічні процеси, стани, властивості з метою сприяння підвищенню рівня психологічної культури та професійної майстерності.
- здійснювати психокорекційну та психоконсультаційну діяльність.
- ефективно проводити психологічну консультацію та психокорекцію відповідно до клієнтського запиту з урахуванням типу проблеми та особистісних особливостей особистості.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт;
- г) іспит.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Разом	у тому числі			
		лекційні	практичні	лабораторні	індивідуальна самостійна робота

Змістовий модуль 1 Психокорекція як напрям роботи практичного психолога						
Тема 1. Психокорекція – один з основних напрямів роботи практичного психолога.	12	1	2	-	-	9
Тема 2. Вимоги до психолога, що здійснює психокорекційні заходи.	12	1	2	-	-	9
Тема 3. Теоретичні моделі психокорекційної практики.	12	1	2	-	-	9
Тема 4. Особливості складання психокорекційних програм	12	1	2	-	-	9
Тема 5. Групові методи психокорекційної роботи	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Особливості застосування ігрового методу та засобів мистецтва у психокорекційній роботі	12	2	-	2	-	8
Тема 7. Активізація і розвиток пізнавальних процесів дитини.	12	2	-	2	-	8
Тема 8. Проблема корекції психічного розвитку в дитячому віці.	12	2	-	2	-	8
Тема 9. Емоційні порушення в дитячому віці та їх корекція	13	2	-	2	-	9
Тема 10. Психокорекційна робота психолога з учнями молодшого шкільного віку	14	2	-	4	-	8
Тема 11. Особливості психокорекційної роботи з підлітками та старшокласниками	15	2	-	4	-	9
Тема 12. Психокорекційна робота психолога з вчителями	12	2	-	2	-	8
Разом годин	150	20	10	18	-	102

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (60 балів)			40	100
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР		
20 балів	10 балів	30 балів		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна сумарна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях, складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальному занятті – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 20-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

Пропущені заняття студент зобов'язаний відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів) оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів) складається з 30 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Семестровий екзамен (40 балів)

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують рейтингову оцінку від 36 до 60 балів й допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Екзамен вважається складеним за умови кількості набраних студентом від 24 до 40 балів.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Андрушко Я. С. Психокорекція: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 212 с.

2. Кузікова С.Б. Основи психокорекції: навчальний посібник. Київ: Вид-во «Академвидав», 2012. 320 с.

3. Панчук Н.П. Основи психокорекції особистості дитини: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.

4. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч.посіб. Київ: Вища школа, 2004. 679 с.

Додаткова

1. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія [текст] Модульний навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 304 с.
2. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посіб. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.
3. Максимчук Н.П. Основи психокорекції: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори», 2011. 176с.

ПСИХОЛОГІЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
галузі знань **01 Освіта / Педагогіка**
мова навчання **українська**

Розробники програми:

- Н.П. Панчук, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти;
- О.В. Савицька, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти;
- О.Б. Столяренко, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія»** - створення фундаменту психологічних знань, вивчення та засвоєння майбутніми вчителями основних методологічних та теоретичних засад психологічної науки, оволодіння методами наукового дослідження психічних та соціально-психологічних явищ, озброєння студентів знаннями закономірностей психічного розвитку на різних вікових етапах, психологічних основ навчання і виховання, психологічних особливостей педагогічної діяльності та особистості вчителя, а також здійснення практичної підготовки студентів до роботи з учнями та з професійного саморозвитку.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: формування уявлення про психічну активність як засіб відображення та перетворення навколишнього світу; аналіз закономірностей функціонування психіки; розширення світоглядного і професійного горизонту в результаті ознайомлення з розвитком психології як науки; ознайомлення з структурними компонентами психіки та їх взаємозв'язком; набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей; формування студентами навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	2	1/2
Семестр вивчення	3	2/3
Кількість кредитів ЄКТС	5	3/2
Загальний обсяг годин	150	150 (90/60)
Кількість годин навчальних	60	20 (14/6)
Лекційні заняття	24	8 (6/2)
Практичні заняття	36	12 (8/4)
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	90	130 (76/54)
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

3. Статус дисципліни нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни - знання студентами шкільного курсу біології, історії.

5. Програмні компетентності навчання

Загальні компетентності

– Знання й розуміння предметної області, усвідомлення сутності професійної діяльності.

– Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

– Здатність працювати в команді.

– Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

– Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

– Здатність працювати в команді та автономно.

– Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

– Здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів) соціально-відповідально та свідомо, а також працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності

– Здатність до проєктування власної діяльності у сфері навчання

– Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання, спрямованих на розвиток здібностей учнів, на основі психолого-педагогічної характеристики класу.

– Здатність застосовувати набуті знання з предметної області, сучасних методів і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

– Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з предмету.

– Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу.

– Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення високої якості освітнього процесу.

– Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Програмні результати навчання

– Знати теоретичні психолого-педагогічні основи процесів навчання, виховання і розвитку особистості школяра.

– Уміння організовувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), визначати оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності.

– Уміння самостійно організовувати процес навчання упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності.

– Уміння забезпечувати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- психолого-педагогічні аспекти процесів навчання, виховання і розвитку особистості учнів середньої школи;

- загальні закономірності психічної діяльності людини у процесі розвитку і саморозвитку, виховання і самовиховання, навчання і самонавчання.

- основні закономірності соціально-психологічної реальності: сфери спілкування, міжособистісних стосунків та групових процесів.

вміти:

- застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху;

- оцінювати непередбачувані проблеми в професійній діяльності та обдуманно вибирати шляхи їх вирішення;
- нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- організовувати співпрацю учнів та ефективно працювати в команді
- аналізувати прояви психічних явищ, визначати на цій основі рівень психічного і особистісного розвитку, обґрунтовувати організацію різних форм професійної діяльності;
- проводити елементарне дослідження стану вікового розвитку психіки, аналізувати відповідність розвитку особистості віковим нормативам, здійснювати соціально-психологічний аналіз соціалізації та розвитку особистості.
- використовувати найпростіші прийоми і методи психологічного дослідження, які можна використовувати у майбутній професійній діяльності педагога; зокрема, методи спостереження, самоспостереження.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт;
- г) екзамен.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальна та соціальна психологія						
Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура психології	6	2	2	-	-	2
Тема 2. Виникнення і розвиток психіки та свідомості у філогенезі	5	-	-	-	-	5
Тема 3. Діяльність	5	1	2	-	-	2
Тема 4. Психологія особистості	6	1	2	-	-	3

Тема 5. Спілкування	5	1	1	-	-	3
Тема 6. Психологія міжособистісних відносин	5	1	1	-	-	3
Тема 7. Увага	5	-	-	-	-	5
Тема 8. Відчуття і сприймання.	5	-	-	-	-	5
Тема 9. Пам'ять	6	1	2	-	-	3
Тема 10. Уява	5	-	-	-	-	5
Тема 11. Мислення	6	1	2	-	-	3
Тема 12. Мовлення	5	-	-	-	-	5
Тема 13. Воля	5	1	1	-	-	3
Тема 14. Емоції	5	1	1	-	-	3
Тема 15. Темперамент	6	1	2	-	-	3
Тема 16. Характер	6	1	2	-	-	3
Тема 17. Здібності	4	-	-	-	-	4
Разом за модуль 1	90	12	18	-	-	60
Змістовий модуль 2. Вікова та педагогічна психологія						
Тема 18. Предмет, завдання і методи вікової та педагогічної психології	7	2	2	-	-	3
Тема 19. Психологія дітей раннього і дошкільного віку.	6	-	-	-	-	6
Тема 20. Психологія молодших школярів.	6	-	-	-	-	6
Тема 21. Психологія підлітків.	7	2	2	-	-	3
Тема 22. Психологія раннього юнацького віку	7	2	4	-	-	1
Тема 23. Психологія навчальної діяльності і навчання	6	1	2	-	-	3
Тема 24. Психологія виховання	7	1	2	-	-	4
Тема 25. Психологія педагогічної діяльності та професійного спілкування	8	2	4	-	-	2
Тема 26. Психологія особистості вчителя	6	2	2	-	-	2
Разом за модуль 2	60	12	18	-	-	30
Разом годин	150	24	36	-	-	90

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура психології.	6	1	1	-	-	4

Тема 2. Виникнення і розвиток психіки і свідомості у філогенезі	5	-	-	-	-	5
Тема 3. Діяльність	5	1	1	-	-	3
Тема 4. Психологія особистості.	6	1	2	-	-	3
Тема 5. Спілкування	5	1	-	-	-	4
Тема 6. Психологія міжособистісних відносин	5	-	-	-	-	5
Тема 7. Увага	5	-	-	-	-	5
Тема 8. Відчуття і сприймання.	5	-	-	-	-	5
Тема 9. Пам'ять.	6	-	-	-	-	6
Тема 10. Уява.	5	-	-	-	-	5
Тема 11. Мислення.	6	1	2	-	-	3
Тема 12. Мовлення.	5	-	-	-	-	5
Тема 13. Воля.	5	-	-	-	-	5
Тема 14. Емоції.	5	-	-	-	-	5
Тема 15. Темперамент.	6	1	2	-	-	3
Тема 16. Характер	6	-	-	-	-	6
Тема 17. Здібності.	4	-	-	-	-	4
Разом за модуль 1	90	6	8	-	-	76
Змістовий модуль 2. Вікова та педагогічна психологія.						
Тема 18. Предмет, завдання і методи вікової та педагогічної психології	7	-	-	-	-	7
Тема 19. Психологія дітей раннього і дошкільного віку.	6	-	-	-	-	6
Тема 20. Психологія молодших школярів.	6	-	-	-	-	6
Тема 21. Психологія підлітків.	7	-	-	-	-	7
Тема 22. Психологія раннього юнацького віку	7	1	2	-	-	4
Тема 23. Психологія навчальної діяльності і навчання	6	-	-	-	-	6
Тема 24. Психологія виховання	7	-	-	-	-	7
Тема 25. Психологія педагогічної діяльності та професійного спілкування	8	1	2	-	-	5
Тема 26. Психологія особистості вчителя	6	-	-	-	-	6
Разом за модуль 2	60	2	4	-	-	54
Разом годин	150	8	12	-	-	130

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1/Змістовий модуль 2

Поточний і модульний контроль (30/30 балів)			Екзамен	Сума
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР		
10/10	5/5	15/15	40	100

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку:

$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки

рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 5 балів. При отриманні менше 3 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук [та ін.]. 3-є вид., випр. й доп. Київ : Каравела, 2012. 400 с.

2. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навч. посібн. Київ: Либідь, 2013. 400с.

3. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: теоретичний курс: навчально-методичний посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 388 с.

4. Максименко С.Д. Загальна психологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 271 с.

5. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

6. Панчук Н.П. Загальна і вікова психологія: Практикум: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2018. 168с.

Додаткова:

1. Вікова психологія і психодіагностика : підручник / Терлецька Л. Г. Київ: Видавничий дім «Слова», 2013. 608 с.

2. Дьоміна Г.А. Вікова та педагогічна психологія: Методичні рекомендації для практичних занять, самостійної роботи та модульного контролю знань студентів. 2-е вид., випр. і доп. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 56 с.

3. Дуткевич Т.В., Терещенко В.А. Вікова і педагогічна психологія (курс лекцій і практикум): Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори, 2012. 228 с.

4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Посібник. К.: Академвидав, 2003. 448 с.

5. Психологія [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. Л. Трофімов, М. І. Алексєєва, П. А. Гончарук [та ін.] ; за ред. Ю. Л. Київ : Либідь, 2008. 560 с.

6. Соціальна психологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. Київ : Каравела, 2011. 295 с.

ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

для підготовки фахівців другого (магістерського рівня вищої освіти)

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор кафедри психології освіти, професор.

1. Метою вивчення навчальної дисципліни “Психологія вищої школи” є формування компетентності у галузі психологічного забезпечення освітнього процесу в практиці сучасного закладу вищої освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: розкриття психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та особистості викладачів, навчально-професійної діяльності та особистості студентів, спілкування і взаємодії у колективах викладачів і студентів; формування вмінь використання набутих знань при вирішенні професійних завдань викладача ЗВО.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1/2	1/2
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних	40	16
Лекційні заняття	20	8
Практичні заняття	20	8
Семінарські заняття	0	0
Лабораторні заняття	0	0
Самостійна та індивідуальна	80	104
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни – нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни: вивчається у першому семестрі.

5. Програмні компетентності навчання

- Здатність керуватися в професійній діяльності знаннями з психології вищої школи.
- Використання психологічних знань у науково-педагогічній, та науково-дослідницькій діяльності.
- Психологічне забезпечення володіння методами та прийомами організації навчальної та наукової діяльності здобувачів вищої освіти.
- Застосування психологічних знань у виховній та організаційній діяльності (проведення тематичних вечорів та інших заходів).

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

- розуміти психологічні особливості студентського віку, технології виховання студентства, виконувати функції куратора академічної групи ЗВО;
- здатність формулювати цілі особистої діяльності, визначати її структуру для забезпечення високого професійного рівня;
- вміння інтерпретувати психологічну сутність педагогічних технологій; організовувати поетапно навчальний та дослідницький процес: постановка завдання, корегування діяльності, контроль та оцінювання результатів.

7. Засоби діагностики результатів навчання - залік

Діагностика результатів навчання відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модуля, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	<i>У тому числі</i>	

	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальна робота
Тема 1. Психологія вищої школи як галузь психологічної науки	10	1	1	-	-	8	-
Тема 2. Психологічна характеристика професії та основні види діяльності викладача вищої школи	10	1	1	-	-	8	-
Тема 3. Психологічні особливості проведення лекційних і практичних занять	10	2	2	-	-	6	-
Тема 4. Психологічні особливості діяльності викладача як науковця	10	2	2	-	-	6	-
Тема 5. Професіоналізм і педагогічна творчість викладача вищої школи	10	2	2	-	-	6	-
Тема 6. Психологічні особливості студентів	10	2	2	-	-	6	-
Тема 7. Психологічна характеристика та умови ефективності навчально-професійної діяльності студентів	10	2	2	-	-	6	-
Тема 8. Психологічні основи науково-дослідної діяльності студентів	10	2	2	-	-	6	-
Тема 9. Психологічні основи формування особистості майбутнього фахівця	10	2	2	-	-	6	-
Тема 10. Міжособистісні взаємини студентів	10	2	2	-	-	6	-
Тема 11. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами	10	2	2	-	-	6	-
Тема 12. Взаємини у викладацькому колективі	10	2	2	-	-	6	-
Разом	120	20	20	-	-	80	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост.	індивід.робот
Тема 1. Психологія вищої школи як галузь психологічної науки	10	1	1	-	-	8	-
Тема 2. Психологічна характеристика професії та основні види діяльності викладача	10	1	1	-	-	8	-

вищої школи							
Тема 3. Психологічні особливості проведення лекційних і практичних занять	10	-	-	-	-	10	-
Тема 4. Психологічні особливості діяльності викладача як науковця	10	-	-	-	-	10	-
Тема 5. Професіоналізм і педагогічна творчість викладача вищої школи	10	-	-	-	-	10	-
Тема 6. Психологічні особливості студентів	10	-	-	-	-	10	-
Тема 7. Психологічна характеристика та умови ефективності навчально-професійної діяльності студентів	10	2	2	-	-	6	-
Тема 8. Психологічні основи науково-дослідної діяльності студентів	10	-	-	-	-	10	-
Тема 9. Психологічні основи формування особистості майбутнього фахівця	10	2	2	-	-	6	-
Тема 10. Міжособистісні взаємини студентів	10	-	-	-	-	10	-
Тема 11. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами	10	2	2	-	-	6	-
Тема 12. Взаємини у викладацькому колективі	10	-	-	-	-	10	-
Разом	120	8	8	-	-	104	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

- Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.
- Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.
- Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.
- Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання – залік.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)	Сума
Модуль 1 (100 балів)	

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	100
40	40	20	

Поточний контроль (40 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 40 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 40$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (40 балів) складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 2 бали. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 40 балів. При отриманні менше 24 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Залік – бали визначаються додаванням балів, отриманих за роботу на

практичних заняттях, самостійну роботу та модульну контрольну роботу і становить максимум 100 балів. При отриманні менше 60 балів студент отримує «не зараховано» і має можливість перескладати залік.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

1. Дуткевич Т.В., Панчук Н.П. Психологія вищої школи: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2012. 228 с.
2. Виноградова В.Є., Юрченко В.І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти. Навч. посіб. Київ: «Каравела», 2018. 320 с.
3. Панчук Н.П. Психологія вищої школи. Практикум. Навчально-методичний посібник. 3-є видання. Кам'янець-Подільський: Буйницький О.А., 2012. 100 с.
4. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: навч. посіб. Для магістрантів і аспірантів. К.: ТОВ «Філ-студія», 2013. 316 с.

ПСИХОЛОГІЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності **242 Туризм**
галузі знань **24 Сфера обслуговування**
мова навчання українська

Розробники програми: О.Б.Столяренко, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія ділового спілкування» - формування у студентів фундаментальних знань про теоретико-методологічні засади психологічної культури в організації та про основні засоби успішного ділового спілкування й комунікації, озброєння вміннями і навчиками ефективного ділового спілкування.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити студентів з досягненнями зарубіжних і вітчизняних науковців у галузі ділових комунікацій і механізмів налагодження ефективних контактів; сприяти засвоєнню студентами психологічних основ ефективного ділового спілкування, оволодінню соціально-психологічними механізмами взаємодії людей в процесі ділових комунікацій; озброїти студентів такими здобутками сучасної психологічної науки, які сприятимуть подальшому розвитку їх комунікативних компетентностей.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	3
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни - нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни. Навчальна дисципліна «Психологія ділового спілкування» базується на знанні таких дисциплін: "Концепція професійної діяльності", "Менеджмент організації", "Основи управління підприємством", "Етика", "Психологія", "Філософія".

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

- здатність аналізувати та оцінювати засади, принципи та норми етики на рівні бізнес-середовища;
- здатність використовувати основні етичні норми спілкування;
- знання основних правил поведінки під час проведення ділових бесід, переговорів, нарад;
- здатність ефективно виконувати свої функції в міжкультурному середовищі.
- здатність брати на себе відповідальність за власною ініціативою;
- здатність виявляти ініціативу, не питаючи інших, чи слід це робити;
- готовність помічати проблеми та шукати шляхи їх вирішення;
- уміння аналізувати нові ситуації й застосовувати вже наявні знання для такого аналізу;
- здатність засвоювати будь-які знання за власною ініціативою.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати особливості культури ділового спілкування; моральні передумови та психологічну природу ділового спілкування; вимоги до публічних виступів; правила та прийоми введення ділових бесід та переговорів; шляхи попередження та розв'язання конфліктів в організації; основні засоби впливу

та взаєморозуміння; засоби ділового спілкування та культуру їх застосування; сутність, зміст та специфіку корпоративної культури; спеціальну термінологію етики ділового спілкування; основні функції, принципи та стилі ділового спілкування; основні правила спілкування з іноземними партнерами та національні особливості введення ділових переговорів.

вміти трансформувати теоретичні знання у відповідні практичні орієнтири; використовувати отриманні знання на практиці; аналізувати та грамотно використовувати способи впливу на людей під час спілкування; творчо міркувати та знаходити оптимальне рішення в стандартних та нестандартних ситуаціях; застосовувати оптимальні засоби ділового спілкування для ефективного управління.

7. Засоби діагностики результатів навчання:

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Предмет, завдання і методи психології ділового спілкування	14	2	2	-	-	10	-
Тема 2. Сучасні теорії міжособистісних стосунків у діловому	14	2	2	-	-	10	-

спілкуванні								
Тема 3. Психологічна природа ділового спілкування.	14	2	2	-	-	10	-	
Тема 4. Структура ділового спілкування.	14	2	2	-	-	10	-	
Тема 5. Основні психологічні засоби ділового спілкування	14	2	2	-	-	10	-	
Разом за змістовим модулем 1	70	10	10	-	-	50	-	
Змістовий модуль 2.								
Тема 6. Психологічні механізми взаємодії та взаєморозуміння в організації	9	2	2	-	-	5	-	
Тема 7. Конфлікти в організації та способи вирішення ділових конфліктів	9	2	2	-	-	5	-	
Тема 8. Особистісні якості учасників ділового спілкування.	9	2	2	-	-	5	-	
Тема 9. Управлінська діяльність менеджера в контексті етики ділового спілкування	9	2	2	-	-	5	-	
Тема 10. Психологічна культура ділових переговорів	14	2	2	-	-	10	-	
Разом за змістовим модулем 1	50	10	10	-	-	30	-	
Разом годин	120	20	20	-	-	80	-	

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Предмет, завдання і методи психології ділового спілкування	14	2	2	-	-	10	-
Тема 2. Сучасні теорії міжособистісних стосунків у діловому спілкуванні	14	2	2	-	-	10	-
Тема 3. Психологічна природа ділового	10	-	-	-	-	10	-

спілкування.							
Тема 4. Структура ділового спілкування.	10	-	-	-	-	10	-
Тема 5. Основні психологічні засоби ділового спілкування	12	-	-	-	-	12	-
Разом за змістовим модулем 1	60	4	4	-	-	52	-
Змістовий модуль 2.							
Тема 6. Психологічні механізми взаємодії та взаєморозуміння в організації	10	-	-	-	-	10	-
Тема 7. Конфлікти в організації та способи вирішення ділових конфліктів	14	2	2	-	-	10	-
Тема 8. Особистісні якості учасників ділового спілкування.	14	2	2	-	-	10	-
Тема 9. Управлінська діяльність менеджера в контексті етики ділового спілкування	10	-	-	-	-	10	-
Тема 10. Психологічна культура ділових переговорів	12	-	-	-	-	12	-
Разом за змістовим модулем 1	60	4	4	-	-	52	-
Разом годин	120	8	8	-	-	104	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10.Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Підсумкова оцінка
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40	100

20	30	10		
----	----	----	--	--

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку: $(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 16 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Етика ділового спілкування: навчальний посібник для вузів / за ред. Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 344 с.
2. Палеха Ю.І. Етика ділових відносин : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. М-во освіти і науки України. Київ : Кондор, 2010. 356 с.
3. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера: Навч. посібник. Київ : Знання, 2012. 442 с.
4. Хміль Ф.І. Ділове спілкування : навчальний посібник для вузів. Київ : Академвидав, 2014. 280 с.
5. Філоненко М.М. Психологія спілкування : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 224 с.

Додаткова

6. Етика ділового спілкування: курс лекцій/ Т. Чмут, Г. Чайка, М. Лукашевич, І.Осечинська. 2-ге вид. Київ : МАУП, 2013.208 с.
7. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. СПб. : Питер, 2011. 576с.
8. Культура ділового спілкування: навчальний посібник / уклад. Л.Г. Зубенко, В.Д. Немцов. Київ : Екс.Об, 2014. 199с.
9. Етика ділового спілкування: навч. посібник для внз / В. Г. Воронкова, А. Г.Беліченко, В. В. Мельник, М. А. Ажажа. Львів : Магнолія, 2016. 310 с.
- 10.Чмут Т.К. Етика ділового спілкування: навч. Посібник. 6-те вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2010. 230 с.
- 11.Бугай Н.І. Український етикет. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 112 с.
- 12.Палеха Ю.І. Ділова етика. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 158с.
- 13.Резніченко В.І., Михно І.Л. Довідник-практикум офіційного, дипломатичного, ділового протоколу та етикету. Київ : Либідь, 2011. 278с.
- 14.Зусін В.Я. Етика та етикет ділового спілкування. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 432 с.

ПСИХОЛОГІЯ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Дошкільна освіта**
спеціальності **012 Дошкільна освіта**

галузі знань **01 Освіта / Педагогіка**
мова навчання **українська**

Розробники програми: С.В.Дорофей, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Вивчення даної дисципліни спрямовано на формування у студентів психологічної компетентності як складової професійної компетентності, що передбачає вивчення особливостей формування творчої особистості дошкільного віку, а також основних напрямків роботи вихователів і батьків з активізації творчих здібностей дошкільників і практичних вмінь використовувати засвоєні знання у практичній роботі вихователя.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів із понятійним апаратом, теоретичними та методологічними основами психології дитячої творчості як науки на різних етапах її розвитку;
- збагатити уявлення студентів щодо психологічних особливостей дитячої творчості у дошкільному закладі, які дозволяють максимізувати розвиваючий навчально-виховний результат;
- навчити практично застосовувати знання психологічних закономірностей розвитку дітей в умовах навчально-виховного процесу дошкільного закладу;
- сформувати відповідальне ставлення до ролі педагога, прагнення до особистісно-професійного зростання у напрямку вдосконалення педагогічної і психологічної культури.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	2	2
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних	36	8
Лекційні заняття	16	4
Практичні заняття	20	4
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	54	82
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни – нормативна, цикл професійної та практичної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни: знання студентами загальної та дитячої психології.

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей дошкільного віку.
- Здатність діагностувати актуальний рівень творчих здібностей дитини й прогнозувати подальший розвиток творчої особистості дошкільника.
- Здатність планувати, організовувати й здійснювати різні види роботи вихователя з активізації творчих здібностей дитини.
- Здатність використовувати техніки арттерапії з метою активізації психічного розвитку дитини дошкільного віку у цілому.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- проводити діагностику рівня творчих здібностей дитини;
- вміти визначати психологічні особливості розвитку творчого потенціалу дитини;
- володіти методами оцінки і розвитку дитячого творчого потенціалу;
- вміти застосовувати знання з психології творчості при вивченні інших психологічних дисциплін;
- вміти будувати психологічні моделі аналізу і консультування особистості в аспекті дитячого творчого потенціалу і розвитку.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт, виконання ІНДЗ);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Л	У тому числі

		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Тема 1. Психологія творчості як галузь психологічної науки	10	2	2	-	-	6	-
Тема 2. Творчий процес та його структура	10	2	2	-	-	6	-
Тема 3. Психологічні особливості розвитку творчої особистості дитини	12	2	4	-	-	6	-
Тема 4. Розвиток творчих здібностей дитини у художній діяльності	10	2	2	-	-	6	-
Тема 5. Розвиток творчих здібностей дитини у музичній діяльності	10	2	2	-	-	6	-
Тема 6. Розвиток творчих здібностей дитини у словесній діяльності	10	2	2	-	-	6	-
Тема 7. Розвиток творчих здібностей дитини в ігровій діяльності	10	2	2	-	-	6	-
Тема 8. Проблеми активізації творчих здібностей дошкільника	12	2	4	-	-	6	-
Разом годин	90	16	20	-	-	54	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Тема 1. Психологія творчості як галузь психологічної науки	11	1	-	-	-	10	-
Тема 2. Творчий процес та його структура	11	1	-	-	-	10	-
Тема 3. Психологічні особливості розвитку творчої особистості дитини	12	1	-	-	-	11	-
Тема 4. Розвиток творчих здібностей дитини у художній діяльності	11	-	1	-	-	10	-
Тема 5. Розвиток творчих здібностей дитини у музичній діяльності	11	-	1	-	-	10	-
Тема 6. Розвиток творчих здібностей дитини у словесній діяльності	11	-	1	-	-	10	-

Тема 7. Розвиток творчих здібностей дитини у ігровій діяльності	11	-	1	-	-	10	-
Тема 8. Проблеми активізації творчих здібностей дошкільника	12	1	-	-	-	11	-
Разом годин	90	4	4	-	-	82	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, оформлення таблиць, структурно-логічних схем, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів (включно). При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів : ДУВС, 2016. 156 с
2. Клименко В. В. Психологія творчості. Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури. 2006. 480 с.
3. Туриніна О. Л. Психологія творчості. К.: МАУП, 2008. 160с.
4. Яланська С. П. Психологія творчості: навчальний посібник. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. 2014. 180 с.

Допоміжна

1. Кучерявий І. Т. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості. К. : Вища школа. 2000. 216с.
2. Міщиха Л. П. Психологія творчості: навч. посіб. Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Гостинець. 2007. 447 с.
3. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир : Рута. 2006. 320 с.

4. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчо обдарованої особистості. К. : Інформаційні системи. 2010.
5. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посібник. Київ : Либідь. 2001. 288 с.

ПСИХОЛОГІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
 спеціальності **061 Журналістика**
 галузі знань **06 Журналістика**
 мова навчання **українська**

Розробники програми:

С.В.Дорофей, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія журналістської творчості» - вивчення, узагальнення процесів розвитку творчого мислення креативної людини в цілому та журналіста як особистості, зокрема. Сприяти самопізнанню, саморозвитку для становлення особистості в процесі творчої професійної діяльності, адаптації журналіста в умовах сучасних комунікативних психотехнологій.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

-сформувати практичні вміння і навички з основ психології журналістської творчості, достатні для творчого виконання професійної діяльності, що передбачає ознайомлення з сучасними теоретичними та експериментальними концепціями та теоріями творчості;

-забезпечити розуміння творчості з точки зору дослідження її головних компонентів: творче середовище, творча особистість, творчий процес та творчий продукт; ознайомити студентів з основними механізмами професійного спілкування і закріпити навички ефективного спілкування;

-виробити практичні уміння ефективно використовувати основні методи психології в журналістиці, досліджувати творчі здібності і оволодіти методами та прийомами розвитку власного творчого потенціалу.

2.Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	4	-
Семестр вивчення	1	-
Кількість кредитів ЄКТС	3	-

Загальний обсяг годин	90	-
Кількість годин навчальних	36	-
Лекційні заняття	18	-
Практичні заняття	18	-
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	54	-
Форма підсумкового контролю	екзамен	-

3. **Статус дисципліни** – дисципліна вільного вибору студента: вибір з каталогу.

4. **Програмні компетентності навчання**

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- Здатність застосовувати знання про суспільні проблеми, конфлікти, гібридні війни у своїй професійній діяльності.
- Здатність організовувати й контролювати командну професійну діяльність
- Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

6. **Очікувані результати навчання з дисципліни**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук.
- Використовувати необхідні уміння та навички для виходу з кризових комунікаційних ситуацій.
- Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
- Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- знати:** основні поняття в межах психологічної культури журналіста;
- основні принципи формування творчого потенціалу журналіста;
- потреби аудиторії, незримий вплив на неї та його наслідки;
- структуру, функції та типи спілкування;
- психологічні бар'єри у роботі журналіста;
- основні причини та наслідки розвитку психологічної травми;
- психологічні механізми творчої діяльності;
- індивідуально-психологічні ознаки творчої особистості;
- структуру творчого процесу;
- психологічні чинники, що впливають на розвиток творчої особистості;

вміти: здійснювати психологічний аналіз фактів поведінки і діяльності людей;

- застосовувати знання сучасної психологічної науки стосовно вивчення та дослідження творчої діяльності журналіста;
- сприймати та чути співбесідника;
- долати психологічні бар'єри у спілкуванні з героями матеріалів;
- активно застосовувати та розвивати у собі психологічну культуру;
- розвивати та тренувати професійне мислення;
- застосовувати ефективні психологічні тактики при веденні інтерв'ю;
- уникати стресових ситуацій;
- застосовувати позитивні та негативні техніки спілкування;
- оволодіти прийомами «активного чую»;
- бути готовим розвиватися, вдосконалювати та жити творчий потенціал;
- втілювати креативні ідеї та відповідно до нових глобалізаційних реалій та інформаційних небезпек;
- конструктивно впливати на аудиторію та зміцнюватися психологічно.

7.Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт, виконання ІНДЗ);
- в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8.Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	У тому числі						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост. робота	індивід.робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія творчості як галузь психологічної науки	10	2	2	-	-	6	-
Тема 2. Психологічні методи дослідження в журналістиці	10	2	2	-	-	6	-
Тема 3. Психологія особистості журналіста як творця	10	2	2	-	-	6	-
Тема 4. Творча діяльність особистості та її загальна характеристика	10	2	2	-	-	6	-

Тема 5. Когнітивна сфера особистості журналіста	10	2	2	-	-	6	-
Тема 6. Афективна сфера особистості журналіста	10	2	2	-	-	6	-
Тема 7. Індивідуально-психологічні властивості особистості журналіста	10	2	2	-	-	6	-
Тема 8. Спілкування як форма творчості журналіста	10	2	2	-	-	6	-
Тема 9. Психологічні особливості функціонування редакційного колективу	10	2	2	-	-	6	-
Разом	90	18	18	-	-	54	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, оформлення таблиць, структурно-логічних схем, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10.Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Екзамен	Сума
Модуль 1 (100 балів)			40	100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота		
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та

індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів(включно). При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Дуткевич Т. В. Психологія творчості. Кам'янець-Подільський : «Медобори». 2003. 128 с.
2. Психологія журналістської творчості: конспект лекцій /укладач О. А. Кривопишина. Суми : Вид-во Сум ДУ. 2009. 131 с.
- 3.Роменець Т. А. Психологія творчості: навчальний посібник. 2-ге вид., доп. К. : Либідь. 2001. 288 с.

Допоміжна

1. Владимиров В. Журналістика, особа, суспільство: проблема розуміння Луганськ : СНУ ім. В. Даля. 2003. 272 с.
2. Владимиров В. Хаос – розуміння – масова комунікація. К. : КиМУ. 2006. 366 с.
3. Загальна психологія: / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. К. : Либідь. 2005. 464 с.
4. Здорова В. Теорія і методика журналістської творчості. Львів : ПАІС. 2008. 268 с.
5. Захарченко А. Інтернет-медіа : Інтерактивний навчальний посібник. Тернопіль : «Крок». 2014. 198 с.
6. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості : навчальний посібник. К. : Либідь. 2007. 256 с.
7. Клепиков О. І. Основи творчості особи : навч. посібник для студ. вузів. К. : Вища школа. 1996. 295 с.
8. Клименко В. В. Психологія творчості : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури. 2006. 480 с.
9. Москаленко А. З. Теорія журналістики : навч. посіб. К. : Екс-Об. 2002.
10. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія. К. : Академвидав. 2006. 448 с.
11. Туриніна О. Л. Психологія творчості : навчальний посібник. К. : МАУП. 2007. 160 с.

ПСИХОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНА

для підготовки фахівців першого (бакалаврського рівня вищої освіти)
за освітньо-професійною програмою **Початкова освіта**
спеціальності **013 Початкова освіта**
галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, професор кафедри психології освіти, кандидат психологічних наук, професор.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: базова підготовка майбутніх педагогів початкової освіти з основ психологічних знань, умінь і навичок.

Основними завданнями вивчення загальної психології є:

- розкрити основи методологічних підвалин психології як науки, зміст базових категорій та понять психології, дати психологічну характеристику діяльності й особистості, охарактеризувати психічні процеси і властивості особистості, їх особливості в умовах освітнього процесу.
- сформувати вміння встановлювати та аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між чинниками, умовами та змістом психічних явищ і властивостей особистості; організовувати спілкування, психологічну

допомогу на основі знань про психіку особистості, опанувати базові методи діагностики і контролю перебігу, змісту і умов психічного розвитку особистості.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	6	6
Загальний обсяг годин	180	180
Кількість годин навчальних занять	60	20
Лекційні заняття	30	10
Практичні заняття	30	10
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	120	160
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

3. Статус дисципліни: нормативна, цикл загальної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни. Вивчається у першому семестрі, спирається на знання шкільного курсу біології.

5. Програмні компетентності навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

- здатність використовувати психологічні знання і вміння в організації та здійсненні освітнього процесу у закладах початкової освіти;
- обізнаність із психологічними умовами створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого шкільного віку;
- володіння системними знаннями про норми психічного розвитку особистості у дитинстві та вміннями враховувати ці знання з метою створення освітньо-розвивального середовища у закладах початкової освіти;
- здатність сприяти становленню особистості дітей та їхній соціалізації;
- усвідомлення ціннісної значущості єдності фізичного, психічного і морального здоров'я дитини.

6. Очікувані результати навчання

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: предмет, завдання, принципи, методи, галузі, напрями, поняття психології загальної; зміст базових категорій та понять психології, психологічну характеристику діяльності й особистості, особливості

психічних процесів і властивостей особистості в умовах навчання і виховання;

вміти встановлювати та аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між чинниками, умовами та змістом психічних явищ і властивостей особистості; організовувати спілкування, психологічну допомогу на основі знань про психіку особистості, проводити діагностику психічних явищ; визначати на цій основі їх види, типи, рівень розвитку, психологічно обґрунтовувати організацію різних форм професійної діяльності.

7. Засоби діагностики результатів навчання: усне поточне опитування, письмова самостійна робота, реферат, контрольна робота, звіт про виконані дослідження, презентація результатів виконаних завдань та досліджень, студентська презентація та виступ на наукових заходах, тестові, практичні і творчі завдання; іспит.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Тема 1. Предмет психології	8	2	2	-	-	4	-
Тема 2. Будова, принципи й методи сучасної психології	6	-	-	-	-	6	-
Тема 3. Поняття про статистичні методи у психології	8	2	2	-	-	4	-
Тема 4. Розвиток психіки у філогенезі	8	2	2	-	-	4	-
Тема 5. Основні етапи історії психології. Зародження психологічних знань у Стародавньому світі	6	-	-	-	-	6	-
Тема 6. Розвиток психологічних ідей у період від феодалізму до XVII століття	6	-	-	-	-	6	-
Тема 7. Досягнення психологічної думки в епоху Просвітництва (XVIII століття)	6	-	-	-	-	6	-
Тема 8. Виникнення у XIX столітті психології як самостійної науки	6	2	2	-	-	2	-

Тема 9. Огляд психології ХХ століття	6	2	2	-	-	2	-
Тема 10. Поняття особистості у психології	8	2	2	-	-	4	-
Тема 11. Діяльність	8	2	2	-	-	4	-
Тема 12. Поняття про творчість особистості	6	-	-	-	-	6	-
Тема 13. Спілкування	8	2	2	-	-	4	-
Тема 14 Поняття малої соціальної групи у психології	6	-	-	-	-	6	-
Тема 15. Мовлення	6	1	1	-	-	4	-
Тема 16. Темперамент.	6	1	1	-	-	4	-
Тема 17. Характер.	6	1	1	-	-	4	-
Тема 18. Здібності	6	1	1	-	-	4	-
Тема 19. Увага	8	1	1	-	-	6	-
Тема 20. Відчуття та сприймання	8	1	1	-	-	6	-
Тема 21. Пам'ять	10	2	2	-	-	6	-
Тема 22. Мислення	10	2	2	-	-	6	-
Тема 23. Уява	8	1	1	-	-	6	-
Тема 24. Емоційна сфера особистості	8	1	1	-	-	6	-
Тема 25. Вольова діяльність людини	8	2	2	-	-	4	-
Усього годин	180	30	30	-	-	120	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Тема 1. Предмет психології	8	1	1	-	-	6	-
Тема 2. Будова, принципи й методи сучасної психології	6	-	-	-	-	6	-
Тема 3. Поняття про статистичні методи у психології	8	-	-	-	-	8	-
Тема 4. Розвиток психіки у філогенезі	8	-	-	-	-	8	-
Тема 5. Основні етапи історії психології. Зародження психологічних знань у Стародавньому світі	6	-	-	-	-	6	-
Тема 6. Розвиток психологічних ідей у	6	-	-	-	-	6	-

період від феодалізму до XVII століття							
Тема 7. Досягнення психологічної думки в епоху Просвітництва (XVIII століття)	6	-	-	-	-	6	-
Тема 8. Виникнення у XIX столітті психології як самостійної науки	6	-	-	-	-	6	-
Тема 9. Огляд психології XX століття	6	1	1		-	4	-
Тема 10. Поняття особистості у психології	8	2	2	-	-	4	-
Тема 11. Діяльність	8	1	1	-	-	6	-
Тема 12. Поняття про творчість особистості	6	-	-	-	-	6	-
Тема 13. Спілкування	8	1	1	-	-	6	-
Тема 14 Поняття малої соціальної групи у психології	6	-	-	-	-	6	-
Тема 15. Мовлення	6	-	-	-	-	6	-
Тема 16. Темперамент	6	-	-	-	-	6	-
Тема 17. Характер	6	-	-	-	-	6	-
Тема 18. Здібності	6	-	-	-	-	6	-
Тема 19. Увага	8	1	-	-	-	7	-
Тема 20. Відчуття та сприймання	8	1	-	-	-	7	-
Тема 21. Пам'ять	10	-	-	-	-	10	-
Тема 22. Мислення	10	2	2	-	-	6	-
Тема 23. Уява	8	-	-	-	-	8	-
Тема 24. Емоційна сфера особистості	8	-	1	-	-	7	-
Тема 25. Вольова діяльність людини	8	-	1	-	-	7	-
Усього годин	180	10	10	-	-	160	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, перевірки конспектів, тестового і експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом, тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (ситуаційні задачі, тестові, контрольні, творчі роботи тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1	Самостійна робота	МКР		
20 балів	10 балів	30 балів	40	100

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна сумарна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях, складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальному занятті – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 20-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

Пропущені заняття студент зобов'язаний відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-

бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів) оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів) складається з трьох завдань, кожне з яких оцінюється у 10 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Семестровий екзамен (40 балів)

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують рейтингову оцінку від 36 до 60 балів й допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Екзамен вважається складеним за умови кількості набраних студентом від 24 до 40 балів.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Дуткевич Т.В. Загальна психологія : теоретичний курс : Навч.-метод. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 2017. 388 с.

2. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 5-е, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
3. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. Київ: Кондор, 2012. 576 с.
4. Сергеєнкова О. П. та ін. Загальна психологія : навч. посібник / [Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В.]. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Допоміжна:

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник/ Для студ. психол. і педагог. спеціальностей. 2-ге видан., випр. і доп. Київ: «Центр учбової літератури». 2007. 968 с.
2. Загальна психологія: Підручник // О.Скрипченко, Л.Долинська, З.Огороднійчук та ін. Київ: Либідь, 2005. 464 с.
3. Психологія : навч. посібник / [О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнецов, В. Л. Зливков та ін.]; за наук. ред. О. В. Винославської. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Київ: ІНК ОС, 2009. 390 с.

ПСИХОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою **Практична психологія** спеціальності **053 Психологія** галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** мова навчання **українська**

Розробники програми: Н.П. Панчук, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія індивідуальних відмінностей»: сформувати у студентів знання з наукового розуміння індивідуальних, типологічних та групових відмінностей між окремими індивідами та групами; закріпити знання про природу, джерела та наслідки цих відмінностей, закономірності психічного варіювання; сформувати у студентів досвід практичного застосування знань у повсякденному житті та в майбутній професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: вивчення психологічних відмінності різних вимірів індивідуальності: формально-динамічних, предметно-змістових та духовно-світоглядних; аналіз відмінностей (типологічних) між типами особистостей; дослідження групових відмінностей на рівні великих і малих груп (міжстатевих, міжрасових, міжетнічних, міжкультурних).

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	4
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних	60
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	36
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	60
Форма підсумкового контролю	іспит

3. Статус дисципліни: дисципліна професійної підготовки

4. Передумови для вивчення дисципліни : знання з курсів анатомія і фізіологія людини, загальна психологія.

5. Програмні компетентності навчання

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Володіння позитивною мотивацією до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших.
- Здатність до проведення психодіагностичного обстеження та психологічної експертизи.
- Здатність до розроблення і проведення психологічної корекції з різними категоріями населення.
- Здатність виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища.
- Здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій

- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

- Розробляти і проводити психологічну корекцію з різними категоріями населення.

- Виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного соціального середовища.

- Здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації та профвідбору.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні :
знати:

- категоріальний апарат науки про психічні відмінності між окремими індивідами та групами;

- специфіку, історію становлення та основні напрями диференціальної психології;

- загальні принципи диференціально-психологічного аналізу; методологію, методику та методи дослідження диференціальної психології;

- теоретичні основи аналізу індивідуально-психологічних відмінностей між людьми;

- сучасні уявлення про джерела індивідуальних відмінностей (впливу факторів спадковості та середовища в їх формуванні);

- психологічні відмінності різних вимірів індивідуальності: формально-динамічних, предметно-змістових та духовно-світоглядних властивостях між людьми;

- критерії відмінностей між соціальними групами; вплив суспільної стратифікації на сімейне середовище; детермінацію індивідуальних відмінностей якістю життя соціальних груп;

- диференціальні крос-культурні дослідження рас, націй, етносів.

вміти:

- виявляти індивідуально-типологічні особливості людини та індивідуальний стиль її діяльності;

- застосовувати методи дослідження індивідуально-психологічних відмінностей, як цілісної системи властивостей; особистості;

- визначати індивідуально-психологічні особливості особистості, їх походження;

- інтегрувати різноманітні дані про індивідуально-психологічні властивості досліджуваної людини в єдине цілісне уявлення про її індивідуальність;

– встановлювати взаємозв'язок та спадкоємність між різними диференційно-психологічними та диференційно-психофізіологічними теоріями, концепціями, класифікаціями та типологіями;

– застосовувати знання про індивідуально-психологічні відмінності для діагностичної, консультативної, корекційної, реабілітаційної та психотерапевтичної практики;

– налагоджувати ефективні взаємовідносини між людиною і оточуючим середовищем.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);

б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах);

в) виконання тестових завдань та контрольних робіт;

г) іспит.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи вивчення психології індивідуальних відмінностей як науки						
Тема 1. Предмет, історія становлення і основні напрямки розвитку психології індивідуальних відмінностей	9	2	2	-	-	5
Тема 2. Принципи і методи психології індивідуальних відмінностей	9	2	2	-	-	5
Тема 3. Вплив середовища і спадковості на людину	9	2	2	-	-	5
Тема 4. Формальні і змістові властивості індивідуальності	9	2	2	-	-	5

Тема 5. Психологія індивідуальних відмінностей характеру	11	2	4	-	-	5
Тема 6. Психологія індивідуальних міжстатевих відмінностей	9	2	2	-	-	5
Тема 7. Психологія індивідуальних відмінностей здібностей	8	2	2	-	-	4
Тема 8. Сутність інтелекту як психічної реальності	10	2	4	-	-	4
Тема 9. Когнітивні стилі як детермінанти індивідуальних відмінностей	10	2	4	-	-	4
Тема 10. Диференціальна специфіка феномену креативності	10	2	4	-	-	4
Тема 11. Орієнтації особистості та стратегії спілкування	9	2	2	-	-	5
Тема 12. Професійна диференціація.	8	1	2	-	-	5
Тема 13. Диференціальні крос-культурні дослідження рас, націй, етносів	9	1	4	-	-	4
Разом годин	150	24	36	-	-	60

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (60 балів)				
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР		
20 балів	10 балів	30 балів	40 балів	100 балів

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна сумарна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях, складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальному занятті – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 20-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

Пропущені заняття студент зобов'язаний відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів) оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів) складається з 30 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Семестровий екзамен (40 балів)

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або

виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують рейтингову оцінку від 36 до 60 балів й допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Екзамен вважається складеним за умови кількості набраних студентом від 24 до 40 балів.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою). Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Палій А. А. Диференціальна психологія. Київ: Академвидав, 2010. 429 с.
2. Максименко С. Д. Диференційна психологія. Київ, 2013. 600 с.
3. Ильин Е. П. Дифференциальная психология мужчины и женщины. Питер, 2006. 544 с.
4. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ: БДПУ, 2014. 216 с.
5. Кондрашихина О.А. Дифференциальная психология. Киев: Центр учебной литературы, 2009. 232 с.

Додаткова:

1. Ильин Е.П. Дифференциальная психология профессиональной деятельности [режим доступа]: http://www.koob.ru/iljin_e_p/differential_psych
2. Максимчук Н. П. Психологія сексуального розвитку: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2006. 144с.
3. Максимчук Н.П. Основи психолого-педагогічної діагностики. Конспекти лекцій. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: «Медобори» (ПП Мошак М.І.), 2014. 52с.
4. Максимчук Н.П. Лабораторно-практичні заняття з основ психолого-педагогічної діагностики. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: «Медобори» (ПП Мошак М.І.), 2014. – 56 с.
5. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференційна психологія: Навч. посібник Львів: Новий світ, 2009. 235с.

ПСИХОЛОГІЯ ОБДАРОВАНОСТІ

для підготовки фахівців першого(бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою **Практична психологія** спеціальності **053 Психологія** галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** мова навчання **українська**

Розробники програми: Н.П. Панчук, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: сформувати у майбутніх практичних психологів компетентності проведення розвивальної і корекційної роботи з обдарованими дітьми у системі науково-методичної роботи, з урахуванням основних технологій роботи з обдарованими дітьми шкільного віку в середніх закладах освіти, форм і методів організації роботи.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: розкриття теоретико-методологічних основ психології творчості; виявлення творчих здібностей людини на різних етапах її шляху до особистісної зрілості; оволодіння вміннями роботи з обдарованими дітьми та талановитою молоддю; формування продуктивних знань та вмінь у використанні психодіагностичного та розвивального інструментарію.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	3
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	80
Форма підсумкового контролю	іспит

3. Статус дисципліни: вибіркова циклу професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни знання з навчальних предметів: анатомія і фізіологія людини, загальна психологія психологія індивідуальних відмінностей.

5. Програмні компетентності навчання

Загальні компетентності (ЗК)

- Здатність працювати в команді

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Володіння позитивною мотивацією до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших.
- Здатність до проведення психодіагностичного обстеження та психологічної експертизи.
- Здатність до розроблення і проведення психологічної корекції з різними категоріями населення.
- Здатність виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища.
- Здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Програмні результати навчання

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій
- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Розробляти і проводити психологічну корекцію з різними категоріями населення.
- Виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного соціального середовища.

– Здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації та профвідбору.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні :

знати:

– зміст базових категорій та понять психології обдарованості, психологічні особливості психічних процесів і властивостей обдарованої особистості в умовах навчання і виховання;

– фундаментальні положення створення умов для реалізації індивідуальних творчих здібностей дітей;

– психодіагностичні методи та методики, що застосовуються при проведенні пошуку та виявлення обдарованих дітей;

– етичні та правові аспекти психологічної діагностики.

вміти:

– організувати та провести діагностичну роботу по виявленню обдарованих дітей;

– застосувати методи і методики діагностики обдарованості;

– розробити та обґрунтувати рекомендації щодо організації роботи з обдарованими дітьми, співпрацю з батьками обдарованих дітей.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);

б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах);

в) виконання тестових завдань та контрольних робіт;

г) іспит.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
Змістовий модуль 1 Аспекти вивчення психології обдарованості						
Тема 1. Психологія обдарованості як галузь психологічної науки. Особливості	14	2	2	-	-	10

обдарованих дітей в ранньому віці.						
Тема 2. Сутність проблем обдарованості. Особливості обдарованих дітей дошкільного віку.	14	2	2	-	-	10
Тема 3. Психологічні особливості обдарованості. Роль школи в розвитку творчих здібностей.	14	2	2	-	-	10
Тема 4. Види обдарованості, форми та методи розвитку. Методичні підходи до виявлення різних видів обдарованості.	14	2	2	-	-	10
Тема 5. Розумова обдарованість: діагностика і навчально-виховні проблеми. Фактори, що впливають на якість психодіагностичного дослідження.	18	4	4	-	-	10
Тема 6. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини, технології роботи. Моніторинг динаміки розвитку творчого потенціалу учнів як засіб реалізації психолого-педагогічного супроводу.	18	4	4	-	-	10
Тема 7. Психолого-педагогічний пошук обдарованих дітей. Методи оцінки обдарованості дитини.	14	2	2	-	-	10
Тема 8. Індивідуалізація навчання: проблеми, пошуки, відкриття. Стратегії розробки змісту навчальної діяльності для обдарованих учнів.	14	2	2	-	-	10
Разом годин	120	20	20	-	-	80

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (60 балів)				
Поточний контроль	Самостійна	МКР	40	100

	робота		балів	балів
20 балів	10 балів	30 балів		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна сумарна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях, складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальному занятті – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 20-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

Пропущені заняття студент зобов'язаний відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів) оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів) складається з 30 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Семестровий екзамен (40 балів)

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують рейтингову оцінку від 36 до 60 балів й допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Екзамен вважається складеним за умови кількості набраних студентом від 24 до 40 балів.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Веліканова О. Г., Дзюбенко О. М. Система роботи з обдарованими учнями (з досвіду роботи Харківської спеціалізованої школи № 16). // Організація роботи з обдарованими учнями: досвід харківських шкіл (за результатами відкритого конкурсу-захисту проектів): Методичний посібник для заступників директорів ЗНЗ та вчителів, які працюють з обдарованими дітьми. Харків, 2009. 40 с.

2. Куліш Н. М. Соціально-психологічні аспекти роботи з обдарованими дітьми : Навчально-методичний посібник. Полтава, 2004. 69 с.

3. Максимчук Н.П. Психологія дитячої обдарованості: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Кам'янець-Подільський: «Медобори» (ПП Мошак М.Ф.), 2003. 124с.

4. Панчук Н.П. Психологічні особливості управління розвитком педагогічної творчості майбутнього фахівця // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. Вип. 24: STEM-інтеграція як важлива передумова управління результативністю та якістю фізичної освіти. С.112-115.

5. Панчук Н.П. Психологічні особливості особистості обдарованої дитини старшого дошкільного та молодшого шкільного віку / Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. Вип.27 (2 – 2019). Ч.1. Кам'янець-Подільський. 2019.

Додаткова:

1. Бех І. Д. Психологічний супровід особистісно зорієнтованого виховання // Початкова школа. 2004. №3. С.3-6.

2. Зінченко В. М. Організація психолого-педагогічного супроводу дитини в умовах дошкільного закладу // Дошкільна освіта. 2004. № 1. С. 15

3. Іваненко Н. Обдаровані діти й амбіції дорослих // Директор школи. 2005. № 44. С. 26-28.

4. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: Монографія. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2005. 354 с.

5. Міщик Л., Ветрова О. Соціально-педагогічний супровід обдарованої молоді у вищих навчальних закладах // Вища школа. Гуманізація навчально-виховного процесу : Спецвипуск 7. Слов'янськ, 2011. С. 45-52.

ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА

для підготовки фахівців **другого (магістерського рівня вищої освіти)**
за освітньо-професійною програмою **Управління навчальним закладом**
спеціальності **073 Менеджмент**
галузі знань **07 Управління та адміністрування**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, професор кафедри психології освіти, кандидат психологічних наук, професор.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія лідерства»:
формування у студентів наукових і професійних знань з питань ефективного лідерства, активізація лідерського потенціалу як системи компетентностей з кваліфікованого здійснення характерних управлінських функцій (планування, організації, координації, оцінки і контролю, підбору кадрів, прийняття рішень, інноваційного і кризового управління) за принципами гуманістичного підходу.

Завдання:

- сформувати наукове уявлення про соціально-психологічну природу лідерства, про сучасні виклики і вимоги щодо ефективного лідерства;
- ознайомити з основними видами лідерства та їх проявами у різних сферах життєдіяльності особистості та суспільства;
- розширити уявлення студентів про власний потенціал лідера для подальшого особистісного та професійного розвитку;
- сформувати компетенції лідера (уміння працювати у команді, ставити цілі

та досягати їх, упевненість у собі, самопрезентація, розуміння власних сильних сторін та перспектив у розвитку, уміння організувати час та ін.).

- розвивати навички аналітичного, критичного мислення і розуміння, оцінювати ідеї та пропозиції, формулювати докази, робити висновки і узагальнювати аргументи, творчо генерувати нові ідеї.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	2	2
Семестр вивчення	3	3
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних	40	16
Лекційні заняття	20	8
Практичні заняття	20	8
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	80	104
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни – вільного вибору студента.

4. **Передумови для вивчення дисципліни:** знання з предметів теорія організації, організаційна культура менеджера освіти, техніка управлінської діяльності.

5. Програмні компетентності навчання.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно.
- Здатність бути критичним і самокритичним,
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Навички міжособистісної взаємодії, володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу.
- Здатність ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

лідерства.

- Здатність до розуміння природи поведінки лідерів, їх діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку у сфері лідерства.

6. Програмні результати. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Виявляти і вирішувати соціально-психологічні проблеми особистості у великих і малих групах.
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

7. Засоби діагностики результатів навчання - залік

Діагностика результатів навчання відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модуля, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост.	індивід.робот
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія лідерства як прикладна	12	2	2	-	-	8	-
Тема 2. Концепції і теорії лідерства	12	2	2	-	-	8	-
Тема 3. Лідерство і влада	12	2	2	-	-	8	-
Тема 4. Психологічні основи лідерського впливу	12	2	2	-	-	8	-
Тема 5. Стиль лідерства та його різновиди	12	2	2	-	-	8	-
Тема 6. Психологія особистості лідера	12	2	2	-	-	8	-
Тема 7. Складові лідерської компетентності	12	2	2	-	-	8	-
Тема 8. Чинники успішного лідерства	12	2	2	-	-	8	-
Тема 9. Робота лідера з командою	12	2	2	-	-	8	-
Тема 10. Розвиток лідерських здібностей	12	2	2	-	-	8	-
Разом	120	20	20	-	-	80	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна	Індивідуальна
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія лідерства як прикладна	12	1	1	-	-	10	-
Тема 2. Концепції і теорії лідерства	12	-	-	-	-	12	-
Тема 3. Лідерство і влада	12	-	-	-	-	12	-
Тема 4. Психологічні основи лідерського впливу	12	1	1	-	-	10	-
Тема 5. Психологія особистості лідера	12	2	2	-	-	8	-
Тема 6. Складові лідерської компетентності	12	2	2	-	-	8	-
Тема 7. Стиль лідерства та його різновиди	12	-	-	-	-	12	-
Тема 8. Чинники успішного лідерства	12	1	1	-	-	10	-

Тема 9. Робота лідера з командою	12	-	-	-	-	12	-
Тема 10. Розвиток лідерських здібностей	12	1	1	-	-	10	-
Разом	120	8	8	-	-	104	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

- Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.
- Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, співбесіда, розв'язання ситуаційних задач, виконання практичних та тестових завдань.
- Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.
- Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали

середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перекладати.

Модульна контрольна робота (50 балів) складається з 40 завдань, кожне з яких оцінюється у 0,8 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів. При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перекладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Гура Т., Романовський О., Книш А. Психологія лідерства в бізнесі: навчальний посібник. Харків : «Друкарня Мадрид», 2017. 100 с.
2. Нестуля О. О., Нестуля С.І., Карманенко В.В. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. К.: Заняття, 2013. С. 146-150.
3. Мітлош А. В., Моляко В. О., Бажанюк В.С., Камишин В. В. Психологічні особливості лідерської обдарованості : концепції, діагностика, тренінги [Текст]: монографія. К. : Ін-т обдарованої дитини, 2014. 290 с.

Допоміжна

1. Белов В.В. Психология лидерства: Электронный курс. СПб., СПбАУЭ. 2011.
2. Бендас Т.В. Психология лидерства. Учебное пособие. СПб.: Питер, 2009. 448 с.

3. Дуткевич Т.В., Толков О.С. Техніка управлінської діяльності у закладі освіти. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2019. 200 с.
4. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання [Текст]: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2014. 250 с.
5. Дорошук Г.А., Дащенко Н.М.. Антикризове управління підприємством : теорія та практика : навч.посіб. Львів : Новий світ-2000, 2010. 329 с.

ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТИ

для підготовки фахівців **другого (магістерського) рівня вищої освіти**
галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, професор кафедри психології освіти, кандидат психологічних наук, професор.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни “Психологія освіти” є вдосконалення компетентностей у галузі психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу, з питань теоретичних основ його організації та реалізації в практиці сучасного закладу освіти.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Психологія освіти” є: засвоєння студентами знань про психологічні основи навчальної діяльності, навчання та виховання, про особливості пізнавальних і емоційно-вольових процесів учнів в освітньому процесі; набуття вмінь та навичок вивчення і аналізу психологічних явищ в освітньому процесі; формування професійної самосвідомості та готовності до професійного самовдосконалення.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних занять	30	12
Лекційні заняття	12	4
Практичні заняття	18	8

Семінарські заняття	0	0
Лабораторні заняття	0	0
Самостійна та індивідуальна	60	78
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. **Статус дисципліни** – нормативна, професійної підготовки.

4. **Передумови для вивчення дисципліни.** Передумовою вивчення навчальної дисципліни "Психологія освіти" є знання навчальних дисциплін "Психологія", "Педагогіка", фахових методик викладання навчальних дисциплін.

5. **Програмні компетентності навчання.**

- Здатність керуватися в професійній діяльності знаннями з психології, володіти психологічними основами управління освітнім процесом в інтересах забезпечення всебічного розвитку здобувачів освіти.
- Спроможність використовувати професійно-психологічні знання для вдосконалення освітніх технологій на засадах гуманістичної парадигми.
- Здатність до організації навчальної діяльності здобувачів освіти з урахуванням їх психологічних особливостей.
- Спроможність застосовувати професійно-психологічні знання у виховній та організаційній діяльності.
- Здатність до розвитку і саморозвитку педагогічного професіоналізму й професійно-педагогічної культури.

6. **Очікувані результати навчання з дисципліни.**

- Знання з психології навчально-пізнавальних процесів здобувачів освіти, вміння використовувати їх з метою управління освітнім процесом.
- Професійно-психологічні знання та вміння з удосконалення освітніх технологій на засадах гуманістичної парадигми.
- Володіння методами та прийомами організації навчальної діяльності здобувачів освіти з урахуванням їх психологічних особливостей.
- Навички застосування професійно-психологічних знань у виховній та організаційній діяльності.
- Володіння мотивами, способами, методами розвитку і саморозвитку педагогічного професіоналізму й професійної культури.

7. **Засоби діагностики результатів навчання – залік.**

Діагностика результатів навчання відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модуля, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост.	індивід.робот
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія освіти як галузь наукового знання	7	1	1	-	-	5	-
Тема 2. Гуманістична парадигма освітнього процесу	7	1	-	-	-	6	-
Тема 3. Психологічні особливості технологій освіти	7	2	1	-	-	4	-
Тема 4. Актуальні питання психології навчальної діяльності (учіння)	7	1	2	-	-	4	-
Тема 5. Актуальні питання психології навчання як співпраці педагога з учнями	6	1	2	-	-	3	-
Тема 6. Психологічні закономірності організації та розвитку уваги учнів в освітньому процесі	6	-	1	-	-	5	-
Тема 7. Управління педагогом пізнавальним процесом сприймання в учнів	6	-	1	-	-	5	-
Тема 8. Психологічні закономірності організації та розвитку пам'яті учнів в освітньому процесі	6	1	2	-	-	3	-
Тема 9. Психологічні закономірності організації та розвитку мислення учнів в освітньому процесі	6	1	2	-	-	3	-
Тема 10. Актуальні питання психології виховання	7	1	2	-	-	4	-
Тема 11. Розвиток професійної свідомості педагога	6	1	1	-	-	4	-

Тема 12. Психологічні особливості педагогічного професіоналізму	6	1	1	-	-	4	-
Тема 13. Конфліктологічна культура педагога	6	1	1	-	-	4	-
Тема 14. Психологія педагогічної творчості	7	-	1	-	-	6	-
Разом	90	12	18	-	-	60	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост. робота	індивід. роботи
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія освіти як галузь наукового знання	7	1	1	-	-	5	-
Тема 2. Гуманістична парадигма освітнього процесу	7	-	-	-	-	7	-
Тема 3. Психологічні особливості технологій освіти	7	-	1	-	-	7	-
Тема 4. Актуальні питання психології навчальної діяльності (учіння)	7	-	-	-	-	7	-
Тема 5. Актуальні питання психології навчання як співпраці педагога з учнями	6	1	2	-	-	3	-
Тема 6. Психологічні закономірності організації та розвитку уваги учнів в освітньому процесі	6	-	-	-	-	6	-
Тема 7. Управління педагогом пізнавальним процесом сприймання в учнів	6	-	-	-	-	6	-
Тема 8. Психологічні закономірності організації та розвитку пам'яті учнів в освітньому процесі	6	-	1	-	-	5	-
Тема 9. Психологічні закономірності організації та розвитку мислення учнів в освітньому процесі	6	-	1	-	-	5	-
Тема 10. Актуальні питання психології виховання	7	2	2	-	-	3	-
Тема 11. Розвиток професійної свідомості педагога	6	-	-	-	-	6	-
Тема 12. Психологічні особливості педагогічного професіоналізму	6	-	-	-	-	6	-
Тема 13. Конфліктологічна культура педагога	6	-	-	-	-	6	-

Тема 14 Психологія педагогічної творчості.	7	-	-	-	-	7	-
Разом	90	4	8	-	-	78	-

9. **Форми поточного та підсумкового контролю**

- Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.
- Поточний контроль здійснюється на кожному занятті, має навчальний характер, може проводитися в формі усного і письмового опитування, виконання практичних та тестових завдань.
- Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.
- Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. **Критерії оцінювання результатів навчання.**

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Залік
Змістовий модуль 1 (100 балів)			
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	51	19	100

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях за модуль складає 30 балів (за умови виконання всіх видів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття викладач робить відмітку в журналі обліку роботи академічної групи, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався

до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (19 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу під час практичних занять і за наслідками виконання модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота (51 бал) складається з трьох завдань, кожне з яких оцінюється у 17 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів. При отриманні менше 31 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Залік – бали визначаються додаванням балів, отриманих за роботу на практичних заняттях, самостійну роботу та модульну контрольну роботу першого і другого змістового модулів і становить максимум 100 балів. При отриманні менше 60 балів студент отримує «не зараховано» і має можливість перескладати залік.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до платформ MOODLE, GOOGLE MEET, ZOOM.

12. Рекомендована література

Основна

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібн. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Каравела, 2012. 400 с.
2. Вознюк О.В., Дубасенюк О.А. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.
3. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація. Навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 256 с.
4. Максименко С.Д. Генетична психологія учіння людини: монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 206 с.
5. Пірен М.І. Конфліктологія. Київ: Академвидав, 2007. 270 с.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

7. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України N 347/2002 від 17.04.2002 р.
8. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») : Постанова Кабінету Міністрів України № 896 від 03. 11.2004 р.
9. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічна психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.

Додаткова

1. Дуткевич Т.В., Терещенко В.А. Вікова і педагогічна психологія (курс лекцій і практикум) : навч. посібник. Вид. 2-ге стереот. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2012. 228 с.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод. посібн. / Авт.- уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. Київ: А.П.Н., 2002. 136 с.
3. Освітологія: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: Огнев'юк В.О., Сисоева С.О. Київ: ВП «Едельвейс», 2013. 728 с.
4. Психолого-педагогічна робота у загальноосвітніх навчальних закладах з профілактики насильства над дітьми : Метод. посіб. / за заг. ред. Т. Цюман ; автори-упоряд. Т. Вовчок, Н. Степура, І. Даниленко та ін. Київ: ВПЦ «Експрес», 2009. 328 с.
5. Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика: Навч.-метод. посібник. Одеса: Ветаком, 2003. 220 с.
6. Теорія та практика управління професійним розвитком науково-педагогічних педагогічних працівників в умовах трансформаційних змін в освіті : кол. моногр. / Є. Р. Чернишова, Л. М. Колосова, Н.В.Любченко, М. Е. Морозова ; за наук. ред. Є. Р. Чернишової. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 296 с.

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: О.Б.Столяренко, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія особистості» - формування систематизованих знань про теоретико-методологічні засади психології, висвітлення основних психологічних поглядів на розуміння особистості, розкриття різних психологічних підходів до структури, розвитку та формування особистості, забезпечення знаннями з питань формування особистості в процесі її розвитку для вирішення конкретних теоретичних і практичних завдань, які виникають у діяльності практичного психолога,

удосконалення дослідницьких умінь з метою ефективного їх застосування в практичній діяльності, забезпечення мотивації до формування та розвитку особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни є: поглибити та систематизувати знання студентів щодо класичних та сучасних поглядів психологічної науки на сутність особистості, її структуру, мотивацію та унікальні аспекти функціонування (творчість, самореалізацію, зрілість, психічне здоров'я); створити необхідні умови для опрацювання сучасного досвіду психологічного аналізу особистості; висвітлити засобами теоретичної та експериментальної психології складність психічного життя особистості, розвивати інтерес до самопізнання; сформувані вміння спостереження за власним особистісним розвитком; удосконалити навички діагностики норми і відхилень у розвитку особистості; розвивати у студентів вміння співвідносити теоретичні знання з практичними потребами професійної діяльності, ефективно використовувати основні методи психології; удосконалити навички самостійної роботи з навчально-методичною літературою, розвивати творче ставлення до професійної діяльності; розвинути потребу в науково-дослідній діяльності в галузі психологічної науки.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	3	
Семестр вивчення	6	
Кількість кредитів ЄКТС	5	
Загальний обсяг годин	150	
Кількість годин навчальних		
Лекційні заняття	32	
Практичні заняття	28	
Семінарські заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна та індивідуальна	90	
Форма підсумкового контролю	іспит	

3. Статус дисципліни - нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни. Опанування курсу «Психологія особистості» передбачає попереднє вивчення загальної психології, психодіагностики, психологія індивідуальних відмінностей.

5. Програмні компетентності навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
- Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості.
- Володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності

6. Очікувані результати навчання

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати основні вітчизняні та зарубіжні теорії особистості; різні психологічні підходи до побудови структури особистості; методологію та методи вивчення особистості; етапи і механізми розвитку особистості; індивідуально-психологічні особливості особистості; психологічні аспекти мотивації, діяльності, поведінки і спілкування; проблеми становлення

характеру, розвитку здібностей, формування емоційно-вольової сфери особистості, вищих потреб людини; критерії зрілості та особистісного зростання особистості; основні тенденції розвитку сучасної психології; аналізувати сучасні проблеми розвитку психологічної науки.

вміти трансформувати теоретичні знання у відповідні практичні орієнтири; мати сформовані уміння психологічного аналізу особистості; розрізняти норму і відхилення у розвитку особистості; виявляти і аналізувати проблеми становлення характеру, розвитку здібностей, формування емоційно-вольової сфери особистості, вищих потреб особистості; доцільно використовувати методики діагностики особистісних особливостей; мати сформовані навички спостереження за особистісним розвитком; правильно застосовувати вправи для особистісного самопізнання і розвитку; грамотно будувати корекційно-розвивальну роботу і надавати допомогу клієнту; самостійно проводити порівняльний аналіз психологічних уявлень, визначати науковий напрямок;

7. Засоби діагностики результатів навчання:

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Тема 1. Психологія особистості як наукова дисципліна	8	2	2	-	-	4	-
Тема 2. Концепції особистості фрейдизму і неофрейдизму	14	4	4	-	-	6	-
Тема 3. Диспозиційний напрям у	14	2	2	-	-	10	-

психології особистості							
Тема 4. Когнітивний підхід до особистості	14	2	2	-	-	10	-
Тема 5. Гуманістичний напрям у психології особистості	14	2	2	-	-	10	-
Тема 6. Теорії особистості психологів США і Європи	16	4	2	-	-	10	-
Тема 7. Особистість у радянській психології	16	4	2	-	-	10	-
Тема 8. Індивідуально-психологічні властивості особистості	18	4	4	-	-	10	-
Тема 9. Соціально-психологічна характеристика особистості	18	4	4	-	-	10	-
Тема 10. Розвиток і формування особистості	18	4	4	-	-	10	-
Разом годин	150	32	28	-	-	90	-

9.Форми поточного та підсумкового контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10.Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Підсумкова оцінка
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40	100
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку: (Сер. бал.х 0,05 +0,4) х 20

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 16 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Варій М.Й. Психологія особистості: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
2. Копець Л.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. Київ: Вид.дім «Києво-Могилянська Академія», 2007. 458 с.
3. Психологія особистості: Словник-довідник / За ред. П.П.Горностая. Київ: Рута, 2001. 320с.
4. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Навч.посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

Додаткова

1. Бех І.Д. Виховання особистості : у 2 кн. Київ: Либідь, 2003. Кн. 1 : Особистісно орієнтований підхід : теоретико-технологічні засади. 282 с.
2. Лейбин В. М. Фрейд, психоанализ и современная западная философия. Москва : Политиздат, 1990. 397 с.
3. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці. Київ: Наукова думка, 2016. 44 с.
4. Мясищев В. Н. Психология отношений. Избр. психол. тр. Москва : Ин. практ. психол., 1995. 312 с.
5. Роменець В.А. Історія психології XIX - початку XX століття. Київ : Вища школа, 1995. 962 с.
6. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции. Москва : Наука, 1991. 456с.
7. Яценко Т.С. Основи глибинної психокорекції: Навчальний посібник. Київ : Вища шк., 2006. 382 с.

ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського рівня вищої освіти)**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробник програми:

О.В.Савицька, доцент кафедри психології освіти, канд. психологічних наук,
доцент.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія праці» полягає у засвоєнні теоретичних знань про психологічну сторону та структуру праці, процес регуляції трудової діяльності людини, взаємозв'язок особистості працівника та процесу трудової діяльності; психологічних основ організації процесу праці, психологічних засад професійної орієнтації, професійного консультування, професійної адаптації, професійної атестації та основ професіографії; психофізіологічних основ наукової організації праці, раціоналізації трудових дій та робочих місць.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

формування в майбутніх практичних психологів системи знань про психологічну сторону трудової діяльності;

забезпечення розуміння природи психічного в процесі трудової діяльності, основних закономірностей і механізмів виникнення, протікання та прояву психічних, соціально-психологічних явищ і феноменів в трудовій діяльності, закономірностей та динаміку професіогенезу, впливу умов праці (соціальних, виробничих та ін.) на трудову діяльність людини, психологічних аспектів забезпечення безпечних умов праці;

формувати вміння й навички екстраполяції науково-теоретичної інформації на життєвий досвід студентів, її використання у вирішенні проблем організації трудової та професійної діяльності, планування кар'єри, підвищення продуктивності праці та формування особистості працівника;

сприяти оволодінню студентами знання, на основі яких вони зможуть ефективно здійснювати психодіагностичну, консультативну та корекційну з роботу з гармонізації системи «людина-професія»;

формувати у студентів навички організації трудової діяльності з урахування людського фактора; розвивати в студентів прагнення до самопізнання та самовдосконалення як професійного, так і особистісного.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	Денна форма навчання
Рік навчання	2/3
Семестр вивчення	3/5
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	16
Практичні заняття	24
Самостійна та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус дисципліни вибіркова.

4. Передумови для вивчення дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, .

5. Програмні компетентності навчання навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

а) інтегральних: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів і характеризуються комплексністю і

невизначеністю умов; здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології;

б) загальних; здатність генерувати нові ідеї (креативність);

в) фахових: здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

здатність здійснювати заходи організації но-етодичного забезпечення профорієнтації та професійного відбору;

здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

психологічну сутність праці та трудової діяльності; специфіку прояву психічних процесів та властивостей у трудовій діяльності; умови ефективної професійної діяльності та засоби її забезпечення, взаємозумовленість процесу праці та розвитку особистості, специфіку професіогенезу, особливості професійної орієнтації та професійного відбору, їх складові та умови ефективності; психофізіологічні прояви основних функціональних станів в трудовій діяльності; сутність, критерії та закономірності проектування режимів праці і відпочинку, динаміку працездатності; орієнтуватися в психологічних питаннях безпеки праці; правила та методи проведення досліджень у психології праці.

вміти: обирати та застосовувати валідний та надійний психологічний інструментарій для здійснення психологічної діагностики з метою професійного відбору та професійної орієнтації; проектувати формування професійно важливих якостей особистості; диференціювати різні функціональні стани в трудовій діяльності з метою підвищення її працездатності та продуктивності праці; здійснювати основні етапи професійної орієнтації, професійного відбору, професійної консультації; розробляти і впроваджувати рекомендації з організації трудової діяльності та відпочинку людей, адаптації до професійної діяльності, забезпечення безпеки праці; виконувати психологічні дослідження в галузі трудової діяльності людини.

7. Засоби діагностики результатів навчання.

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: тести, письмові самостійні роботи, презентація результатів наукових досліджень студентів, кейси психологічних ситуацій, лабораторно-практичні завдання, модульна контрольна робота.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	разом	у тому числі		
лекції		Практичні заняття	Самостійна робота	
1	2	3	4	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1				
Тема 1. Предмет, завдання, методи та історія становлення психології праці.	12	2	2	8
Тема 2. Психологічна характеристика трудової діяльності. Класифікація професій	12	2	2	8
Тема 3. Когнітивні процеси в структурі трудової діяльності	11	2	2	7
Тема 4. Особистість в трудовій діяльності: розвиток і прояви	10	1	2	7
Тема 5. Професійна придатність та професійно важливі якості	10	1	2	7
Тема 6. Мотивація трудової діяльності	10	—	2	8
Тема 7. Емоційно-вольові процеси в регуляції трудової діяльності	11	2	2	7
Тема 8. Функціональні стани як регулятор професійної діяльності: втома та монотонність	13	2	4	7
Тема 9. Психологічні основи організації праці	10	1	2	7
Тема 10. Психологічні питання безпеки праці.	10	1	2	7
Тема 11. Діяльність психолога на підприємстві та в організації	11	2	2	7
Разом годин	120	24	24	80

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

Формами поточного контролю знань є опитування (усне і письмове), написання самостійних робіт, підготовка звітів про виконання лабораторно-практичних завдань, тестові опитування,

Форма модульного контролю: у формі письмової модульної контрольної роботи та/або комп'ютерного тестування.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	
30	20	50	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12.

Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему за формулою:

$$(\text{Сер. бал.} * 0,05 + 0,4) * 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Перевірку питань та тем самостійної роботи, які здобувачі вищої освіти готують на практичні заняття, здійснює викладач, який їх проводить. Їх оцінювання є складником загальної оцінки, яка виставляється на практичному занятті.

Окрім того студентам пропонується виконати 10 творчих завдань, кожне з яких передбачає застосування теоретичних знань з психології праці у практичній діяльності практичного психолога (підготовка психологічних рекомендацій з організації праці; організація професійного відбору, здійснення професіографічного опису професії тощо). Оцінка за кожне завдання — 2 бали, зокрема:

— вміння добирати наукову інформацію та аналізувати її, ґрунтовність, повнота та логічність її викладу — 1 бал;

— самостійність та оригінальність способів вирішення прикладних проблем і психологічних задач професійної діяльності — 0,5 бала;

— вміння презентувати результати власних теоретико-емпіричних досліджень, оформлення текстової інформації, креативність та оригінальність представлення звіту про виконане завдання — 0,5 бала.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів)

Передбачено написання модульної контрольної роботи у тестовій формі. Модульна контрольна робота складається з 50 завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається невиконаною і студент отримує можливість її перескладати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи (30 балів), а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Вивчення навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука/персонального комп'ютера з під'єднанням до мережі Інтернет. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Баклицький О.О. Психологія праці: підручник. К. : Знання, 2008. 655 с.

2. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2000. С.21-41.

3. Малхазов О. Р. Психологія праці : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2010. 208 с.

4. Психологія праці: навч. посібник / за заг.ред. Г.В.Ложкіна. Хмельницький : ХНУ, 2013 . 191 с.

Допоміжна

1. Корольчук М. С. Психофізіологія діяльності : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2003. 400 с.

2. Лукашевич Н. П., Сингаевская И. В., Бондарчук Е. И. Психология труда: учебно-метод. пособие / под ред. Н. П. Лукашевича. Київ: МАУП, 1997. 103 с.

3. Малхазов О. Р. Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю : монографія. Київ : Євролінія, 2002. 320 с.

4. Плахтій П.Д., Савицька О.В. Фізіологія і психологія праці: Тести і завдання для самостійної підготовки. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. 144 с.

5. Рибалка В.В. Психологія та педагогіка праці особистості : від обдарованої дитини до майстерності дорослого: посібник. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України 2014. 218 с.

ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми:

Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор кафедри психології освіти, професор.

С.В.Дорофей, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія соціальних груп»
– оволодіння теоретико-методологічними передумовами роботи практичного психолога з різними видами соціальних груп, формування основ інтерактивних і командних технологій роботи практичного психолога.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Психологія соціальних груп» є: засвоєння знань про психологічні особливості соціальних груп, оволодіння базовими поняттями (особистість, спілкування, спільна діяльність, міжособистісні взаємини, малі й великі соціальні групи, соціальний характер, соціальна зрілість, соціалізація), набуття вмінь і навичок аналізу соціально-психологічних показників розвитку соціальних груп, складання рекомендацій з їх поліпшення.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	3
Семестр вивчення	5
Кількість кредитів ЄКТС	4,5
Загальний обсяг годин	135
Кількість годин навчальних занять	54
Лекційні заняття	26
Практичні заняття	28
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	81
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. **Статус дисципліни** – нормативна, професійної підготовки.

4. **Передумови для вивчення дисципліни:** знання з предметів історія та культура України, загальна психологія, вступ до спеціальності.

5. Програмні компетентності навчання.

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
- Здатність до розуміння та володіння технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин
- Уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність бути критичним і самокритичним.

- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Розуміння психологічних відмінностей та типологічних відмінностей психологічних проявів у представників різних соціальних, етнічних, вікових і інших груп.
- Здатність до міжособистісної взаємодії.
- Навики роботи у групі. Здатність працювати в команді.
- Навики проведення індивідуального та групового психодіагностичного обстеження.
- Проведення діагностики соціально-психологічних проблем у суспільстві, організаціях, інших групах.
- Уміння застосовувати методи кількісної та якісної обробки даних психологічного дослідження.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- знати психологічні відмінності та типологічні відмінності психологічних проявів у представників різних соціальних, етнічних, вікових і інших груп;
- знати теорії особистості та вміти застосовувати їх в практичній діяльності;
- проводити діагностику соціально-психологічних проблем у суспільстві, організаціях, інших групах;
- застосовувати методи математичної та статистичної обробки експериментальних даних;
- володіти груповими методами роботи та організаторськими здібностями;
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності;
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання;
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності;
- ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості;
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

7. Засоби діагностики результатів навчання - екзамен

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	У тому числі						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Предмет, завдання та методи психології соціальних груп	7	2	2	-	-	3	-
Тема 2. Історія розвитку психології соціальних груп	7	2	2	-	-	3	-
Тема 3. Поняття соціальної групи. Соціально-психологічні характеристики малої групи	7	2	2	-	-	3	-
Тема 4. Особистість і соціальна група	8	2	2	-	-	4	-
Тема 5. Теорія соціалізації особистості	8	2	2	-	-	4	-
Тема 6. Проблема спілкування в соціальній групі	7	2	2	-	-	3	-
Тема 7. Спілкування як комунікативний процес	8	-	-	-	-	8	-
Тема 8. Спілкування як взаємодія	8	-	-	-	-	8	-
Тема 9. Спілкування як сприймання людьми один одного	7	-	-	-	-	7	-
Тема 10. Характеристика групових явищ	8	2	2	-	-	4	-
Тема 11. Міжособистісні взаємини в малій групі	7	2	2	-	-	3	-
Тема 12. Соціально-психологічна характеристика міжгрупових відносин	7	2	2	-	-	3	-
Тема 13. Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп	8	2	2	-	-	4	-
Тема. 14. Психологія натовпу	8	2	2	-	-	4	-
Тема 15. Міжособистісні впливи у соціальних групах	7	1	1	-	-	5	-
Тема 16. Проблема прийняття групового рішення	7	1	1	-	-	5	-
Тема 17. Поняття про конфлікт як соціально-психологічне явище	8	1	2	-	-	5	-

Тема 18. Соціально-психологічні основи залагодження конфліктів	8	1	2	-	-	5	-
Разом	135	26	28	-	-	81	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

- Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.
- Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, співбесіда, розв'язання ситуаційних задач, виконання практичних та тестових завдань..
- Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.
- Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (60 балів)				
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота		
20 балів	30 балів	10	40	100

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 20-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 20$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент зобов'язаний відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього

(7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів) складається з трьох завдань, кожне з яких оцінюється у 10 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE та Google Meet.

12. Рекомендована література

Основна

1. Грубі Т.В. Практикум з соціальної психології : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс, 2011. 132 с.
2. Дуткевич Т.В., Володченко М.А. Соціальна психологія : теоретичний курс : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс, 2012. 130 с.
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Посібник. К.: Академвидав, 2003. 448 с.

Допоміжна

1. Андреева Г. М. Социальная психология : учебн. для высш. учебн. завед. [5-е изд., испр. и доп.]. М. : Аспект Пресс, 2010. 363 с.
2. Аронсон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. С.-Пб: «ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК», М.: «ОЛМА-ПРЕСС», 2004. 560 с.

3. Бэрн Р. и др. Социальная психология группы: процессы, решения, действия. СПб. : Питер, 2003. 272 с.
4. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління : Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 456 с.
5. Волянська О.В., Ніколаєвська А.М. Соціальна психологія : навч. посібник. - К. : Знання, 2008. 275 с.
6. Коваленко А. Б., Корнев М. Н. Соціальна психологія : підручник. Київ : Геопринт, 2006. 400 с.
7. Леонтьев А.А. Психология общения : учеб. пособие для вузов. [3-е изд.]. М. : Смысл, 2005. 368 с.
8. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту. Теорія і сучасна практика: навч. посібник. К.: Професіонал, 2006. 416 с.
9. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 414 с.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія великих стихійних груп і масових явищ: Навч.-метод. посіб; Прикарпат. нац. ун-т ім. В.Стефаника. Івано-Франківськ, 2005. 103 с.
11. Пірен М.І. Конфліктологія: Підручник. К.: МАУП, 2007. 360 с.
12. Татенко В. Соціальна психологія впливу. Монографія. К. : Міленіум, 2008. 216 с.

ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні і поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: С.В.Дорофей, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни Психологія спілкування - засвоєння студентами знань, що стосуються теорії міжособистісного взаєморозуміння, комунікативних потреб і властивостей людей у взаємостосунках, практичних аспектів спілкування (основні труднощі й дефекти спілкування, особливості й прийоми ефективного спілкування).

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити з головними компонентами міжособистісного спілкування та їх особливостями;
- розкрити механізми соціальної перцепції та особливості першого враження і розуміння співбесідника;
- розкрити фактори та умови ефективного спілкування;

- ознайомити зі способами і прийомами/ розв’язання конфліктів в міжособистіному спілкуванні;
- оволодіти категоріальним апаратом психології спілкування.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	2	-
Семестр вивчення	1	-
Кількість кредитів ЄКТС	4	-
Загальний обсяг годин	120	-
Кількість годин навчальних	40	-
Лекційні заняття	20	-
Практичні заняття	20	-
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	80	-
Форма підсумкового контролю	екзамен	-

3. Статус дисципліни – дисципліна вільного вибору студента (вибір з каталогу).

4. Передумови для вивчення дисципліни: знання студентами загальної психології, психології соціальних груп.

5. Програмні компетентності навчання

- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до розвитку допитливості, пізнавально мотивації, пізнавальних дій у дітей дошкільного віку
- Здатність діагностувати актуальний рівень творчих здібностей дитини й прогнозувати подальший розвиток творчої особистості дошкільника;
- Здатність планувати, організовувати й здійснювати різні види роботи вихователя з активізації творчих здібностей дитини;
- Здатність використовувати техніки арттерапії з метою активізації психічного розвитку дитини дошкільного віку у цілому.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти компетентностями:

- емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості;
- демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань;
- виявляти комунікативні бар'єри та застосовувати способи оптимізації міжособистісної комунікації;
- розробляти заходи психопрофілактики та адаптації до нових умов життєдіяльності особистості;
- визначати індивідуально-психологічні відмінності особистості за їхніми проявами у діяльності та спілкуванні;
- аналізувати передконфліктні та конфліктні ситуації й сприяти їх розв'язанню.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- комунікативні акти з точки зору основних компонентів та особливостей перебігу;
- міжособистісну взаємодію з точки зору мотивації, стратегії впливу, міжособистісної атракції;
- вплив емоцій та почуттів на процес спілкування;
- основні бар'єри, труднощі і порушення у спілкуванні, причини їх виникнення;
- індивідуальні особливості співрозмовника;
- особливості аудіальних, візуальних і кінестетичних засобів спілкування; вербальних і невербальних;
- стереотипи у сприйнятті і розумінні партнера по спілкуванню з урахуванням професійних, національних і статево-рольових аспектів;
- засоби і механізми маніпулятивних впливів і прийоми їх нейтралізації.

вміти:

- успішно використовувати прийоми ефективного спілкування;
- оволодіти і використовувати за необхідністю основні способи керування і попередження конфліктів;
- оволодіти прийомами нереклексивного, рефлексивного і емпатійного слухання;
- оволодіти прийомами розпізнавання і нейтралізації маніпуляцій

7.Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

- а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);
- б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах, підготовка й захист реферативних робіт, виконання ІНДЗ);

в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		Лекційні	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Тема 1. Теоретичні засади психології спілкування	12	2	2	-	-	8	-
Тема 2. Розвиток спілкування в онтогенезі	12	2	2	-	-	8	-
Тема 3. Спілкування як обмін інформацією	12	2	2	-	-	8	-
Тема 4. Спілкування як взаємодія	12	2	2	-	-	8	-
Тема 5. Спілкування як сприймання людьми один одного	12	2	2	-	-	8	-
Тема 6. Порушення, бар'єри та труднощі спілкування	12	2	2	-	-	8	-
Тема 7. Психологія міжособистісного конфлікту	12	2	2	-	-	8	-
Тема 8. Практичні аспекти спілкування. Публічні виступи та ділове спілкування	12	2	2	-	-	8	-
Тема 9. Культура спілкування	12	2	2	-	-	8	
Тема 10. Спілкування в професійній діяльності практичного психолога	12	2	2	-	-	8	
Разом годин	120	20	20	-	-	80	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, оформлення таблиць, структурно-логічних схем, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Екзамен	Сума
Модуль 1 (100 балів)			40	100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота		
20	30	10		

Поточний контроль (20 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 20 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 10-бальну систему у наступному порядку:

(Сер. бал.х 0,05 +0,4) х 20

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (10 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 10 балів. При отриманні менше 6 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

За модульну контрольну роботу студент може отримати до 30 балів (включно). При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Максименко С. Д., Забродський М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). Київ: Главник, 2005.
2. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Київ : Центр учбової літератури. 2008. 223 с.
3. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2004. 304 с.
4. Якимчук Б.А. Психологія спілкування. Умань : Софія. 2007. 112 с

Допоміжна

1. Варій М. Й. Психологія особистості : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури. 2008. 592 с
2. Гольдштейн А. Тренінг умінь спілкування: як допомогти проблемним підліткам? Київ : Либідь. 2003. 518 с.
3. Горват М. В. Виховання толерантності в процесі інтерактивного педагогічного спілкування. Умань. 2014. 314 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: навч. посібник. Київ: Академвидав. 2003. 448 с.
5. Прибутько П .С. Конфліктологія: навч. посібник. Київ: КНТ. 2010. 136 с.
6. Семиченко В. А., Заслуженюк В. С. Психологія та педагогіка сімейного спілкування : навч. посібник. Київ: Веселка. 1998. 214 с.
7. Федорчук В. Комунікативна компетентність педагога: соціально-психологічний тренінг. Київ : Шкільний світ. 2007. 126 с.

ПСИХОЛОГІЯ СПОРТУ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Н.П. Панчук, кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології освіти.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни:** сформувати у студентів знання про психологічні аспекти спортивної діяльності, її структуру та аналіз окремих видів спорту; психологічні основи навчання, тренування і змагання; психологію особистості спортсмена, його індивідуально-психологічні особливості, спеціальні здібності, що визначають майстерність на різних етапах спортивного вдосконалення; психорегулюючі впливи, спрямовані на корекцію негативних психічних станів, що виникають у процесі занять спортом; психологічні характеристики спортивної команди, специфіка її формування та шляхи підвищення ефективності її діяльності; сформувати у студентів досвід практичного застосування знань у повсякденному житті та в майбутній професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: виокремлення змісту категоріального апарату та методів дослідження у психології спорту; висвітлення основних положень мотивації спортивної діяльності; засвоєння студентами основних положень та закономірностей психологічної підготовки в процесі спортивної діяльності; опанування знаннями про психологічні особливості спортивної діяльності (типи стилів, стани психологічної підготовки; сформувати вміння управляти психічними станами та поведінкою особистості в умовах тренувань і змагань; ознайомити з методами корекції негативних передстартових психологічних станів та прийомами їх позитивного використання; обґрунтування основних положень психології спортивних груп, психологічної характеристики окремих видів спорту; формування умінь користуватись методиками та методичними прийомами вивчення психічних станів, спортивних здібностей; розвиток умінь аналізу отриманих результатів.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	4
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна	80
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус дисципліни: дисципліна професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни. Знання з предметів анатомія і фізіологія людини, загальна психологія, психологія індивідуальних відмінностей.

5. Програмні компетентності навчання

Загальні компетентності:

- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність до проведення психодіагностичного обстеження та психологічної експертизи.
- Здатність до розроблення та проведення психологічних консультацій з різними категоріями населення.
- Здатність здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації та профвідбору.
- Здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості.
- Здатність до організації психологічного захисту громадян, що перебувають у кризових ситуаціях; до проведення реабілітаційних та адаптаційних заходів.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни. Спроможність:

- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

– Здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації та профвідбору.

– Організовувати психологічний захист громадян, що перебувають у кризових ситуаціях; проводити реабілітаційні та адаптаційні заходи.

За наслідками вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

– зміст базових категорій та понять психології спорту,
– прояви психічних процесів у школярів, за умови діяльності та функції вчителя фізичної культури та тренера,

– психологічні особливості спортивної діяльності
– засоби впливу на індивідуально-психологічні властивості спортсмена та підструктури спортивної команди з метою їх формування;

– основи загальної та спеціальної підготовки у спорті та методи їх проведення;

– особливості психологічного контролю у спорті;
– методи дослідження регуляції психічних станів спортсмена;
– специфіку психологічних станів спортсмена, методи їх корекції.

закономірності соціально-психологічних і психічних феноменів, які виникають у спортивній діяльності, методи їх діагностики та корекції;

вміти:

– проводити психолого-педагогічні спостереження в процесі тренувань і змагань;

– діагностувати і враховувати індивідуально-психологічні особливості індивіда під час тренувальної та змагальної діяльності;

– корегувати комунікативний процес в спортивній команді;
– використовувати спецметодики для корекції негативних психічних станів спортсмена або команди;

– діагностувати соціально-психічні явища первинної групи;

– самостійно поповнювати знання з питань педагогіки і психології спорту.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностичний розділ включає в себе ряд підрозділів (блоків):

а) контроль засвоєння теоретичних знань (опитування на практичних заняттях);

б) контроль самостійної роботи студентів (виконання письмових завдань у робочих зошитах);

в) виконання тестових завдань та контрольних робіт.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

	Кількість годин
--	-----------------

Назви змістових модулів і тем	Разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи вивчення психології спорту як науки						
Тема 1. Психологія спорту як наука	11	2	2	-	-	7
Тема 2. Психологічна характеристика спортивної діяльності	11	2	2	-	-	7
Тема 3. Психологічні основи спортивно-технічної підготовки	11	2	2	-	-	7
Тема 4. Психологічна характеристика спортивного тренування	11	2	2	-	-	7
Тема 5. Психологія спортивного змагання	11	2	2	-	-	7
Тема 6. Спортивні емоції	11	2	2	-	-	7
Тема 7. Психологічні основи вольової підготовки в спорті	11	2	2	-	-	7
Тема 8. Психологічна характеристика спортивного колективу	10	1	1	-	-	8
Тема 9. Спорт і формування особистості	11	1	1	-	-	9
Тема 10. Психологічні особливості особистості тренера	11	2	2	-	-	7
Тема 11. Психологічна характеристика видів спорту	11	2	2	-	-	7
Разом годин	120	20	20	-	-	80

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, співбесіди, розв'язання ситуаційних задач, виконання практичних та тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При

отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів) складається з 50 завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів. При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Акімова Л. Н. Психологія спорту: Курс лекцій. Одеса: Студія «Негоціант», 2004. 127 с.
2. Кириленко Т. С. Психологія спорту. Регуляція психічних станів. Київ: КУ ПО, 2002.
3. Ложкин Г. А. Психологія спорту. Методичний посібник. Київ, 2004.
4. Малихіна Т. П., Сердюк Н. І. Психологія спорту: навч. посіб. Бердянськ: БДПУ, 2015. 250 с.
5. Сергієнко Л. П. Практикум з психології спорту: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. Харків: «ОВС», 2008. 256 с.

Додаткова

1. Клименко В. В. Психологія спорту: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: МАУП, 2006. 432 с.
2. Комісарик М. І., Леко Б. А., Чуйко Г. В. Основи психології спорту: навч.-метод. посібник. Чернівці: Рута, 2004. 400 с.
3. Малихіна Т.П., Сердюк Н.І. Психологія спорту: навч. посіб. Бердянськ: БДПУ, 2015. 250 с.
4. Панчук Н.П., Слюсарчук В.В. Вплив статі на формування ціннісного компоненту професійної підготовки у закладі вищої освіти / Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання. Спорт і здоров'я людини / [редкол.: Єдинак Г.А. (відп.ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський. №15. 2020. С.85-91.
5. Панчук Н.П. Ціннісний компонент в професійній компетентності майбутнього вчителя фізичної культури // Психологічне забезпечення інноваційних процесів в освітньо-професійному просторі закладу вищої освіти: сучасні реалії та перспективи: Збірник наукових праць за матеріалами

Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2019 року, м. Кам'янець-Подільський) - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2020. С.98-100.

6. Федик О.В. Психологія спорту. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ, 2007.

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ (СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 ПСИХОЛОГІЯ)

для підготовки фахівців першого (бакалаврського рівня вищої освіти)

за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**

спеціальності **053 Психологія**

галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри психології освіти.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у майбутніх практичних психологів компетентностей, необхідних для надання кваліфікованої психологічної допомоги з питань психологічного забезпечення управлінської діяльності в єдності її функцій (планування, організації, координації, оцінки і контролю, підбору кадрів, прийняття рішень, інноваційного і кризового управління).

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» є: оволодіння студентами основними поняттями психології управління, засвоєння знань про психологічні особливості виконання управлінських функцій, їх засобів (управлінського спілкування і впливів); оволодіння знаннями і навичками психодіагностики професійно важливих якостей особистості керівника, надання психологічних рекомендацій та консультацій з питань підвищення якості управлінської діяльності.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	3-й
Семестр вивчення	5-й
Кількість кредитів ЄКТС	4,5
Загальний обсяг годин	135
Кількість годин навчальних занять	54
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	30
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-

Самостійна та індивідуальна робота	81
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. **Статус дисципліни:** нормативна, професійної підготовки.
4. **Передумови** для вивчення дисципліни: знання теоретичних основ психології, психодіагностики, соціальної психології.
5. **Програмні компетентності навчання.**
- Навички міжособистісної взаємодії.
 - Уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей.
 - Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
 - Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
 - Здатність до розуміння та володіння технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин.
 - Здатність до розроблення та проведення психологічних консультацій з різними категоріями населення.
6. **Очікувані результати навчання з дисципліни.**
- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
 - Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання
 - Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника
 - Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій
 - Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
 - Здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації та профвідбору.
7. **Засоби діагностики** результатів навчання: усне поточне опитування, письмова самостійна робота, реферат, контрольна робота, звіт про виконані дослідження, презентація результатів виконаних завдань та досліджень, студентська презентація та виступ на наукових заходах, тестові, практичні і творчі завдання; іспит.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

	Кількість годин
--	-----------------

Назви змістових модулів і тем	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія управління як наукова дисципліна і навчальний предмет	9	2	2	-	-	5	-
Тема 2. Методи психології управління та її зв'язки з іншими науками	9	1	2	-	-	6	-
Тема 3. Морально-етичні основи управління	9	1	2	-	-	6	-
Тема 4. Соціально-психологічні характеристики організації	9	2	2	-	-	5	-
Тема 5. Психологічні чинники цілісності організації	9	2	2	-	-	5	-
Тема 6. Поняття про управлінське спілкування	9	2	2	-	-	5	-
Тема 7. Психологічні основи управлінських впливів	9	2	2	-	-	5	-
Тема 8. Індивідуально-стильові особливості управління організаціями	9	1	2	-	-	6	-
Тема 9. Психологічні основи кадрової роботи в установі	9	1	2	-	-	6	-
Тема 10. Психологічні особливості планування, організації, контролю в управлінні організацією	9	2	2	-	-	5	-
Тема 11. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень	9	2	2	-	-	6	-
Тема 12. Мотивація та стимулювання діяльності персоналу в організаціях	9	-	2	-	-	7	-
Тема 13. Психологічні особливості управління інноваційним розвитком організації	9	2	2	-	-	6	-

Тема 14. Психологічне забезпечення соціального управління в організації	9	2	2	-	-	5	-
Тема 15. Основи психолого-управлінського консультування	9	2	2	-	-	5	-
Разом годин	135	24	30	-	-	81	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю: усний, письмовий, тестовий контроль, екзамен.

Введення нової системи оцінювання знань за шкалою ECTS, системи поточного та підсумкового контролю сприяють більшій диференціації та якісному аналізу засвоєного. Поточна атестація оперативно здійснюється як на лекціях (у вигляді коротких проблемних запитань), так і на практичних заняттях. За результатами поточного контролю викладач має можливість подальшого залучення студентів до виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань вищого рівня, а за результатами модульного контролю студентам надаються консультації з аналізом прогалин у знаннях, коригуються методи засвоєння навчального матеріалу, рекомендуються джерела поповнення знань.

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (психологічні задачі, самодослідження, тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час
- обговорення питань.

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)		Екзамен	Підсумкова оцінка
Поточний	МКР	40	100
30 балів	30 балів		

10.Критерії оцінювання результатів навчання.

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку: (Сер. бал.х 0,05 +0,4) х 30

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота

Оцінка за самостійну роботу входить в загальну оцінку за поточний контроль, що становить 60 балів. Оцінювання проводиться на кожному практичному занятті у 12 бальній системі.

Модульна контрольна робота (30 балів)

Мета її написання – виявити рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок студентів.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Семестровий екзамен (40 балів)

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, отримують оцінки за результатами підсумкового контролю у формі заліку з кредитного модуля (навчальної дисципліни).

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, отримують за результатами підсумкового контролю у формі заліку оцінку F за шкалою ECTS та „не зараховано”/„незадовільно” за національною шкалою.

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

До індивідуального навчального плану студента результати підсумкового контролю у формі екзамену заносяться за умови, якщо студент не має академічної заборгованості за результатами поточного контролю та його рейтингова оцінка є більшою або рівною 60 балів.

11.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Карамушка Л.М. Психологія управління: Навч. посібник К. : Міленіум, 2003. 344 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид. , доповн. К. : Академвидав, 2010. 544 с.
3. Сич В.М. Психологія управління: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, Медобори-2006, 2015. 180 с.
4. Дуткевич Т.В., Толков О.С. Техніка управлінської діяльності у закладі освіти. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2019. 200 с.

Допоміжна

1. Дорошук Г.А. Антикризове управління підприємством : теорія та практика : навч.посіб. / Г.А. Дорошук, Н.М. Дашенко. Львів : Новий світ-2000, 2010. 329 с.
2. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління : Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 456 с.
3. Задихайло Д. В., Кібенко О. Р., Назарова Г. В. Корпоративне управління: Навч. посіб. Харків: Еспада, 2003. 688 с.
4. Мельник Л.П. Психологія управління : курс лекцій. 2-е вид. Київ : МАУП, 2002. 176 с
5. Мостенська Т.Л. Корпоративне управління : підручник / Т.Л. Мостенська, В.О.Новак, М.Г. Луцький. К. : Каравела, 2011. 400 с.
6. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 304 с.

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ (ГАЛУЗЬ ЗНАТЬ 24 СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ)

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності **241 Готельно-ресторанна справа, 242 Туризм**
галузі знань **24 Сфера обслуговування**

мова навчання українська

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри психології освіти.

1. **Мета** вивчення навчальної дисципліни - базова підготовка майбутніх фахівців до кваліфікованого здійснення управлінських функцій (планування, організації, координації, оцінки і контролю, підбору кадрів, прийняття рішень, інноваційного і кризового управління) за принципами гуманістичного підходу. Створює передумови для ефективної професійної діяльності на керівних посадах у сфері обслуговування (готельно-ресторанна справа, туризм).

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	40	14
Лекційні заняття	20	8
Практичні заняття	20	6
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	80	106
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. **Статус дисципліни:** вибору навчального закладу

4. **Передумови для вивчення дисципліни:** вивчається у першому семестрі.

5. **Програмні компетентності навчання:** здатність здійснювати комунікаційну діяльність, здатність працювати в колективі та команді, здатність працювати з інформацією та обґрунтовувати управлінські рішення, здатність адаптуватися до змін у середовищі професійної діяльності.

6. **Очікувані результати навчання з дисципліни:** формування знань про основні закономірності й морально-етичні аспекти ефективного виконання управлінських функцій, формування організаційної культури,

здійснення інноваційного і кризового управління, формування знань про психологію взаємодії людей, формування іміджу ділової людини.

7. Засоби діагностики результатів навчання - залік

Діагностика результатів навчання відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модуля, має навчальний характер, може проводитись в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія управління як наукова дисципліна і навчальний предмет	7	1	1	-	-	5	-
Тема 2. Морально-етичні аспекти управлінської діяльності у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 3. Індивідуально-стильові особливості управління у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 4. Поняття організаційної культури у сфері обслуговування та її	7	1	1	-	-	5	-

формування							
Тема 5. Психологічні особливості управлінського спілкування у сфері обслуговування	7	2	2	-	-	3	-
Тема 6. Психологічні особливості управлінських впливів у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 7. Психологічні особливості кадрової роботи у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 8. Психологічні особливості планування, організації, контролю в управлінні організацією у сфері обслуговування	8	2	2	-	-	4	-
Тема 9. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 10. Психологічні особливості управлінського консультування у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 11. Мотивація та стимулювання діяльності персоналу в організаціях у сфері обслуговування	7	2	2	-	-	3	-
Тема 12. Психологічні особливості управління інноваційним розвитком організації у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 13. Психологічні особливості міжособистісних конфліктів у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 14. Чинники і аналіз міжособистісних конфліктів у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 15. Психологічні особливості управління міжособистісними конфліктами у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-

Тема 16. Технології переговорів та посередництва у залагодженні конфліктів	7	1	1	-	-	5	-
Тема 17. Профілактика конфліктів у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Разом годин	120	20	20	-	-	80	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	разом	у тому числі					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Психологія управління як наукова дисципліна і навчальний предмет	7	1	1	-	-	5	-
Тема 2. Морально-етичні аспекти управлінської діяльності у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 3. Індивідуально-стильові особливості управління у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 4. Поняття організаційної культури у сфері обслуговування та її формування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 5. Психологічні особливості управлінського спілкування у сфері обслуговування	7	1	2	-	-	4	-
Тема 6. Психологічні особливості управлінських впливів у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 7. Психологічні особливості кадрової роботи у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 8. Психологічні особливості планування, організації, контролю в управлінні організацією у	8	2	2	-	-	4	-

сфері обслуговування							
Тема 9. Психологічні особливості прийняття управлінських рішень у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 10. Психологічні особливості управлінського консультування у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 11. Мотивація та стимулювання діяльності персоналу в організаціях у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 12. Психологічні особливості управління інноваційним розвитком організації у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 13. Психологічні особливості міжособистісних конфліктів у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 14. Чинники і аналіз міжособистісних конфліктів у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Тема 15. Психологічні особливості управління міжособистісними конфліктами у сфері обслуговування	7	1	1	-	-	5	-
Тема 16. Технології переговорів та посередництва у залагодженні конфліктів	7	-	-	-	-	7	-
Тема 17. Профілактика конфліктів у сфері обслуговування	7	-	-	-	-	7	-
Разом годин	120	8	6	-	-	106	-

9. **Форми поточного та підсумкового контролю** : усний, письмовий, тестовий контроль, залік.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)	Сума
Модуль 1 (100 балів)	

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	100
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку: (Сер. бал. x 0,05 + 0,4) x 30

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів) складається з 40 завдань, кожне з яких оцінюється у 0,8 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів. При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12.Рекомендована література

Основна

1. Задихайло Д. В., Кібенко О. Р., Назарова Г. В. Корпоративне управління: Навч. посіб. Харків: Еспада, 2003. 688 с.
2. Карамушка Л.М. Психологія управління: Навч. посібник К. : Міленіум, 2003. 344 с.
3. Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький М.Г. Корпоративне управління : підручник. К. : Каравела, 2011. 400 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління : навч. посіб. 2-ге вид. , доповн. К. : Академвидав, 2010. 544 с.
5. Сич В.М. Психологія управління: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, Медобори-2006, 2015. 180 с.

Додаткова

1. Дащенко Н.М., Дорошук Г.А. Антикризове управління підприємством : теорія та практика : навч.посіб. Львів : Новий світ-2000, 2010. 329 с.
2. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління : Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 456 с.
3. Мельник Л.П. Психологія управління : курс лекцій. 2-е вид. Київ : МАУП, 2002. 176 с
4. Черновол-Ткаченко Р.І. Техніка управлінської діяльності. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 304 с.

ТЕХНІКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

для підготовки фахівців другого (магістерського рівня вищої освіти)
за освітньо-професійною програмою **Управління навчальним закладом**
спеціальності **073 Менеджмент**
галузі знань **07 Управління та адміністрування**
мова навчання **українська**

Розробники програми: Т.В.Дуткевич, професор кафедри психології освіти,
кандидат психологічних наук, професор.

1. **Мета** вивчення навчальної дисципліни «Техніка управлінської діяльності» є базова підготовка майбутніх менеджерів навчальних закладів до кваліфікованого здійснення характерних управлінських функцій (планування, організації, координації, оцінки і контролю, підбору кадрів, прийняття рішень, інноваційного і кризового управління) за принципами гуманістичного підходу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- розкрити теоретичні основи технік планування, організації, координації, оцінки і контролю, мотивації, підбору кадрів, прийняття рішень, інноваційного і кризового управління, що їх здійснює менеджер у навчальному закладі;

-сформувати вміння й навички, властиві для управлінської діяльності у навчальному закладі (аналізувати й планувати організаційні процеси, мотивувати педагогів до професійного вдосконалення, здійснювати управлінську комунікацію й координацію, приймати управлінські рішення, оцінювати й контролювати їх виконання, здійснювати кадрову політику, інноваційне й кризове управління).

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1-2
Семестр вивчення	2	2-3
Кількість кредитів ЄКТС	5	5
Загальний обсяг годин	150	150
Кількість годин навчальних	50	18
Лекційні заняття	22	8
Практичні заняття	28	10
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	100	132
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни – дисципліна вибору навчального закладу.

4. **Передумови для вивчення дисципліни:** знання з предметів освітологія, теорія організації, організаційна культура менеджера освіти.

5. **Програмні компетентності навчання:**

- володіння основами моделювання і проектування управлінської діяльності в навчальному закладі;
- здатність трансформувати базові теоретичні позиції управління навчальною та виховною діяльністю на практичну площину, до ефективного використання при розв'язанні складних актуальних проблем сучасної практики;
- здатність до ефективної аналітико-рефлексивної діяльності, володіння сучасними технологіями аудиту і оцінювання якості освітнього процесу і управлінської діяльності;
- здатність до конструктивної міжособистісної взаємодії всіх суб'єктів освітньої системи;
- здатність самостійно приймати рішення та нести за них відповідальність;

- здатність до перманентної оптимізації власної практики організації освітнього процесу.
- 6. Очікувані результати навчання з дисципліни.**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- розуміти предмет, завдання, основні поняття навчального курсу «Техніка управлінської діяльності»; основні закономірності й морально-етичні аспекти ефективного виконання управлінських функцій, формування організаційної культури, здійснення інноваційного і кризового управління;
- бути здатними аналізувати і планувати організаційні процеси, мотивувати педагогів до професійного вдосконалення, здійснювати управлінську комунікацію й координацію, приймати управлінські рішення, оцінювати й контролювати їх виконання, здійснювати кадрову політику, інноваційне й кризове управління.

7. Засоби діагностики результатів навчання.

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань.

Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Перевірка залишкових знань студентів проводиться у формі комплексної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	<i>У тому числі</i>						
	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
ТЕМА 1. Техніка управлінської діяльності як прикладна наукова дисципліна і навчальний предмет	8	1	1	-	-	6	-

ТЕМА 2. Морально-етичні аспекти техніки управлінської діяльності в навчальних закладах	8	1	1	-	-	6	-
ТЕМА 3. Індивідуально-стильові особливості техніки управління навчальним закладом	8	1	1	-	-	6	-
ТЕМА 4. Особливості техніки формування організаційної культури навчального закладу	8	1	1	-	-	6	-
ТЕМА 5. Техніка управлінського спілкування	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 6. Особливості техніки управлінських впливів	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 7. Особливості техніки кадрової роботи в закладі освіти	8	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 8. Особливості техніки планування, організації, контролю в управлінні навчальним закладом	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 9. Особливості техніки прийняття управлінських рішень	8	1	1	-	-	6	-
ТЕМА 10. Особливості техніки управлінського консультування	8	1	1	-	-	6	-
ТЕМА 11. Мотивація та стимулювання діяльності персоналу в навчальних закладах	8	1	2	-	-	5	-
ТЕМА 12. Особливості техніки управління запровадження педагогічних інновацій	9	1	2	-	-	6	-
ТЕМА 13. Міжособистісні конфлікти в навчальних закладах	8	1	2	-	-	5	-
ТЕМА 14. Особистісні чинники конфліктів у навчальних закладах	8	1	2	-	-	5	-
ТЕМА 15. Особливості техніки аналізу міжособистісних конфліктів у навчальних закладах	8	1	2	-	-	5	-
ТЕМА 16. Особливості техніки управління міжособистісними конфліктами	9	1	2	-	-	6	-
ТЕМА 17. Технології переговорів та посередництва у залагодженні конфліктів	8	1	1	-	-	6	-
ТЕМА 18. Профілактика конфліктів у навчальних закладах	8	1	1	-	-	5	-
Разом	150	22	28	-	-	100	-

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
	У тому числі

	разом	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	самост. обoga	Індивід.робота
Змістовий модуль 1.							
ТЕМА 1. Техніка управлінської діяльності як прикладна наукова дисципліна і навчальний предмет	8	1	1	-	-	6	-
ТЕМА 2. Морально-етичні аспекти техніки управлінської діяльності в навчальних закладах	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 3. Індивідуально-стильові особливості техніки управління навчальним закладом	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 4. Особливості техніки формування організаційної культури навчального закладу	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 5. Техніка управлінського спілкування	9	1	1	-	-	7	-
ТЕМА 6. Особливості техніки управлінських впливів	9	-	-	-	-	9	-
ТЕМА 7. Особливості техніки кадрової роботи в закладі освіти	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 8. Особливості техніки планування, організації, контролю в управлінні навчальним закладом	10	2	2	-	-	6	-
ТЕМА 9. Особливості техніки прийняття управлінських рішень	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 10. Особливості техніки управлінського консультування	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 11. Мотивація та стимулювання діяльності персоналу в навчальних закладах	8	1	2	-	-	5	-
ТЕМА 12. Особливості техніки управління запровадження педагогічних інновацій	9	1	2	-	-	6	-
ТЕМА 13. Міжособистісні конфлікти в навчальних закладах	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 14. Особистісні чинники конфліктів у навчальних закладах	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 15. Особливості техніки аналізу міжособистісних конфліктів у навчальних закладах	8	-	-	-	-	8	-
ТЕМА 16. Особливості техніки управління міжособистісними конфліктами	9	2	2	-	-	5	-
ТЕМА 17. Технології переговорів та	8	-	-	-	-	8	-

посередництва у залагодженні конфліктів							
ТЕМА 18. Профілактика конфліктів у навчальних закладах	8	-	-	-	-	8	-
Разом	150	8	10	-	-	132	-

9. Форми поточного та підсумкового контролю

- Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.
- Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, співбесіда, розв'язання ситуаційних задач, виконання практичних та тестових завдань..
- Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю.
- Підсумковий контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи після закінчення вивчення кожного змістового модуля і заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
30	50	20	

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 30 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12. Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$(\text{Сер. бал.} \times 0,05 + 0,4) \times 30$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні,

семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками вибіркової перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (50 балів) складається з 40 завдань, кожне з яких оцінюється у 0,8 балів. За модульну контрольну роботу студент може отримати до 50 балів. При отриманні менше 30 балів модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Доступ до інтернету, до сайту університетської бібліотеки і кафедри, до системи MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Дуткевич Т. В., Толков О. С. Техніка управлінської діяльності у закладі освіти : Навчальний посібник. Київ: КНТ 2020. 194 с.
2. Дуткевич Т.В., Толков О.С. Практикум з техніки управлінської діяльності у закладі освіти. Київ: КНТ, 2020. 252 с.
3. Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький М.Г. Корпоративне управління : підручник. Київ: Каравела, 2011. 400 с.
4. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 304 с.

Допоміжна

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України N 347/2002 від 17.04.2002 р.

3. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття») : Постанова Кабінету Міністрів України № 896 від 03. 11.2004 р.
4. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шкатунова О.М. Організація праці менеджера: Навч. посіб. Київ: Кондор, 2003. 414 с.
5. Дорошук Г.А., Н.М. Дашенко Антикризове управління підприємством : теорія та практика : навч.посіб. Львів : Новий світ-2000, 2010. 329 с.
6. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління : Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 456 с.
7. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Київ: Либідь, 2004. 423 с.
8. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. сангл. М.: Дело, 2002. 704 с.
9. Управління початковою освітою в Україні: історичний аспект : монографія / І.Ю. Лебідь ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка. – Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. 184 с.

ТРЕНІНГ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

для підготовки фахівців **першого (бакалаврського рівня вищої освіти)**
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробник програми: О.В.Савицька, доцент кафедри психології освіти, кандидат психологічних наук, доцент.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Тренінг професійної ідентичності» полягає у підготовці студентів до проведення корекційно-розвивальної роботи у формі тренінгу та сприянні розвитку в студентів професійної свідомості, уявлень про професійно важливі якості та властивості практичного психолога.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

розкрити теоретичне підґрунття становлення особистості як суб'єкта праці, з'ясувати специфіку особистісно-професійного розвитку особистості на різних стадіях професіогенезу, сприяння усвідомленню принципів, об'єкту та предмету професійної діяльності практичного психолога

формуванню готовності до застосування інноваційних форм і методів психокорекційного впливу, зокрема тренінгу професійної ідентичності у професійної діяльності;

розвивати професійну свідомість та відповідальність практичного психолога, сприяти становленню професійно «Я-образу».

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	Денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	2
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Самостійна та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус дисципліни - вибіркова.

4. Передумови для вивчення дисципліни Передумовами для вивчення дисципліни є знання загальної психології, соціальної психології, вступу до спеціальності.

5. Програмні компетентності навчання навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

а) інтегральних: здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології;

б) загальні компетентності: знання і розуміння предметної області та розуміння професії; здатність генерувати нові ідеї (креативність); навички міжособистісної взаємодії; здатність працювати в команді;

в) фахові компетентності: здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку; володіння позитивною мотивацією до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших; здатність до розуміння та володіння технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин; володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процесі професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності й гуманності.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

предметну область та розуміти професію практичного психолога, вимоги, які вона висуває до фахівця; закономірності та особливості особистісно-професійного розвитку суб'єкта трудової діяльності;

розуміти сутність, принципи теоретичні основи організації тренінгової роботи, типологію тренінгів, методів, засобів та технік, які використовуються

практичним психологом в процесі тренінгової роботи, а також структуру тренінгового заняття

вміти:

аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності;

взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до інших і до себе; обґрунтовувати та обстоювати власну позицію, робити самостійні висновки, рефлексувати, дискутувати;

мати позитивну мотивацію до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших; діяти на підставі етичних норм.

7. Засоби діагностики результатів навчання. Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: тестові завдання поточного контролю, есе, презентація результатів наукових досліджень студентів, аналіз психологічних ситуацій, завдання модульної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
ТЕМА 1. Становлення людини як суб'єкта праці	6	2	-	4
ТЕМА 2. Динаміка та закономірності професійного розвитку людини	8	4	-	4
ТЕМА 3. Шляхи професіоналізації в галузі психологічної практики	8	4	-	4
ТЕМА 4. Теоретичні та методологічні основи психологічного тренінгу	6	2	-	4
ТЕМА 5. Види та типи тренінгів	6	2	-	4
ТЕМА 6. Базові методи тренінгу	6	2	-	4

ТЕМА 7. Методичні засоби і техніки тренінгу	6	2	-	4
ТЕМА 8. Структура тренінгових занять	6	2	-	4
ТЕМА 9. Я і світ професій	6	-	2	4
ТЕМА 10. Точка відліку: професійне самовизначення.	6	-	2	4
ТЕМА 11. Професійна ідентичність: сутність та рівень розвитку	6	-	2	4
ТЕМА 12. Вибір професії практичного психолога	6	-	2	4
ТЕМА 13. Труднощі професійної діяльності	6	-	2	4
ТЕМА 14. Цінності та принципи професійної діяльності практичного психолога	6	-	2	4
ТЕМА 15. Психологія стресу та способи боротьби з ним	8	-	—	8
ТЕМА 16. Ситуативне самовизначення	6	-	2	4
ТЕМА 17. Хронотопи	6	-	2	4
ТЕМА 18. Зустріч з собою: образ «Я-професійне»	6	-	2	4
ТЕМА 19. Моя професійна ідентичність	6	-	2	4
Разом годин	120	20	20	80

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

Формами поточного контролю знань є опитування (усне і письмове), підготовка звітів про виконання лабораторно-практичних завдань, тестові опитування.

Форма модульного контролю: у формі письмової модульної контрольної роботи та/або комп'ютерного тестування.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)	Сума
	100

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	
50	30	20	

Поточний контроль (50 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 50 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12.

Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 50-бальну систему за формулою:

$$(\text{Сер. бал.} * 0,05 + 0,4) * 50$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Перевірку питань та тем самостійної роботи, які здобувачі вищої освіти готують на практичні заняття, здійснює викладач, який їх проводить. Їх оцінювання є складником загальної оцінки, яка виставляється на практичному занятті.

Окрім того студентам пропонується пройти навчальний курс на платформі «Prometeus» присвячений проблемам стресу та боротьби з ним та надати сертифікат про його завершення. Завдання оцінюється викладачем відповідно до підсумкових оцінок, отриманих студентом після завершення курсу.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При

отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

Передбачено написання модульної контрольної роботи у тестовій формі. Модульна контрольна робота складається з 30 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал.

Отже, за контрольну роботу студент може отримати до 30 балів.

При отриманні 17 балів і менше модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи (18 балів), а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Вивчення навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука/персонального комп'ютера з під'єднанням до мережі Інтернет. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Мардасова Т.А., Юсупов П.Р. Тренінг професійної ідентичності: учебное пособие. 2-е изд, испр.и доп. Барнаул: АлГУ, 2019. 1 CD-R.

2. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посіб. Київ: МАУП, 2004. 192 с.

3. Шнейдер Л.Б. Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг: учебн. пособие. Москва: МПСИ; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. 600 с.

Допоміжна:

1. Малхазов О. Р. Психологія праці: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 208 с.

2. Рибалка В. В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого: посібник. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 220 с.

3. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання :навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 250 с.

ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

для підготовки фахівців першого (бакалаврського рівня вищої освіти)
за освітньо-професійною програмою **Практична психологія**
спеціальності **053 Психологія**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
мова навчання **українська**

Розробник програми: О.В.Савицька, доцент кафедри психології освіти,
кандидат психологічних наук, доцент.

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Тренінг комунікативної компетентності» полягає у розвитку у студентів комунікативної компетентності, формуванні професійно значущих якостей практичного психолога, зняття бар'єрів, які заважають встановленню контакту із співрозмовником, сприянні усвідомлення необхідності постійного самовдосконалення, формуванні готовності до застосування інноваційних форм і методів психокорекційного впливу, зокрема тренінгу у професійної діяльності, а також знайомство з треніговими технологіями роботи практичного психолога.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

сприяння розвитку у студентів комунікативної компетентності, формуванні професійно-значущих якостей та властивостей практичного психолога (емпатії, сенситивності, рефлексії, тактовності тощо), забезпечення діагностики та корекції особистісно-професійних якостей студентів;

ознайомити студентів з інтерактивними технологіями роботи практичного психолога з клієнтами «зсередини», формувати позитивну професійну мотивацію та позитивний професійний «Я-образ»;

сприяти зрозумінню природи міжособистісної комунікації, взаємодії та соціальної перцепції, дослідити окремі їх феномени та явища, створити фундамент особистісно-професійного розвитку та самовдосконалення.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	2	2
Кількість кредитів ЄКТС	5	5
Загальний обсяг годин	150	150
Кількість годин навчальних	50	8

Лекційні заняття	—	—
Практичні заняття	—	—
Семінарські заняття	—	—
Лабораторні заняття	50	8
Самостійна та індивідуальна	100	142
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни – нормативна

4. Передумови для вивчення дисципліни: знання з загальної психології

5. Програмні компетентності навчання:

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі надання психологічних послуг, що передбачає застосування психологічних теорій та методів і характеризується комплексністю і невизначеністю умов; здатність надавати послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології.

Загальні компетентності.

знання і розуміння предметної області та розуміння професії;
 навички міжособистісної взаємодії;
 здатність працювати в команді;
 здатність до усного та писемного спілкування рідною мовою;
 уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей.

Фахові компетентності.

володіння позитивною мотивацією до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших;

здатність до розуміння та володіння технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин;

володіння психологічною культурою, уміння втілювати її у процес професійної діяльності на засадах загальнолюдських цінностей, толерантності та гуманності.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
 розуміти предметну область та професію практичного психолога;

вміти обґрунтовувати власну позицію; формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання;

взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

розуміти та володіти технологіями вдосконалення системи спілкування і взаємин.

ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості;

вміти конструктивно взаємодіяти з іншими людьми незалежно від їх походження та особливостей культури на основі поваги до різноманітності; вміння спілкуватись та взаємодіяти з колегами, виконувати спільні проекти.

7. Засоби діагностики результатів навчання. Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: тестові завдання поточного контролю, есе, листи, аналіз психологічних ситуацій, завдання модульної контрольної роботи.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекції	Лабораторні заняття	Самостійна робота
ТЕМА 1. Що таке соціально-психологічний тренінг: сутність, прийоми і техніки	8	-	2	6
ТЕМА 2. Вхідна діагностика	6	-	2	4
ТЕМА 3. Знайомство	6	-	2	4
ТЕМА 4. Контакт	6	-	2	4
ТЕМА 5. Що означає ефективне спілкування	6	-	2	4
ТЕМА 6. Опанування комунікативною стороною спілкування	6	-	2	4
ТЕМА 7. Я-висловлювання	6	-	2	4

ТЕМА 8. Розвиток навичок слухання. Активне слухання	6	-	2	4
ТЕМА 9. Невербальне спілкування	6	-	2	4
ТЕМА 10. Невербальна взаємодія.	6	-	2	4
ТЕМА 11. Опанування перцептивної стороною спілкування	6	-	2	4
ТЕМА 12. Діагностика соціально-перцептивних здібностей психолога (експрес-діагностика емпатії)	8	-	2	6
ТЕМА 13. Техніки слухання	6	-	2	4
ТЕМА 14. Як я бачу і розумію інших людей: емпійне слухання і емпатійне розуміння	6	-	2	4
ТЕМА 15. Чи вмю я впливати на інших людей?	6	-	2	4
ТЕМА 16. Проектування засобів спілкування	6	-	2	4
ТЕМА 17. Роль установки в оінці інших. Формування образу партнера	6	-	2	4
ТЕМА 18. Діагностика конфліктологічної компетентності психолога	8	-	4	4
ТЕМА 19. Як ми поводимо себе, вступаючи в контакт з іншими: індивідуальний стиль спілкування	6	-	2	4
Тема 20. Вчимося виявляти почуття за допомогою слів	6	-	2	4
ТЕМА 21. Розпізнавання та протистояння маніпуляціям в процесі спілкування	6	-	2	4
Тема 22. Діалог: добираємо слова і формулюємо відповіді	6	-	2	4
ТЕМА 23. Зустріч з самим собою	6	-	2	4
Тема 24. Завершено ще один гештальт	6	-	2	4
Разом годин	150	-	50	100

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
-------------------------------	-----------------

	разом	у тому числі		
		лекції	Лабораторні заняття	Самостійна робота
ТЕМА 1. Що таке соціально-психологічний тренінг: сутність, прийоми і техніки	8	-	-	8
ТЕМА 2. Вхідна діагностика	6	-	-	6
ТЕМА 3. Знайомство	6	-	1	5
ТЕМА 4. Контакт	6	-	1	5
ТЕМА 5. Що означає ефективне спілкування	6	-	1	5
ТЕМА 6. Опанування комунікативною стороною спілкування	6	-	-	6
ТЕМА 7. Я-висловлювання	6	-	1	5
ТЕМА 8. Розвиток навичок слухання. Активне слухання	6	-	1	5
ТЕМА 9. Невербальне спілкування	6	-	-	6
ТЕМА 10. Невербальна взаємодія.	6	-	-	6
ТЕМА 11. Опанування перцептивної стороною спілкування	6	-	1	5
ТЕМА 12 Діагностика соціально-перцептивних здібностей психолога (експрес-діагностика емпатії)	8	-	-	8
ТЕМА 13. Техніки слухання	6	-	1	5
ТЕМА 14. Як я бачу і розумію інших людей: емпійне слухання і емпатійне розуміння	6	-	-	6
ТЕМА 15. Чи вмю я впливати на інших людей?	6	-	-	6
ТЕМА 16. Проектування засобів спілкування	6	-	-	6
ТЕМА 17. Роль установки в оінці інших. Формування образу партнера	6	-	-	6
ТЕМА 18. Діагностика конфліктологічної	8	-	-	6

компетентності психолога				
ТЕМА 19. Як ми поводимо себе, вступаючи в контакт з іншими: індивідуальний стиль спілкування	6	-	-	6
Тема 20. Вчимося виявляти почуття за допомогою слів	6	-	-	6
ТЕМА 21. Розпізнавання та протистояння маніпуляціям в процесі спілкування	6	-	-	6
Тема 22. Діалог: добираємо слова і формулюємо відповіді	6	-	-	6
ТЕМА 23. Зустріч з самим собою	6	-	-	6
Тема 24. Завершено ще один гештальт	6	-	1	5
Разом годин	150	-	8	100

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

Формами поточного контролю знань є опитування (усне і письмове), підготовка звітів про виконання лабораторних завдань, тестові опитування.

Форма модульного контролю: у формі письмової модульної контрольної роботи та/або комп'ютерного тестування.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
50	30	20	

Поточний контроль (50 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 50 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12.

Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 50-бальну систему за формулою:

$$(\text{Сер. бал.} * 0,05 + 0,4) * 50$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не

виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач після завершення всіх лабораторних занять. Студентами виконуються індивідуальні творчі завдання (підготовка збірки психотехнічних вправ «Тренерська валіза») з дотриманням усіх технічних вимог до оформлення та змістових критеріїв. Завдання оцінюється викладачем відповідно до таких критеріїв цих завдань.

За самостійну роботу студент може отримати до 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

Передбачено написання модульної контрольної роботи у тестовій формі. Модульна контрольна робота складається з 30 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 1 бал.

Отже, за контрольну роботу студент може отримати до 30 балів.

При отриманні 17 балів і менше модульна контрольна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи (18 балів), а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Вивчення навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука/персонального комп'ютера з під'єднанням до мережі Інтернет. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Джонсон Д. У. Тренінг общения и развития. Москва, 2000. 248 с.
2. Максименко С.Д., Заброцький М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). Київ: Главник, 2005. 112 с.
3. Навички для успішної кар'єри [курс для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти] / Оксана Добровольська, Марина Саприкіна, Тарас Деркач, Надія Кириченко, Ірина Шумік, Світлана Горбатюк. Київ: 2020. 300 с
4. Федорчук В.М. Соціально-психологічний тренінг «Розвиток комунікативної компетентності викладача: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2003. 240 с.

Допоміжна

1. Гірник А.М., Шпалерчук І.Н. Тренінг комунікативних умінь. *Практична психологія та соціальна робота*. 2001. № 1. С. 21-24, № 2. С. 11-25.
2. Кипнис М. Тренінг комунікації М. Кипнис. Москва, 2005. 128 с.
3. Комунікативна професійна компетентність як умова взаємодії соціального працівника з клієнтом / за ред. А.Й. Капської. Київ, 2003. 87 с.
4. Максименко С.Д., Заброцький М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). Київ: Главник, 2005. 112 с.
5. Марасанов Г.И. Социально-психологический тренинг. Москва: Совершенство, 1998. 206 с.
6. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посіб. Київ: МАУП, 2004. 192 с.
7. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика: Пер. с нем. Москва: Генезис, 2005. 267 с.

ФІЗІОЛОГІЯ І ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою **Управління персоналом та економіка праці**

спеціальності **073 Менеджмент**

галузі знань **07 Управління та адміністрування**

мова навчання українська

Розробник програми: О.В.Савицька, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни «Фізіологія і психологія праці»** полягає у засвоєнні студентами теоретичних знань про функціонування людського організму і активізації психічних функцій в процесі праці, соціально-психологічних і мотиваційних механізмів ефективної праці, психофізіологічних основ наукової організації праці, раціоналізації трудових дій та робочих місць, оволодінні психофізіологічними методами оцінки змін функціонального стану працюючої людини, формувати у студентів навички організації трудової діяльності з урахування людського фактора.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

розкриття основних фізіологічних закономірностей та механізмів функціонування людського організму та основні закономірності психічних функцій та властивостей особистості в процесі праці, принципів та підходів раціоналізації трудових дій та робочих місць;

забезпечення розуміння природи та виявів фізіологічного і психічного в процесі праці, окремих фізіологічних та психічних явищ та феноменів, виявлення закономірностей і механізмів виникнення, протікання і прояви фізіологічних, психічних, соціально-психологічних явищ в трудовій діяльності, психологічних основ та закономірності процесів трудової діяльності, закономірності та динаміку професіогенезу, впливів умов праці (соціальних, виробничих та ін.) на трудову діяльність людини, умов забезпечення безпечних умов праці;

формувати вміння й навички врахування соціально-психологічних і мотиваційних механізмів ефективної праці, використання психофізіологічних методів оцінки змін функціонального стану працюючої людини для оптимізації процесів праці на підприємстві, формувати у студентів навички організації трудової діяльності з урахування людського фактора.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	Денна форма навчання
Рік навчання	1
Семестр вивчення	2
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	48
Лекційні заняття	24

Практичні заняття	24
Самостійна та індивідуальна робота	72
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни - нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни: психологія діяльності та навчальний менеджмент; шкільний курс біології.

5. Програмні компетентності навчання навчальна дисципліна спрямована на формування таких компетентностей:

а) інтегральних: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, в сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів соціальних та поведінкових наук.

б) загальних: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність вчитися та оволодівати новими знаннями; здатність генерувати нові ідеї (креативність)

в) фахових: здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту; здатність планувати діяльність організації та управляти часом; здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань; здатність мотивувати персонал; здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління; здатність розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

сутність праці, специфіку прояву психічних та фізіологічних процесів та властивостей у трудовій діяльності, умови ефективної професійної діяльності та засоби її забезпечення, взаємозумовленість процесу праці та розвитку особистості, психофізіологічні прояви основних функціональних станів в трудовій діяльності; сутність, критерії та фізіологічні закономірності проектування режимів праці і відпочинку; динаміку працездатності; орієнтуватися в психологічних питаннях безпеки праці;

вміти:

застосовувати набуті знання для експертизи рівня розвитку особистості як суб'єкта праці;

демонструвати навички аналізу ситуації та здійснювати комунікації у різних сферах діяльності;

диференціювати різні функціональні стани людини з метою підвищення її працездатності та продуктивності праці;

пропонувати і впроваджувати рекомендації з організації праці, побуту і

відпочинку людей, адаптації до професійної діяльності;

застосовувати методи психології та фізіології праці для забезпечення ефективності діяльності організації.

7. Засоби діагностики результатів навчання.

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: тести, письмові самостійні роботи, кейси психологічних ситуацій, лабораторно-практичні завдання, модульна контрольна робота.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	разом	у тому числі		
Лекції		Практичні заняття	Самостійна робота	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ Фізіологія і психологія праці				
Тема 1. Предмет, завдання та методи фізіології праці та психології праці.	10	2	2	6
Тема 2. Центральна-нервова регуляція трудової діяльності	10	2	2	6
Тема 3. Фізіологія рухового апарату людини та раціоналізація трудової діяльності	10	2	2	6
Тема 4. Фізіологічні реакції організму людини на трудові навантаження та умови праці	10	2	2	6
Тема 5. Когнітивні процеси в структурі трудової діяльності	10	2	2	6
Тема 6. Емоційно-вольові процеси в регуляції трудової діяльності	10	2	2	6
Тема 7. Особистість в трудовій діяльності: розвиток і прояви	10	2	2	6
Тема 8. Виробнича втома і заходи із запобігання перевтоми працівника	10	2	2	6
Тема 9. Психофізіологічна природа монотонності та шляхи її попередження	10	2	2	6
Тема 10. Працездатність людини та закономірності її динаміки	10	2	2	6
Тема 11. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці і відпочинку	10	2	2	6
Тема 12. Психологічні питання безпеки праці.	10	2	2	6

Разом годин	120	24	24	72
--------------------	------------	-----------	-----------	-----------

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит.

Формами поточного контролю знань є опитування (усне і письмове), написання самостійних робіт, підготовка звітів про виконання лабораторно-практичних завдань, тестові опитування,

Форма модульного контролю: у формі письмової модульної контрольної роботи та/або машинного тестування.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль (60 балів)			40	100
Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота		
15	15	30		

Поточний контроль (15 балів)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами роботи на практичних заняттях складає 15 балів (за умови виконання всіх різновидів роботи, які передбачені планами практичних занять).

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12.

Оцінювання на навчальних заняттях переводяться у 15-бальну систему за формулою:

$$(\text{Сер. бал.} * 0,05 + 0,4) * 15$$

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався

до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (15 балів)

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач, використовуючи тестові завдання розміщені в системі MOODLE. Студентами опрацьовуються теми та запитання, що винесені на самостійне опрацювання та здійснюється тестовий контроль знань.

За самостійну роботу студент може отримати до 15 балів. При отриманні менше 9 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

Модульна контрольна робота (30 балів)

Передбачено написання модульної контрольної роботи у тестовій формі. Модульна контрольна робота складається з 45 завдань, кожне з яких оцінюється в 0,7 бали. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. При отриманні менше 18 балів модульна контрольна робота вважається невиконаною і студент отримує можливість її перескладати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи (18 балів), а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Семестровий іспит (40 балів)

Іспит передбачає виконання 80 тестових завдань. Кожне з них оцінюється у 0,5 балів. Бали нараховуються за правильну відповідь.

Оцінювання екзамену:

40-36 балів — «відмінно»

35-29 балів — «добре»

28-24 бали — «задовільно»

23 бали і менше — «незадовільно».

Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до іспиту. Вони допускають до іспиту після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю.

Студентам, які отримали за іспит незадовільну оцінку, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки. Ліквідація

академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час визначений графіком ліквідації академічної заборгованості та допускається не більше двох разів.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Вивчення навчальної дисципліни не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука/персонального комп'ютера з під'єднанням до мережі Інтернет. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

12. Рекомендована література

Основна

1. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2000. С.21-41.
2. Калініна Т.О., Кожанова Є.П. Фізіологія і психологія праці : конспект лекцій для студентів . Харків : Вид.ХНЕУ, 2005. 268 с.
3. Олійниченко О.М., Капінус Л.В. Фізіологія і психологія праці : конспект лекцій для студентів. Київ : Вид.НУХТ, 2012. С.19-28.
4. Плахтій П.Д., Савицька О.В. Фізіологія і психологія праці: Тести і завдання для самостійної підготовки. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. 144 с.

Допоміжна

1. Баклицький І.О. Психологія праці: Підручник. Київ:Знання, 2008. 655 с.
2. Бенеш Г. Психологія. Довідник: пер. з нім. Київ: Знання-Прес, 2007.
3. Корольчук М. С. Психофізіологія діяльності : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2003. 400 с.
4. Лукашевич Н. П., Сингаевская И. В., Бондарчук Е. И. Психология труда: учебно-метод. пособие / под ред. Н. П. Лукашевича. Київ: МАУП, 1997. 103 с.
5. Малхазов О. Р. Психологія праці : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2010. 208 с.
6. Малхазов О. Р. Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю : монографія. Київ : Євролінія, 2002. 320 с.
7. Психологія праці: навч. посібник / за заг.ред. Г.В.Ложкіна. Хмельницький : ХНУ, 2013. 191 с.

Критерії оцінювання відповідей студентів під час практичних занять

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, мовних фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Студент не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання вправ і завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості вправи за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, здатний виконати вправи і завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; виконує прості вправи і завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати мовні явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ і завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно-лінійний)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися

		додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; складати таблиці, схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить лінгвістичні поняття, категорії; формулює правила; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати особливості мовних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні здобутки лінгвістичної науки; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні мовні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні мовні явища, процеси.
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Критерії оцінювання усної чи письмової відповіді на екзамені

Діапазон балів на іспиті від 0 (мінімально) до 40 (максимально):

36 – 40 балів – «**відмінно**» виставляється студенту, який при розкритті питань дав відповідь повну, правильну, повна, логічно викладену. Відповідь свідчить про системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно керуватися джерелами інформації, приймати рішення. Має місце власний аналіз розглядуваного питання, наведені приклади.

30 – 35 балів – «**добре**» виставляється студенту, який показав міцні знання теоретичних понять, але допустив кілька незначних неточностей, що не впливають на якість відповіді. Відповідь повна, логічна, достатня. Властивість названа, але розкрита неповністю, або навпаки: розкрита, але не названа. Немає визначення або не вказано окремої властивості, що істотно суті розкриття питання на міняє. Відповідь свідчить про те, що студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію.

24 – 29 балів – «**задовільно**» виставляється студенту, який при розкритті питання показав знання лише основного матеріалу, допускає неточності, не розкриває суті названих теоретичних понять. У відповіді відтворено основний навчальний матеріал. Студент здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, явищ, процесів тощо.

0 – 23 балів – «**незадовільно**» виставляється студенту, який не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві неточності при викладі теоретичного матеріалу, розкриває зовсім інші поняття, що не подані у питанні. Мають місце креслення, помарки, замальовування.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння студентом певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти ¹

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	10	відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	25	добре	
75-81	C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	30		
67-74	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	25	задовільно	
60-66	E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	10		
35-59	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)		незадовільно	
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)			

¹ Подано за «Положенням про комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (2018 рік)

Рекомендовані джерела інформації

http://www.nbuv.gov.ua	Бібліотека ім. В.І.Вернадського
http://www.mon.gov.ua	Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
http://lib.meta.ua	Електронна бібліотека
www.elib.org.ua	цифрова бібліотека України
www.psylib.kiev.ua	психологічна бібліотека Київського фонду
www.ncuxo.org.ua	електронна енциклопедія психології
http://uk.wikipedia.org	Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська)
www.ukrbook.net	сайт Книжкової палати України
http://nplu.org/	Національна парламентська бібліотека України
http://www.loc.gov	Бібліотека конгреса США (Library of Congress)
http://www.harvard.edu/museums	Бібліотека Гарвардського університету (США)
http://psylib.kiev.ua	Психологічна бібліотека
http://library.kpnu.edu.ua/	Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
library.iapm.edu.ua/metod/2328.pdf	Бібліотека МАУП
http://tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces.html	Національний Темпус-офіс в Україні.
http://www.unesco.org/	Офіційний сайт ЮНЕСКО
http://pidruclmiki.ws	Сайт підручників
http://liklib.npu.edu.ua	Бібліотека НПУ імені М.Л.Драгоманова
http://www.dnppb.gov.ua	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
http://studentam.net.ua	Сайт навчально-методичних матеріалів для студентів